

ОДБРАНА

Полигон

Трилатерална вежба
Бугарске, Румуније и Србије

ДУНАВСКА СТРАЖА

Интервју

Др Бојан Димитријевић
начелник Сектора за људске ресурсе
Министарства одбране

ВРЕМЕ ПРЕПОЗНАВАЊА

Енглеско-српски

Специјални прилог

ПРИРУЧНИК

најчешће коришћених војно-политичких израза

Они се буде са Србијом

Јована и Срђан

ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

ПРВИ ПРОГРАМ РТС, СВАКОГ ДАНА У 06.05

ВАШЕ ПРАВО ДА ЗНАТЕ СВЕ

www.rts.co.yu

PARTNER ZA BUDUĆNOST

PARTNER ZA BUDUĆNOST

PARTNER ZA BUDUĆNOST

JUGOIMPORT-SDPR

Integrišuća snaga srpske odbrambene industrije

ALAS
Advanced Light Attack System

PARTNER ZA BUDUĆNOST

JUGOIMPORT-SDPR

kao suorganizator, poziva vas da posetite

Sajam naoružanja i vojne opreme

PARTNER 2007,

i štand Jugoimport-SDPR u

Hali 3 Beogradskog sajma.

Upoznajte se sa našim novim
razvojnim projektima i
dostignućima srpske odbrambene
industrije.

11150 Beograd, Bulevar umetnosti 2; Phone: (+381 11) 222 44 44, 222 44 00;

Fax: (+381 11) 222 45 77, 222 45 99; E-mail: fdsp@eunet.yu; www.yugoimport.com

industrije Integrišuća snaga srpske odbrambene industrije Integrišuća

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

"Одбрана" наставља традицију "Ратника",
чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Новински центар "ОДБРАНА"
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Душан Мариновић (деск)
Драгана Марковић (специјални прилози)

РЕДАКЦИЈА:

Александар Антић, поручник фрегате,
Душан Глишић (интернет), Снежана Ђокић (свет),
Бранко Копуновић (друштво),
др Зоран Миладиновић, потпуковник (дописник из Ниша),
Александар Петровић, потпоручник,
Владимир Почуч, капетан I класе (одбрана),
Сања Савић, Мира Шведић (техника)

Стални сарадници

Бошко Антић, Станислав Арсић, Себастиан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, др Славиша Влацић,
Милосав Ђорђевић, Александар Лијаковић,
др Милан Миљалковић, Предраг Милићевић,
Миљан Милкић, Крسان Милошевић,
др Милан Милошевић, др Александар Мутавић,
Благоје Ничић, Никола Остојић, Никола Оташ,
Будимир М. Поподић, Влада Ристић,
др Драган Симеуновић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски
(технички уредници), Весна Јовановић

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Звонко Перге, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактори

Мира Поподић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-104; 3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241- 257; 23-808
Секретар редакције 3241-363; 23-078
Редакција 2682-937; 23-810; 3201-576; 23-576
Прелом 3240-019; 23-583
Дописништво Ниш 018 /509-481; 21-481
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@beotel.yu

redakcija@odbrana.mod.gov.yu

Internet

www.odbrana.mod.gov.yu

Жиро-рачун

840-49849-58 за НЦ "Одбрана"

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа "ПОЛИТИКА" АД, Београд, Македонска 29

ЦИП – Каталогизација у публикацији
Народне библиотеке Србије
ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

"Одбрана" је члан
Европског удружења војних новинара

Снимио Горан СТАНКОВИЋ

САДРЖАЈ

ИНТЕРВЈУ

Др Бојан Димитријевић, начелник Сектора
за људске ресурсе Министарства одбране
ВРЕМЕ ПРЕПОЗНАВАЊА

8

Per aspera

ХАНИБАЛОВА ТАЈНА

13

У ФОКУСУ

Драган Ђилас, министар за Национални инвестициони план
**ЗНАЋЕ СЕ ГДЕ ЈЕ ОТИШАО
СВАКИ ДИНАР**

14

АКТУЕЛНО

Трећи међународни сајам наоружања *Партнер 2007*
ИЗВОЗНИ АДУТИ

16

ОДБРАНА

Трилатерална вежба Бугарске, Румуније и Србије
ДУНАВСКА СТРАЖА

18

ТЕМА

Програм државног партнерства Србије и Охаја
**БОЉА КОМУНИКАЦИЈА
СА СВЕТОМ**

24

ПРИЛОГ

РЕЧНИК ВОЈНИХ ТЕРМИНА

ДРУШТВО

Предраг Димитријевић и Ненад Милинковић,
јединствене занатлије у Србији
РАТНИЦИ НА ДЛАНУ

29

Подвиг старијег водника прве гласе
Горана Тодоровића

СКОК ЗА ДВА ЖИВОТА

32

СВЕТ

Верски живот у грчкој војсци

У СЛУЖБИ ДУХОВНОГ ЗДРАВЉА

34

Оружане снаге Исламске Републике Иран
ПОЛУМИЛИОНСКА СНАГА

36

ТЕХНИКА

Школски авион *ласта 95*

АДУТ ЗА БУДУЋНОСТ

38

КУЛТУРА

Симболично у српском сликарству

ЗАБОРАВЉЕНИ ЈЕЗИК

42

ФЕЉТОН

Трагедија заробљених српских војника
у Солунском заливу (2)

СВЕДОЧЕЊА ПРЕЖИВЕЛИХ

46

СПОРТ

Ауто-рели „Караван пријатељства 2007“

ОЧЕКИВАНЕ ПОБЕДЕ

52

КОМУНИКАЦИЈА

Ве је више догађања у Министарству одбране и Војсци Србије који потврђују да смо сасвим сигурно на добром путу комуникације, како са најближим окружењем у региону, тако и шире, на европским и атлантским релацијама. И добро је што преовладавају разумевање и препознавање заједничких вредности и интереса у очувању тешко постигнутог степена стабилности.

И тамо, где наслеђе даље и ближе прошлости изазива крупне међдржавне неспоразуме, као што је будући статус Косова и Метохије, охрабрује што постоји дијалог, прилика да се изнесе свој став и аргумент, да се придобију пријатељи, а да се онима који мисле другачије укаже на опасности које може изазвати свако исхитрено решење тог питања.

У сагласју регионалних интереса са сигурношћу успешно је реализована још једна провера оспособљености укупних друштвених, а посебно војних и полицијских безбедносних капацитета. Управо завршена трилатерална вежба на Дунаву велики је успех свих њених учесника и потврда опредељења Србије, Румуније и Бугарске да осетљиво подручје тромеђе буде чвориште ширих безбедносних процеса. На професионалном плану војске три државе показале су да одлично комуницирају на мотивима добросуседске сарадње и језику усвојених процедура у решавању кризних ситуација.

Сличан процес сарадње, који се унапређује већ осму годину, јесте контрола административне линије према Косову и Метохији. Војска Србије и Кфор, на основу мандата добијеног од међународне заједнице, контролишу осетљиву зону безбедности, иако им ни локални ни шири контекст те сарадње не иду на руку. Преко те линије своје интересе виде и криминалне групе и трговци људима и оружјем, и ситни и крупни лопови, нарко-дилери, али и упорни заговорници даље дестабилизације прилика у региону. Као одговор на те притиске предузимају се разне мере, а још једна једновремена патрола, облик унапређене сарадње две стране у контроли појединих подручја, овога пута изведена је у рејону базе *Медевце* код Медвеће. Потврдила је опредељеност Војске Србије и Кфора да ће њихове активности бити вођене само правилима професије.

Нови искорак у правцу постизања боље комуникације са армијама света учињен је и заједничком вежбом официра и подофицира Војске Србије са Националном гардом Охаја. Видети како раде најбољи у струци професионални је изазов за сваког војника. А чињеница је да се на достигнуте стандарде у америчкој војсци угледају све земље чланице НАТОа и, мање или више, све војске света. Овладавање тим процедурама отвара могућност ангажовања у заједничким вежбама, операцијама и мировним мисијама.

Интероперабилност којој тежи Војска Србије подразумева и добро увежбану комуникацију са другим армијама, како би заједнички радили и даље се усавршавали, изводили вежбе и учествовали у мисијама мира. Уз савременије наоружање и бољу техничку опремљеност, Војска Србије биће све респектабилнији партнер у очувању светског мира и супротстављању новим ризицима и претњама. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Министар одбране Драган Шутановац у Бриселу ДОПРИНОС СРБИЈЕ ЕВРОПСКОЈ БЕЗБЕДНОСТИ

Министар одбране Србије Драган Шутановац изјавио је на заседању министара одбране НАТОа и Партнерства за мир, 14. јуна у Бриселу, да чињеница да је Србија заузела своје пуноправно место у раду евроатлантског партнерског савета јача структуру европске безбедности.

– НАТО је уложио у Србију позивајући нас у Партнерство за мир, а Србија је спремна да допринесе својом активном улогом у тој организацији – подвукао је Драган Шутановац, први министар одбране Србије који учествује у раду Савета за евроатлантске интеграције и истакао спремност Београда да оствари пуну сарадњу и с Хашким судом.

Српски министар одбране указао је на видно побољшање односа Србије и НАТОа последњих година и предочио да улогу Србије у Партнерству за мир види у активностима широких размера и снажној сарадњи.

– Министарство одбране Србије је већ почело да достиже потребну интероперабилност у војној организацији и на оперативном нивоу – рекао је Шутановац и додао да Србију занимају разне области сарадње, као што су војно образовање и обука, планирање одбране и буџет, мировне и хуманитарне операције, нуклеарно-биолошка и хемијска одбрана и друго.

Говорећи о ситуацији на Косову и Метохији министар Шутановац је истакао да Алијанса не би смела да потцени способност демократске Србије да оствари компромис који би био у корист свих страна на Косову.

– Када кажемо да Србија никада неће прихватити независност Косова, то истовремено значи да се Србија неће одрећи евроатлантских вредности. Оружане снаге Србије су чврсто опредељене за одржавање мира и стабилности, посебно уз интензивно партнерство са Кфором – изјавио је Шутановац уз констатацију да је Београд спреман да унапреди све аспекте те сарадње.

Поред питања Косова и Метохије, важно је и учешће Србије у даљим интеграцијама, оценио је Шутановац.

– Пун капацитет Војске Србије значи учествовање и у мировним операцијама, јер не можете очекивати да вас третирају као партнера, уколико нисте присутни негде заједно с њима – указао је министар и додао да ће мера нашег учешћа у мировним операцијама у свету бити мера односа земаља НАТОа и Партнерства за мир према нама.

Министар Шутановац је у Бриселу нагласио да ће Београд до 2010. године обавити све припреме за пријем Србије у Алијансу.

– Одлука ће бити на неком другом, али мој посао је да припремим Министарство одбране Србије да буде члан НАТОа – рекао је Шутановац.

Уз оцену да је његово присуство састанку министара одбране НАТОа и чланица Програма Партнерство за мир велика ствар за Србију, Шутановац је рекао да је Београд спреман да војници из Србије учествују у мировним операцијама, а да Парламент треба да одлучи о предлогу да лекари из Србије буду ангажовани у Авганистану.

Шутановац је у Бриселу разговарао и са генералним секретаром НАТОа Јап де Хол Схефером, високим функционером НАТОа Питером Фејтом, те министрима Немачке, Чешке и Италије. ■

ВОЈСКА ЗА УГЛЕД

Младићи који су почетком јуна у центрима за обуку Војске Србије обукли војничку униформу, положили су 23. јуна заклетву отаџбини. Било је свечано у Сомбору, Панчеву, Јакову, Ваљеву, Зајечару, Крушевцу и Лесковцу, где су, после стицања првих војничких искустава, најмлађи војници, пред својим родитељима и рођацима, представницима Војске и многобројним гостима из локалне управе, привредних организација и јавног живота, дали реч да ће бранити отаџбину.

Централној свечаности, одржаној у Другом центру за обуку у Панчеву, присуствовали су министар одбране Драган Шутановац, заменик начелника ГШ ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић, командант Команде за обуку генерал-мајор Владимир Стојиљковић, председник општине Панчево Срђан Миковић, бројни гости из организација које сарађују са Војском Србије, родитељи, родбина и пријатељи младих војника.

Обраћајући се најмлађим војницима, њиховим старијим друговима у свечаном строју, многобројним гостима и званицама, министар одбране Драган Шутановац је нагласио да заклетва војника јунске генерације представља велику ствар, како за војнике, тако и за државу Србију.

– Желим вам да часно служите држави и да помогнете да Војска Србије, као што је то одувек било, служи за углед својој земљи и народу – рекао је министар Шутановац и захвалио родитељима, пријатељима и родбини војника који су данас положили заклетву, што су дошли да их подрже и, самим чином свог доласка, помогли да се настави дуго чувана традиција да Србија има добру и квалитетну војску.

– Ових дана много слушамо о проблемима који постоје у војсци. Ја данас нећу причати о проблемима него о решењима. Нас чекају решења у области законодавства, која се тичу система одбране, и решења која се тичу унапређења животног стандарда припадника Војске. Прва фаза орга-

ФОРМИРАНА 98. А

У оквиру актуелних организацијско-мобилизацијских промена у Војсци Србије, 13. јуна је на аеродрому Лађевци код Краљева формирана 98. авијацијска база у чији су састав ушле 98. ловачко-бомбардерски авијацијски пук, 119. хеликоптерски пук, те 285. и 161. ваздухопловна база, које су до сада биле размештене на три локације.

Свечаности су присуствовали министар одбране Драган Шутановац, државни секретар Игор Јовичић, помоћник министра Бојан Димитријевић, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Здравко Понош, командант ВиПВО генерал-мајор Драган Катанић, страни војни изасланици, те представници локалне власти и верских заједница.

Министар Шутановац уручио је ратну заставу команданту Базе пукovníку Дејану Јоксимовићу, који је том приликом рекао да има част и обавезу да је поносно носи, високо уздигнуто.

У свом обраћању министар одбране је истакао да су реформе у Ваздухопловству, формирањем јединице у Лађевцима, приведене крају, али и да је неопходно даље инвестирање и улагање у Ваздухопловство и ПВО.

На крају свечаности одржани су дефиле и тактичко-технички збор на коме су представљене опрема и оспособљеност авијацијске базе. ■

З. М.

ПОЛОЖИЛИ ЗАКЛЕТВУ

Снимко Р. ПОПОВИЋ

АДМИРАЛ УРЛИХ РАЗГОВАРАО СА НАЈВИШИМ ЗВАНИЧНИЦИМА СРБИЈЕ

Главнокомандујући Јужног крила НАТО адмирал Хари Урлих разговарао је 15. јуна са највишим званичницима Србије о њеном пуном учешћу у Партнерству за мир и о Косову.

Нато и Кфор су одлучни у томе да обезбеде сигурно окружење на Космету, рекао је Урлих после разговора са српским званичницима и додао да ће се Алијанса дугорочно бринути и о безбедности западног Балкана и Србије.

Урлих се, како је саопштила Заједничка команда у Напуљу, састао са председником Србије Борисом Тадићем, премијером Војиславом Коштуницом, шефом дипломатије Вуком Јермићем, министром одбране Драганом Шутановцем и начелником Генералштаба генерал-потпуковником Здравком Поношем.

– Током сваког од састанака које сам имао размотрили смо начине на које Команда у Напуљу и Војно одељење за везу могу да сарађују са Србијом ради испуњавања наших заједничких евроатлантских циљева по питању безбедности – рекао је Урлих и додао да је са српским званичницима разговарао и о реформи српских оружаних снага. ■

ГЕНЕРАЛ ПОНОШ У КИНИ

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош боравио је током прошле седмице у званичној посети Кине.

Генерал Понош се 19. јуна састао у Пекингу са министром одбране Кине генералом Чаом Ганчуаом и начелником Генералштаба кинеске војске Лиангом Гуанглијем.

– У оба сусрета потврђена је спремност за унапређење иначе већ развијене сарадње две државе и две војске. Разговарали смо о војномедицинској и образовној сарадњи. Ми у овом тренутку имамо офицере на школовању у Кини, а постоји могућност да понудимо кинеским официрима учење српског језика у Београду – рекао је генерал Понош.

Оцењујући да је са својим домаћинима имао веома отворене и пријатељске разговоре, генерал Понош је рекао и да је договорено да генерал Гуангли посети Србију. Начелник Генералштаба је, такође, истакао да су понуђени и нови облици сарадње две војске, као што је усавршавање српских официра у области информационо-технолозија, којима кинеска војска полаже велику пажњу. Разговарано је и о размени посматрача на војним вежбама и о заједничкој обуци за учешће у мировним операцијама.

Генерал Понош је 20. јуна на Националном универзитету одбране одржао предавање о трансформацији Војске Србије, а посетио је и Академију специјалних снага и више јединица кинеске војске. ■

низационих промена у Војсци завршава се за неколико дана формирањем јединице у Врању. Истовремено, одзив војника у јунској класи је рекордан. Те активности, које спроводи Министарство одбране, јесу пут да се вратимо старој слави наше војске, уз модернизацију и увођење нових стандарда – истакао је министар Шутановац.

На крају свог обраћања министар Драган Шутановац пожелео је војницима да им дани проведени у Војсци Србије остану у најлепшој успомени.

Свечано је било и у другим центрима за обуку Војске Србије. Међу многобројним званицама у Првом центру за обуку у Сомбору, свечаности је присуствовао генерал-мајор Петар Радојчић, начелник Управе за људске ресурсе ГШ ВС, док су, у Јакову, војници заклетву положили у присуству пуковника Љубомира Самарића, начелника Управе за логистику ГШ ВС. Полагању војничке заклетве у Ваљево присуствовао је генерал-мајор Љубиша Диковић, заменик начелника Здружене оперативне команде ГШ ВС, а делегацију Војске Србије на заклетви у Зајечару предводио је начелник Управе за планирање и развој ГШ ВС пуковник Божидар Форца. У Центру за обуку у Крушевцу био је пуковник Радивој Вукобровић, начелник Управе за телекомуникације и информатику ГШ ВС, док је у Лесковцу заклетви војника јунске партије присуствовао пуковник Раде Ђурић, начелник Управе за обавештајно-извиђачке послове ГШ ВС. ■ А. АНТИЋ

ВИЈАЦИЈСКА БАЗА

Командант Базе пуковник Дејан Јоксимовић

ДР БОЈАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, НАЧЕЛНИК СЕКТОРА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

ВРЕМЕ ПРЕПОЗНАВАЊА

Мој утисак је да политика не разуме довољно добро војску. Раније смо имали системску издвојеност одбране, она је била на савезном нивоу, што је створило временски процеп, својеврстан јаз, који је довео до потпуног неразумевања послова Војске и њеног министарства. Министарство одбране се аналогно томе није препознавало као државни ресурс ни у спољној ни у унутрашњој политици, већ се све завршавало на томе да је једино битно ко је министар, а ко шеф ове или оне службе. Политика дубље од тога није улазила, а ни државна администрација. Зато сада и имамо проблем, који превазилазимо дан за даном, да нас људи у Влади Србије препознају као једнаке са њима.

Кривица за овакво стање у Војсци је распоређена подједнако, и на људе који су њоме руководили у ранијем периоду, а који су углавном у поодмаклом делу своје војне каријере бринули само о себи, и на политику која је Војску препознала као конзервативни део друштва, идеолошки стран. У том сагласју Војска је драматично изгубила. Ти људи које нико не зна, који су у удаљеним гарнизонима, којих нема на наслоним странама и у аферама, који добро раде свој посао – они су највише изгубили. Уколико би они били задовољни резултатом реформе 2010. године, онда би и та реформа испунила свој циљ – каже Бојан Димитријевић, нови начелник Сектора за људске ресурсе Министарства одбране, историчар и саветник Бориса Тадића о питањима одбране, у разговору који, колико је то могуће конкретно, настоји да пронађе одговоре на кључна питања која се решавају или ће се решавати – а чији одговори дефинишу судбину Војске као институције, али и судбине људи у њој.

□ У Вашој професионалној биографији забележено је и да сте били саветник председника Бориса Тадића у време када је он био министар одбране, а од 2005. године сте његов саветник за одбрану и војна питања. Занимљиво је чути од Вас и шта сте га у преломним тренуцима, којих је у том периоду било прилично, саветовали и које међу таквим тренуцима издвајате као заиста тешке за ту врсту посла?

– Већ неколико година сам на саветничким местима, што ми је омогућило да стекнем значајно искуство анализе политичких догађаја који су се преломили у то време, али и познавање система одбране, начина његовог функ-

ционисања и унутрашње организације до најситнијих делова. Издвојио бих два заиста тешка тренутка. Први је сама чињеница да смо, када је Борис Тадић постао министар одбране, у Министарство дошли у марту 2003. године, непосредно после убиства премијера Ђинђића. То је заиста био деликатан осећај за мене, сама чињеница да се убиство догодило и то у непосредној близини, чинили су да сам све време био свестан тога, поготово што је Зоран Ђинђић био човек коме сам делегирао сву своју позитивну енергију. Све то ми је било додатни подстицај, веровао сам да по сваку цену треба наставити започето. Један од најтежих догађаја за мене у улози Тадићевог саветника био је 17. март 2004. када је кренуо талас насиља над Србима на Косову и Метохији. Највећи проблем је био што током те вечери нисам успевао да проценим да ли је већ све завршено, или је све што се десило тог дана увертира у нешто шире. То сам се питао и као историчар и као саветник, јер у таквој ситуацији, када имате драматичан догађај али не и све његове параметре, једноставно немате довољно информација, нисте у могућности ни да сагледате шта се дешава, а камоли да некога саветујете. То је свакако за мене био најдраматичнији тренутак, а основни проблем био је заправо овладавање информацијом и разумевање процеса који се одвија. Као историчару била ми је значајна свест о томе да су се и раније многе одлуке доносиле само на основу непотпуних информација, о чему се изван структура одлучивања мало зна.

□ *Колико Вам струка историчара помаже да на другачији начин сагледате догађаје, појаве и процесе, но што се то, пратећи површину и манифестацију стварности, уобичајено чини?*

– Мој велики хендикеп је што нисам правник. За тим највише жалим у овом тренутку, јер би ми то помогло да боље разумем бирократију. Чињеница да сам историчар и да сам се баш војском бавио дуги низ година помаже ми доста у овом послу. Многи догађаји ме не изненађују, људи ме такође не изненађују, мада поступке неких не одобрам, појаве су ми познате... Све се то, на овај или онај начин, догађало и раније – током историје. Она бележи искуства међународне сарадње, афере у војсци, реформе... А то је већ значајна основа. Историчарски занат ми помаже да боље схватим институцију у којој сам тренутно. Нисам оптерећен, као већина историчара, историјом. Не говорим о том послу, али чињеница да се бавим периодом на који се садашњост наслана знатно ми помаже да разумем све што се око мене дешава. Увек се нађе нека историјска аналогија, макар у протеклим шездесетак година, јер се у том историографском простору професионално крећем.

□ *Значи ли то да се историја ипак понавља, да се креће у циклусима?*

– Верујем у цикличност историје, једино се улоге мењају. А све се то дешава јер људи никако не желе да уче из искустава претходних генерација. Или их сасвим одбаце или их погрешно тумаче. Тај усуд људске цивилизације и доводи до понављања догађаја, само су други актери у њима. Са становишта филозофије историје то је прилично трагично и песимистички, али је тако.

□ *Са становишта људске природе то је прилично очекивани пут. – Изгледа да је то људски развој. Да смо једноставно – такви.*

□ *Доласком новог министра одбране додељена вам је и прва, условно речено конкретна дужност у систему одбране – начелника Сектора за људске ресурсе МО и уједно помоћника министра. Како је то сектор од изузетног значаја за судбину Војске Србије који су били Ваши први кораци?*

Још је 2003. године, тада министар одбране, Борис Тадић вратио Генералштаб у Министарство, али је у протекла два министарска мандата долазило до неких одвојених токова те две институције из различитих разлога. Мислим да сада нема никаквих разлога за тако нешто, и да ће Сектор за људске ресурсе бити потпуно у функцији и Војске и министра одбране.

У овом тренутку имамо неколико проблема. Битно је да нас Влада Србије препозна као свој део, а онда да препозна специфичности унутар Министарства одбране, да ту постоји и Генералштаб, потчињени састави, да је војска посебна хијерархиска установа која мора да има одређене законом прописане бенефиције, али и ограничења... Верујем да ће за то препознавање бити потребно још неколико месеци.

– У суштини, овим послом, само на другачији начин, бавио сам се и раније. Бавио сам се и организацијом, персоналним питањима, шкољством, науком. Наравно, потпуно је другачије када о свему томе само дајете неку своју препоруку, него када о свим тим питањима и одлучујете. Моји први кораци садржали су настојање да сектор стабилно функционише, да се настави његов рад без заостајања, да се уче нека нова брзина и креација, колико је то могуће, и да и ја што пре овладам свим његовим проблематичним деловима. Неке проблеме смо веома брзо савладали, а неке још решавамо. У Сектору је стање стабилно, људски односи су у позитивном духу, што и омогућује да се послови обављају на квалитетан начин, и за потребе министра и за потребе начелника Генералштаба. Подсећам да је његов највећи део некода припадао Генералштабу, те је један од мојих првих корака био да учиним да се више не прави разлика између та два нивоа, јер смо сви ми у функцији војске, и у том правцу и овај сектор данас ради. Још је 2003. године тада министар Тадић вратио Генералштаб у Министарство одбране, али је у протекла два министарска мандата долазило до неких одвојених токова те две институције из различитих разлога. Мислим да сада нема никаквих разлога за тако нешто, и да ће Сектор за људске ресурсе бити потпуно у функцији и Војске и министра одбране.

□ *Недавно је министар одбране Драган Шутановац најавио и очекивану реорганизацију Министарства одбране. У ком правцу ће се она одвијати, какав ће бити статус цивилних и војних лица и да ли то значи да ће се 20 одсто нижи просек плата запослених у том министарству усагласити са платама осталих министарстава у Влади Србије?*

– Од јула прошле године до данас смањење активног кадра у Војсци је скоро завршено, остаје реорганизација Министарства, доношење нове систематизације, смањење бројног стања у Министарству и њему потчињеним саставима, што је један од задатака који ће технички изводити Сектор. У овом тренутку имамо неколико проблема. Битно је да нас Влада Србије препозна као свој део, а онда да препозна специфичности унутар Министарства одбране, да ту постоји и Генералштаб, потчињени састави, да је војска посебна хијерархиска установа која мора да има одређене законом прописане бенефиције, али и ограничења... Верујем да ће за то препознавање бити потребно још неколико месеци. Мој утисак је да политика не разуме довољно добро војску. Раније смо имали системску издвојеност одбране, она је била на савезном нивоу, што је створило временски процеп, својеврстан јаз, који је довео до потпуног неразумевања послова војске и њеног министарства. Министарство одбране се аналогно томе није препознавало као државни ресурс ни у спољној ни у унутрашњој политици, већ се све завршавало на томе да је једино битно ко је министар, а ко шеф ове или оне службе. Политика дубље од тога није улазила, а ни државна администрација. Зато сада и имамо проблем, који превазилазимо дан за даном, да нас људи у влади препознају као једнаке са њима.

□ *А ипак различите?*

– Да, ми за почетак покушавамо да освојимо оне тачке где смо једнаки, а да паралелно са тим прикажемо и све своје специфичности, као што је то, уосталом, уродило и Министарство унутрашњих послова, или неке друге државне агенције. На нивоу државних секретара и помоћника министра одбране управо радимо на завршним верзијама Закона о одбрани и Закона о Војсци, уз неколико мањих нацрта у припреми, што све заједно треба да омогући да се што пре сврстамо у ред осталих министарстава Владе Србије.

Што се плата запослених тиче, у овом тренутку не могу са сигурношћу да тврдим када ће се оне усагласити. Једно од кључних питања за решавање тог проблема је везаност војних плата за примања пензионера. Ми имамо зелено светло на нивоу политичке одлуке да фонд војних пензија пређе у надлежност Министарства социјалне политике, али су то и даље само обећања. Политички став постоји и то ће ићи, али се још чека конкретна одлука, као кључна за покретање нове ере у војном награђивању, што се плата тиче. Мислим да ћемо или уредбом или законом уподобити плате и статусну логику нашег министарства са осталим министарствима у влади већ у наредним месецима, ако не и недељама. Са људима из владе постоји добра комуникација око тих питања.

□ *Поменули сте Закон о Војсци и рад на њему. Чини ми се да јавност верује да је све већ одавно готово и само чека на усвајање. О каквим се дорадама ради?*

– Затекли смо Закон о одбрани и Закон о Војсци у ко зна већ којој варијанти. Отворено говорећи постоји читав низ варијанти које су се вртеле ових неколико година. Сада радимо на томе да дефинитивно прођемо све спорне тачке и да дефинишемо законе који ће бити у складу са реалним стањем – да је у питању Министарство одбране Републике Србије, да је Војска у саставу тог министарства, а да из те поставке произилази све остало. Раније верзије закона имале су приличан број произвољности и компромисних решења. Садашњи тим који чине државни секретари, помоћници министра и људи из правних служби који то технички носе, до краја лета ће сигурно понудити за јавну расправу коначне верзије тих закона, а очекујемо да ће они од септембра ући по хитном поступку у скупштинску процедуру. То су, наравно, наша очекивања. Као повратник у систем одбране, много сам мање склон идеализму, но што сам то био 2003. године.

□ *Помињан је и статус државних службеника за цивиле у Министарству. Да ли то предвиђа и нови Закон?*

– Цивили који раде у Министарству одбране требало би да буду изједначени у правима са свим осталим службеницима министарстава у Влади Србије, али и да се издвоје у одређеним специфичностима које будемо препознали.

□ *Ова година најављена је као година великих резова, било је говора да ће неколико хиљада цивила остати без посла, сада се помиње број од 30.603 запослених у систему одбране који би крајем ове године требало да се сведе на 30.318. Шта то конкретно значи, имајући у виду најављеним пријем војника по уговору и потребу за исправљањем структуре кадра, не би ли се пирамида, као идеални облик устројства војног система, поставила на стабилну основу?*

– Број активних војних лица сведен је на 21.000, док регрутни контингент подразумева још око 8.000 људи. Хијерархијска пирамида још нема идеалан облик. Радићемо на професионализацији војске тако да ће њену већину чинити војници по уговору и подофицири, што ће појачати извршну структуру. И за то се чекају нови закони јер ће они омогућити да примања тих људи буду адекватна ономе што се од њих очекује. Све ће то саму професију поново учинити атрактивном за младе људе који бирају позив, а Војску до 2010. године – професионалном.

□ *Да ли уопште говоримо о потпуној професионализацији? Догађа се да јавност често мисли да професионализација Војске подразумева и аутоматско укидање обавезе служења*

Што се плата тиче, политички став постоји и то ће ићи, али се још чека конкретна одлука, као кључна за покретање нове ере у војном награђивању. Мислим да ћемо или уредбом или законом уподобити плате и статусну логику нашег министарства са осталим у влади већ у наредним месецима, ако не и недељама.

војног рока. Како то није случај, шта је у ствари предвиђено као добар баланс професионализације и популаризације наше војске?

– Војна обавеза ће остати у некој форми и после 2010. године. На нама је да сада пројектујемо те облике. Управо радимо на визији војне обавезе у епохи професионализације војске. Да ли је то добровољно служење, активна или пасивна резерва, да ли ће председ-

ник државе имати право да, у случају непосредне ратне опасности, мобилише тај састав, само су нека од питања на која тражимо адекватне одговоре. Нужно је да до тада направимо такав амбијент да „људи радо иду у војнике“. Највећи број вишка кадра цивилне структуре у Министарству лоциран је у материјалним ресурсима, војним доходним установама, донекле и у војнотериторијалним органима, који су у овом сектору. До краја године, увођењем нове систематизације, део тог проблема ће се решити, али остаје државно питање каква ће бити судбина војних доходних установа, какав ће бити њихов статус. Ту пре свега мислим на оне који имају већи број запослених, као што су то ремонтни заводи. Део ће остати у функцији Војске, али ће вероватно део бити понуђен држави на санацију или даља решења. Наменска индустрија је до краја осамдесетих година прошлог века заиста била мотор развоја одређених региона. Нажалост, сада се претворила у генератор социјалних проблема, јер су се људи с временом одродили од свог социјалног окружења, постали пасивни посматрачи који зависе од државе, има ту и социјалних случајева, живота на линији између села и града, и у њима се препознаје генерисано незадовољство према реформама и променама било које врсте. Чињеница да ми за ту индустрију немамо тржиште као некада, доводи и саму државу у проблем, јер то

Цивили који раде у Министарству одбране требало би да буду изједначени у правима са свим осталим службеницима министарства у Влади Србије, али и да се издвоје у одређеним специфичностима које будемо препознали.

За разлику од многих држава на западу Европе, где је човек који напусти војску са десет или двадесет година радног искуства више него добродошао професионалац у различитим делатностима, код нас се такав човек посматра као несрећни социјални случај. Мењање те слике је један од наших најважнијих задатака. Да људи који напусте војску имају подршку система, пензијом коју добијају, али и да их друштво препозна као оне који су квалитетни и способни за различите послове.

одавно није само проблем Министарства одбране, већ и Владе Србије и читавог друштва. Претпостављам да ће се у јасније постављеној ситуацији – сада је у питању само једно министарство, једна република, једна влада – тај проблем приближити свом решењу.

□ *Нацрт Закона о Војсци предвиђао је и могућност пензионисања професионалних војних лица са 20 година пензионог стажа, као једну од могућности решавања вишка запослених. Да ли таква могућност постоји и у Закону о Војсци на коме сада радите? Које су још мере предвиђене за решавање тог проблема, какви критеријуми су постављени да би се, колико је то уопште могуће, такви рездови спровели што праведније?*

– Ићи ћемо и даље на могућност пензионисања професионалних војних лица са 20 година стажа да бисмо људима који губе посао понудили адекватну социјалну заштиту, а опет, како су довољно млади, то ће им бити социјална основа са којом ће моћи да крену према неком новом послу. Кључна ствар је да коначно направимо једну битну разлику. Дуго се овде код нас војска сматрала својеврсном социјалном установом. Реформе које је започео генерал Здравко Понош, и које ми настављамо, ослањају се на становиште да Министарство одбране не би требало више да се бави социјалом, такво министарство већ постоји у Влади Србије. Министарство одбране има задатак да се бави одбраном државе – то је наш примарни циљ. Нажалост, то се још увек не разуме у потребној мери. Министарство треба да брине о својим људима, али део те бриге треба да понесе шире друштво, остала министарства, уз поштовање свих стечених бенефиција, права на лечење и слично, сваког конкретног човека. За разлику од многих држава на западу Европе, где је човек који напусти војску са десет или двадесет година радног искуства више него добродошао професионалац у различитим делатностима, код нас се такав човек посматра као несрећни социјални случај. Мењање те слике је један од наших најважнијих задатака.

Да људи који напусте војску имају подршку система, пензијом коју добијају, али и да их друштво препозна као оне који су квалитетни и способни за различите послове.

□ *Руководили сте тимом који је израдио Стратегију одбране и Белу књигу одбране СЦГ, такође је значајно Ваше ангажовање на изради Стратегије националне безбедности и других важних докумената за реформу система одбране. Нормативни оквир омогућава несметано одвијање реформе, када ће он бити заокружен?*

– Очекујем да се Стратегија националне безбедности што пре заврши. Постојала су два документа, један је израђен на нивоу кабинета председника Србије, други је касније рађен на интерресорном принципу у оквиру владе. Небитно је који ће се од докумената усвојити, важно је само да ми ту доктринарну палету докумената што пре затворимо да многа од поменутих питања не би остала нејасна, и да би нас на тај начин и политика боље разумела. Свим тим документима ми помажемо и да се цивилна контрола развије, да политика дефинитивно схвати да је Министарство одбране важан ресурс и у спољној и у унутрашњој политици.

□ *До краја месеца, формирањем Четврте бригаде биће завршена прва фаза реорганизације Војске Србије. Каква су искуства тог „престројавања“, која му је основна сврха и који су следећи кораци?*

– Формирањем Четврте бригаде у Врању завршава се најдинамичнија фаза реформе у Војсци, којом је она са драматично велике организационе структуре прешла на мању, радикално нову и неупоредиво ефикаснију структуру. Највећа формација је сада бригада, батаљони заиста постају основне јединице, о чему се одавно говорило. Основна сврха тог престројавања је да војни и државни врх у сваком тренутку знају колико људи и какву технику има одређена јединица и у каквој је готовости. Раније смо имали ситуацију да у кризним моментима из различитих јединица издвајамо мање саставе, а онда формирамо привремене, што није никакво решење. Сада је прегледност неупоредиво боља. Међутим, реформа полако улази у критичан период. Испомерали смо људе, неки су променили гарнизоне, што је подразумевало читав низ породичних проблема. Критична фаза коју сам поменуо има два правца: престоји нам обука тих састава како би се створила унутрашња кохезија, а са друге стране, тим људима треба обезбедити ваљану новчану надокнаду за све то што раде. Неопходно је да што пре осете да се и тај део њихове судбине мења, да више нису на граници егзистенције већ да поново постану респективни војници, што без икакве сумње заслужују.

□ *Унутар Сектора за људске ресурсе је и Управа за школство. Заиста су велики помаци у реформи војног школства учињени у претходном периоду и ми смо о њима писали. Да ли постоје новине за које се не зна у јавности?*

– У току је процес редефинисања војног школства. У овом тренутку постоји занимљива иницијатива да се оформи посебан факултет одбране, који би интегрисао и Војномедицинску академију и Војну академију, не би ли се на тај начин на нивоу друштва та знања и звања препознала и идентификовала као друштвено валидна. Идемо у том правцу. Такве концепције постоји и у другим државама, рецимо Чешка има сличну организацију школства. То је једна од новина, а да ли ће она до краја ићи успешно, остаје да ипак видимо. Не бих волео да направимо образовну институцију која ће с временом изгубити додир са војском. Ту треба пронаћи добар баланс.

□ *Усталом, каква ће то војска, по Вашем мишљењу, бити пројектоване 2010, када се заврши најважнији део реформе?*

– Уколико политика до 2010. године препозна Војску, о чему смо говорили, она може постати активан чинилац државне политике, промотер националних интереса. Видели смо да су све државе у региону управо преко одбране приближиле дуго очекиваним економским интеграцијама. Војска већ сада има организационе облике какве ће имати у наредних неколико година, сада треба одвојити потребна и значајна средства за модернизацију, то је следећа фаза, јер ако до ње не дође, имаћемо људе који раде на средствима стари-

ГОДИШЊА КОНФЕРЕНЦИЈА
SEDM У ЗАГРЕБУ

јим од њих самих. Уколико се не поради интензивније и озбиљније на свему томе, војска ће остати на маргини друштва, а то није решење ни за војску ни за друштво. Она се сада пробија према неком очекиваном месту у друштву, али смо још увек далеко од тога.

□ *Говорили смо о томе да политика треба да препозна то што војска јесте и треба да буде у систему друштва. Део те приче је и цивилна контрола војске, али је вазда занимљиво добро изабалансирати ту границу до које је таква контрола конструктивна и када постаје, имајући у виду хијерархију војске, контрапродуктивна. Увек се сетим речи Ђирица Кустурице: То вам је као демократија и војска – то заувек избегавај.*

– Цивилна контрола је код нас прокламована пре десетак година а парадокс је да је она увек постојала. Била је идеолошка, партијска, лична – али је постојала. Додуше, није била прокламована као модел у систему. Међутим, много је важније то што све полази од познавања. Да бисте нешто контролисали, подразумева се да то треба и да познајете. Тако се мањак адекватне цивилне контроле читаво у том разлогу, а она се углавном завршавала на врховима војне хијерархије. Уколико поставите свог човека, свог генерала, свог начелника, контролисаћете војску. Нажалост, у доброј мери овог друштва цивилна контрола војске се и даље тако разуме. Зато често најлакше на питања: *чији је он човек, чуо сам га још из периода служења војног рока па наопако*. Чак се и нерад заклањао том партијском оријентацијом, чињеницом да је неко нечији човек, а из нерада је следећи корак био криминал. Данас су на војној сцени људи иза којих нема афера, који су једноставно – поштени. Начелник Генералштаба живи у стану од 50 квадрата, командант Колпнених снага спава у Клубу Војске, начелник Војне академије живи у Спортско-рекреативном центру Сурчин, а све је то отклон од раније гарнитуре која је бројала своје станове на прстима једне руке. Људи који данас воде Војску су далеко реалнији, ближи својим колегама и људима. Мислим да то даје наду.

□ *Али не значи да треба ту где су и да остану?*

– Било би лепо када би се овај систем позабавио критеријумом да сваком пружи према заслуги. Истицање конкретних примера не би требало да звучи као социјална демагогија, већ као показатељ да се ти људи пре свега баве својим послом, а не статусним питањима. Систем би то требало за њих да решава.

□ *Питала сам Вас како то што сте историчар утиче на Ваше делање у свету политике, али је занимљиво чути од Вас и како непосредно искуство са политиком утиче на Ваше поимање струке? Питање би могло да гласи и – да ли искуство бављења политиком оставља могућност постојања историје као такве, што је иначе често предмет полемике и личних преиспитивања историчара?*

– Имам утисак да свака владајућа гарнитура верује да је њеним доласком дошао и крај историје. Наравно, то није тако. Искуством историчара који учествује у прављењу историје, могу да кажем да је код нас историја сведена на митове и легенде, лична искуства која се преносе у породици, преко новина и филмова, а у суштини без ње се не може. Јер, као што рекох, уколико поуке историје не сагледамо, ако их не уградимо у садашњост, која ће већ сутра бити историја, онда историја нема смисла. Што не значи да ја не верујем у историју. Верујем у историјско искуство, макар оно било само за мене и неке моје колеге прибежиште. Свестан свега тога настојим да све што мислим да је важно фотографисам, да бринем о сваком документу који пролази кроз моје руке, сматрајући да ће то једном постати историјска грађа на основу које ће моћи да се суди – и о актерима и о времену. Увек се сетим дилеме коју је Иван Ђурић помињао: *Да ли је историја путоказ или прибежиште*. То је често и моја дилема. Историја јесте путоказ, али када вас не послушају, остаје вам као прибежиште. ■

Драгана МАРКОВИЋ
Снимио Радован ПОПОВИЋ

У Загребу је, од 18. до 20. јуна, одржана редовна Конференција земаља чланица SEDM, на нивоу заменика начелника генералштаба националних војски. Уместо генерал-потпуковника Милоја Милетића, заменика начелника Генералштаба Војске Србије, нашу делегацију, у статусу посматрача, предводио је генерал-мајор Петар Радојчић, начелник Управе за људске ресурсе ГШ.

На годишњој конференцији SEDM, регионалној организацији на нивоу министара одбране седам земаља југоисточне Европе, Италије и САД, презентовани су резултати активности реализованих у току протеклих година дана, од конференције у Софији. Истакнуто је да предузете акције промовишу регионалну међуармијску сарадњу и војну транспарентност, јачају интероперабилност војски и компатибилност са НАТО.

Посебно је наглашен допринос бригаде за очување мира у југоисточној Европи (SEEBRIG) током ангажовања у Авганистану, од фебруара до августа прошле године. Одато је признање досадашњем команданту бригадном генералу Нејку Ненову и представљен је нови главнокомандујући, бригадни генерал Виргил Балаћану.

Дошло је до смене и у председавању Координационим комитетом. Уместо Албаније, која је председавала у протеклом двогодишњем периоду, на челу Комитета у наредне две године биће представник Македоније.

У заједничком саопштењу, на крају конференције, поздрављено је учешће представника земаља са статусом посматрача, међу којима и Србије, чије је присуство у Загребу оцењено као још један корак у јачању стечених позиција наше земље на међународној сцени и унапређењу сарадње с државама у региону.

Војска Србије заинтересована је, између осталог, и за учешће у бригади за очување мира у југоисточној Европи, истакли су наши представници на конференцији у Загребу. ■

ДЕЛЕГАЦИЈА
ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ У АНКАРИ

Делегација Војне академије Војске Србије, коју су чинили њен начелник генерал-мајор мр Видосав Ковачевић, пуковник проф. др Владимир Грујић, продекан за наставу и координатор за међународну сарадњу потпуковник Владимир Ристић, посетила је турску Академију копнене војске у Анкари. У току четвородневне посете, почетком јуна, они су сагледали са коликом пажњом се у Турској приступа школовању официра и разменили искуства са колегама који већ годинама учествују у НАТО.

У оквиру посете Турској генерал Ковачевић сусрео се са командантом академије „Кара Харп Оглу“ генерал-мајором Тефиком Озгуликом и деканом генерал-мајором Ергудером Топташем где је са члановима наше делегације обишао студентске батаљоне *Анафарталар* и *Сакараја*. Начелнику Војне академије ВС представљени су и капацитети за обуку које поседује академија КоВ Турске, као и неколико најзначајнијих културно-историјских споменика и музеја у Анкари. Турска војска, која располаже годишњим буџетом од девет милијарди долара и шкољује официре из многих околних земаља, спремна је да пошаље своје студенте на Бањицу. Наша војска и њене војне школе нису могли добити боље признање, рекао је по повратку из Турске пуковник проф. др Владимир Грујић. ■

А. П.

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

ХАНИБАЛОВА ТАЈНА

Све што струји
око нас ако
изузмемо
необјашњива
чуда природе,
јесу информације.
Људска осетила
само у току једне
секунде приме
више хиљада
података.
О шестом чулу
да не говоримо.
Биће, које
не разуме какве
му све поруке
стижу нема шансе
да постоји.

Без информација били бисмо коначно изопштени од света, слепи, глуви и непостојећи. Ево сад мало и теорије, бар кад је реч о тој јавној ствари. То (информација) није ништа друго него саопштавање и перцепција нових података. Оно што је бајато, макар било старо само један дан, више није вест.

Славни теоретичар комуницирања, Маршал Маклуан, каже да је информација давно савладала људе и њихове потребе. Тако да је свет више потребан таквој врсти саопштавања, него саопштавање свету. Све што је око нас тако је постало „глобално село“, планетарна паланка у којој се ништа не може сакрити. А свашта се и плански чини, само да би се саопштило. Вест је постала важнија од догађаја.

Каже се да власт зависи од праве информације. Ко је има, тај влада. Због тога су неповерљиви људи измислили тајне. Ко успе да сачува своју мистерију, можда ће бити победник у том надмудривању. Откривање тајни давно је престало да буде посао залудних брбљивих комшиница, него држава и њених најлуциднијих људи. А богами и досадних шпијуна. Ко зна за тајну, тај је стигао до врхунца, а то је информација. Све после тога јесте лако. Или, није сасвим?

Информисање у ратовима је ђавољи посао. Треба разговарати са својим трупима, а да тај немушти језик остане тајна за противника. Који је, са своје стране, је л' те, начуљо уши и прати. Чак и посматра димне сигнале на различитим индијанским језицима.

Ханибал је код Кане тукао Римљане, јер је добро разумео важност знакова и симбола. Каже се да је ратна комуникација један коктел „симболичког општења“. Дакле, језик, средства, канал за слање поруке и њен радознали потрошач, на самом крају тог ланца. Мада, ту није крај, јер постоји „фидбек“, то јест повратна веза. У ратовима, она се читава кроз реакцију противника.

Док су Римљанима били омиљени трубни знаци, које је Картагинац добро разумео, он је командовао системом гестова (знакова руком) и огледалима. Дакле, онај ниво података који разумеју само они који и треба да разумеју. У конкретном случају то је значило повлачење пред крилима Римљана, уз снажан напад на центар тешком коњицом и сатирање непокривених бокова.

Ратови модерног доба само су иновирали Ханибалово споразумевање са сопственим трупима. А то су шифре, које су углавном информације намењене својој страни, али и обмањивању противнике.

Тако су у Другом светском рату најбољу прођу имали математичари: они који су правили „непробојне“ системе, и други, који су такве ствари бушили као лубенице. Наш најпознатији стручњак за разбијање шифара је професор Александар Тифони. Он каже да непробојне шифре свакако постоје, само се нико још није досетио да их састави.

У великим ратовима скоро да су се преплитале јавне и специфичне јавне информације. Многи врхунски обавештајци своје најважније податке само су купили из штампе и мало их претресли. А затим су их слали својим централама.

Некад, међутим, ни то није вредело. Онда, на пример, када је неоснована вера (идеологија) била снажнија од истине. Пред велику немачку операцију на СССР, нацисти су месецима гомилали своје трупе према границама те империје. Британске новине су писале о скором нападу. Стаљин је стално на свом столу имао нове податке о катастрофи. Али он није веровао никоме. Осим Адолфу Хитлеру, са којим је потписао споразум о ненападању.

Негде средином 1962. амерички шпијунски авиони открили су руска ракетна постројења на Куби. Замало светски рат, који је вербално већ започео на највишем нивоу: Кенеди–Хрушчов.

То је био климакс хладног рата, и можда његов драматични крај. Само неколико месеци касније између Вашингтона и Москве успостављена је „црвена линија“. То је било прво „средство комуникације“ између љутих ривала. Служило је да се отклоне непоразуми и да буде избегнут рат због „глупе грешке“, или лоше процене.

Ратови деведесетих буквално су избрисали границу између јавне и ратне информације. Обавештајци су радили свој посао, али тек онда се показало колико је Маклуан био у праву. Пустински рат је постао потреба телевизије. Био је то први директан пренос једне инвазије у историји. Све се видело, команданти тенковских дивизија комотно су могли да руководе на основу јасних телевизијских слика.

И доцније су драматични догађаји, трагедије, масакри и ратови помно припремани. Као сцена за телевизијске камере. Као да је слика страве постала патолошка потреба планетарног гледијаторског гледалишта. Седиш у својој фотељи, пијеш своје омиљено пиво и гледаш оно што те не дотиче, нити те може дотаћи.

Да ли баш?

Мечка, кад тад, дође у свако село. Као, на пример, 11. септембра 2001. Али, телевизија ни тада није оманула. И све је изгледало као катастрофична холивудска досетка.

Данас је „електронска информација“ буквално нестишљива. У најезди хакерских генијалаца, армијама је све теже да задрже своју професионалну дискрецију. Зато је и порекло сваке тајне потпуно сумњиво. У глобалном селу скоро увек се све зна, или се сазна.

Шта би данас велики Ханибал могао да уради са својим огледалима? Само да буде статиста на снимању филма о себи, на пример.

Док сателит који надлеће Европу ротира у кључној дневној дилеми: *да ли да слика Вимблдон, или Ред хот чили пеперс у Инђији.* ■

Аутор је коментатор листа „Политика“

ЗНАЋЕ СЕ ГДЕ ЈЕ ОТИШАО СВАКИ ДИНАР

Национални инвестициони план је програм Владе Србије чији су основни циљеви повећање запослености, одржавање високог привредног раста засновано на инвестицијама и извозу, развој инфраструктуре и спровођење капиталних инвестиционих пројеката. Приоритет су инфраструктурне инвестиције од капиталног значаја за Србију и оно од чега ће грађани широм Србије имати конкретне користи: болнице, школе, обданишта и, пре свега, погони који ће омогућити запошљавање људи.

Од првог дана формирања Владе започет је рад на буџету Националног инвестиционог плана. Тај посао, рађен паралелно са редовним буџетом, окончан је, а при крају је израда поступка за спровођење инвестиционог плана како би се на најбољи начин искористио сваки динар.

Министар Драган Ђилас ових дана завршава и формирање Канцеларије за НИП, тако да је све спремно за један велики посао, у коме, истиче министар, „намеравамо да направимо нешто што ће остати иза нас“.

Припремни послови подразумевају да сте формирали и свој тим. Ко су ваши најближи сарадници и да ли међу њима има оних који су се већ бавили тим послом?

– Тим се формира и увек су могуће неке рокаде или појачања. Мој заменик у Канцеларији биће Ненад Јанковић, човек са великим искуством у привредном сектору на врло озбиљним руководелим позицијама. Наравно, има ту још људи, али важно је направити добар тим. Имати јаке играче, али спремне да се подреде тимској игри. Томе тежим...

Канцеларија ће имати пројектно одељење и у њему ће углавном радити стручњаци који су до сада били у Министарству финансија, а задужени су за НИП. Нисам од оних који искључиво доводе „своје“ људе, унапред одбацујући оне који ту већ раде. Када кажем да свима треба дати шансу говорим шире, не само о Канцеларији. Ово су озбиљни државни послови, и ту нема страначких дресова.

Који су приоритети у вашем раду?

– Национални инвестициони план ће у будућности доживети одређену трансформацију. То значи да ће имати друге изворе финансирања, те да ће му приоритети бити другачији.

Конкретно, два су приоритета НИП-а: инфраструктурне инвестиције од капиталног значаја за Србију и оно од чега ће грађани широм Србије имати конкретне користи: болнице, школе, обданишта и, пре свега, погони који ће омогућити запошљавање наших људи. Идеја за коју се залажем јесте да грађани виде где иде новац од приватизације великих друштвених предузећа, да знају да су у њиховом граду та и та школа, или болница, или фабрика, финансирани тим средствима. Дакле, да виде и пре свега осете бољитак у свом животу. А знаће се где је отишао сваки динар.

Недавно смо у Сомбору потписали уговор са италијанском фирмом која ће градити фабрику за производњу веша и запослиће 400 људи. До краја 2009. године изградиће још један погон за производњу чарапа и запослити још четири стотине радника. Ми смо им дали 2.000 евра по запосленом као подстицај, то је учешће државе. А циљ, који ће ускоро бити остварен, јесте да ће 800 сомборских породица почети да живи боље. Ето, то су приоритети у раду.

На који начин се обезбеђују средства за НИП?

– Национални инвестициони план је програм Владе чији су основни циљеви повећање запослености, одржавање високог привредног раста (од око 7 посто) засновано на инвестицијама и извозу, развој инфраструктуре и спровођење капиталних инвестиционих пројеката. НИП је део буџета, а извори његовог финансирања су, поред буџетских средстава, кредити међународних финансијских организација и предпрступни фондови Европске уније.

Који су критеријуми за одобравање средстава из НИП-а?

– У оквиру НИП-а планирана је потрошња од 388.610.000 евра у 2006. години (а потрошено је 110.000.000 евра), и 996.603.000 евра у 2007. години (до 15. маја потрошено је приближно 170.000.000 евра). Према усвојеном *Закону о буџету за 2007. годину*, за НИП је предвиђено око 547.000.000 евра. У оквиру Министарства направљен је преглед пројеката и предложена су

средства. Једини критеријум треба да буде квалитет предложеног пројекта, његова исплативост. На жалост, неки су пројекти још раније били одобрени, тако да смо донекле успели да „интервенишемо“. Зато и кажем да је НИП-у потребна једна ревизија како се тим новцем не би куповали мобилни телефони или аутомобили, финансирало кречење општинских зграда или мењали прозори на зградама пореских управа. Потребни су нам пројекти који ће показати своју исплативост, а неки вратити уложено.

Колико је било могуће да тек формирана кабинети, односно нова министарства утичу на средства која ће се делити до краја године? Да ли су одобрени пројекти који су поднели министарства из претходне владе?

– Канцеларија за НИП направиће једну врсту студије која ће обухватити све предложене пројекте, оне постојеће, али и оне који ће тек предложити ресорна министарства, па ћемо већ од буџетске 2008. године имати другачију, бољу слику. Ми ћемо сада

пратити динамику и реализацију пројеката, а то ћемо чинити и убудуће.

Која су министарства добила највише средстава из НИП-а, односно, која ће добити и за које пројекте? И шта је то што ће бити приметно за грађане Србије?

– Највише новца добило је Министарство за инфраструктуру. Ради се о великим, скупим пројектима, попут изградње Коридора 10 и других већих и значајних саобраћајница.

То ће грађани и те како моћи да виде. Следе Министарство економије и Министарство здравља. Капитални, дакле, пројекти од националног значаја, као и они који ће значити отварање нових радних места, попут Сомбора и Инђије, основни су приоритет НИП-а, који је усмерен на интерес државе, али пре свега грађана који у њој живе. Уредбом Владе знаће се колико тачно новца иде на који пројекат, али оно што ће сигурно бити одобрено јесте наставак радова на обилазници око Београда, изградња ауто-пута Лесковац–Прешево, модернизација граничних прелаза, те средства за магистралну и регионалну путну мрежу.

Министарству за економију одобрили смо седам милијарди динара, који ће бити искоришћени за формирање индустријских зона и паркова у 49 општина. Такође, биће искоришћени потенцијали Дунава, туристичких центара, део новца отићи ће на комуналну инфраструктуру. Планирана су средства за подстицај извоза, директних инвестиција, запошљавања...

Како оцењујете коришћење средстава из НИП-а за време претходне владе?

– Колико сам могао да видим до сада, а позабавићемо се тиме врло детаљно, било је пројеката који нису, рекао бих, од националног значаја. Било је трошења пара и без резона. Све ћемо „прочешљати“, јавност ће бити обавештена о свему. Отвореност и јавност у раду биће један од основних приоритета у нашем раду.

Добро су познати Ваши сукоби са министром Илићем. Каква је сарадња сада када заједно седите у влади?

– Више пута сам рекао: *Влада је репрезентација*. У њој нема места за страначке дресове. Ми смо сви сада на истом задатку. Не морамо да се волимо, важно је да се поштујемо и да радимо заједнички и у интересу грађана.

Канцеларија за Национални инвестициони план пратиће реализацију свих пројеката и трошења новца и имаће механизам да реагује уколико буде злоупотреба. То се не односи само на Министарство за инфраструктуру већ и на сва остала министарства. Немојте да унапред било кога оптужујемо и осуђујемо, али ни да амнестирамо од одговорности за посао који ради. ■

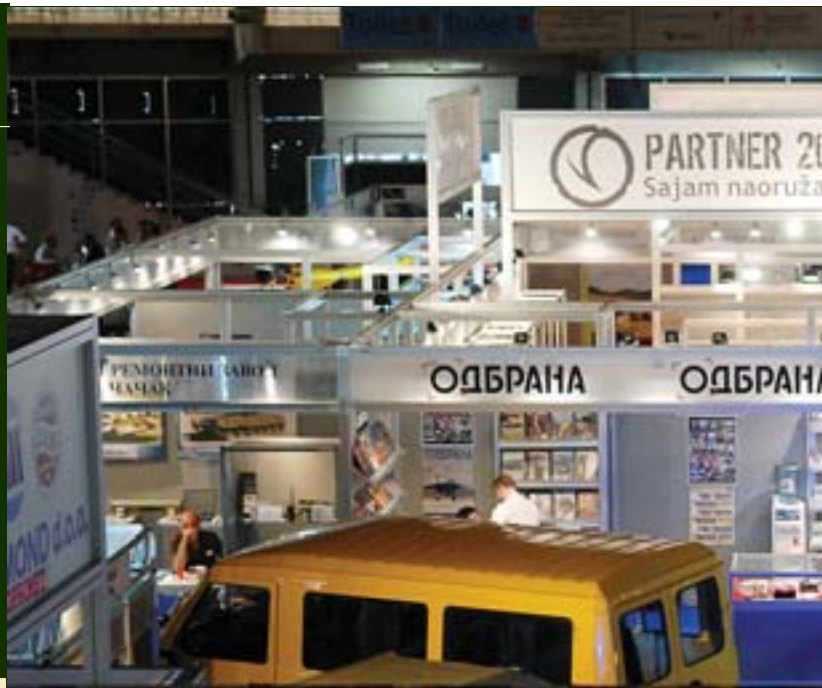
Р. МУТАВЦИЋ

АКТУЕЛНО

ТРЕЋИ МЕЂУНАРОДНИ
САЈАМ НАОРУЖАЊА
ПАРТНЕР 2007

ИЗВОЗНИ АДУТИ

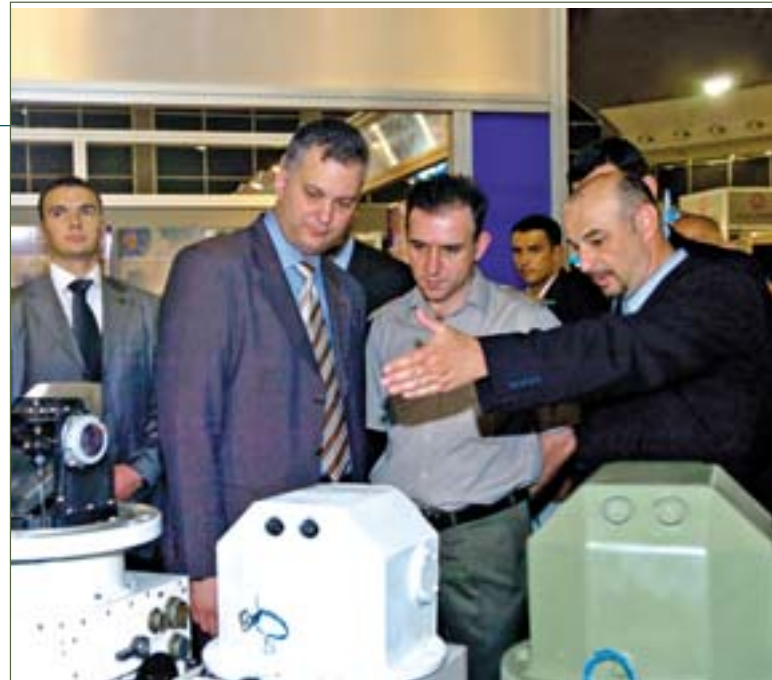
Током четири сајамска дана, од 26. до 29. јуна, на изложби наоружања и војне опреме представило се 63 произвођача из земље и иностранства. У хали 3 Београдског сајма и на отвореном простору изложена су средства домаће одбрамбене индустрије која могу бити наши извозни адути на међународном тржишту наоружања – од пешадијских и артиљеријских средстава до ваздухоплова и оклопних возила. *Партнер 2007* отворио је министар одбране Драган Шутановац.

Квалитет и извоз две су значајне речи које су се најчешће чуле на Трећем међународном сајму наоружања и војне опреме *Партнер 2007*. И њих су изговарали готово сви, од министра одбране Драгана Шутановца приликом отварања сајма, директора „Југоимпорта – СДПР“ Стевана Никчевића током представљања рада предузећа одбрамбене индустрије чији наступ на сајму интегрише та кућа, потом представника војнонаучних установа као што су Војнотехнички институт и Технички опитни центар, током предавања, да произвођача средстава НВО.

1. јул 2007.

Те две речи подсећају на време кад је наша одбрамбена индустрија била велика и када је захваљујући квалитету извоз средства НВО доносио значајан приход. Исто тако, оне су и одредница за будућност јер да би предузећа из војног комплекса опстала мораће да налазе тржишта за своје производе.

■ НАМЕНСКА ИНДУСТРИЈА ИМА ШАНСУ

Министар Шутановац је на отварању *Партнера 2007* истакао да је убеђен да наменска, одбрамбена или безбедносна индустрија има шансу да се опорави и крене напред. У тим предузећима постоје ентузијастички са великим знањем и искуством и министар сматра да треба искористити њихову веру и њихово знање и да са малим подстицајима у развојне технологије можемо добити добра средства која могу да се продају у иностранству.

Али, како је нагласио, перспектива наменске индустрије није проблем само Министарства одбране него и читаве државе. Проблемима одбрамбене индустрије требало би да се бави цела влада, јер њени производи имају политичку димензију и извозне предности. Министар Шутановац је оценио да ће подизање извозних потенцијала тог војноиндустријског комплекса допринети и смањењу спољнотрговинског дефицита Србије. А чињеница је да постоје купци у иностранству који су заинтересовани да сарађују са Србијом. Министар одбране је као примерне извознике истакао „Застава – оружје“ и „Први партизан“ из Ужица који су квалитетом својих производа успели да се пробију и на избирљива тржишта Западне Европе и Америке.

Драган Шутановац је том приликом најавио да ће Влада Србије ускоро направити стратегију за ревитализацију и повећање извозног потенцијала одбрамбене индустрије. Овогодишњи буџет за Војску није развојни, и далеко је од оног који би задовољио Министарство одбране, јер кад се одбију средства

за плате и пензије остаје мање од 10 одсто буџетских пара за развој, а толико мало средства нема ниједно министарство за одбрану. Министар је најавио да ће се наредне године тражити озбиљнија буџетска средства.

– Уколико желимо да достигнемо стандард земаља које припадају евроатлантском савезу ми морамо да инвестирамо много више у нашу војску. Напомињем да је војска спољнотрговински фактор. Војска ће у будућности бити референца за целу државу. Чинимо максималне напоре да ту референцу подигнемо на много виши ниво, а веома битна ствар су финансијска средства и закони који још нису донети а које ћемо до краја године предложити влади и донети у Скупштини.

■ РАЗВИЈАЊЕ КАПАЦИТЕТА ВОЈСКЕ

Одговарајући на питање новинара да ли ће продаја војне имовине помоћи да се финансијски убризгају нова средства у Војску, министар је рекао да је војна имовина велико питање и да се разматра више начина како да се она прода.

– Не желимо да се та имовина распрода. Желимо да добијемо адекватну цену. Од тих пара желимо да са једне стране решавамо социјална питања припадника Војске и војних пензионера, а са друге да развијамо капацитете јер је будућност наше војске, између осталог, не само да буде стационирана у нашој земљи већ да наступа и у мировним операцијама широм света, да будемо раме уз раме са свим онима који раде на очувању мира и безбедности у свету.

Министар одбране је у пратњи начелника Генералштаба ВС генерал-потпуковника Здравка Поноша обишао штандове домаћих и иностраних произвођача наоружања и војне опреме. Задржао се код научноистраживачких војних установа распитујући се за пројекте којима бисмо могли да се пробијемо на светско тржиште, а са посебним занимањем разгледао је изложене експонате на штанду „Југоимпорта – СДПР“, који је интегратор насупа 20 предузећа, међу којима и шест најзначајнијих фабрика одбрамбене индустрије.

Партнер 2007 организовали су „Југоимпорт – СДПР“ и Београдски сајам, а покровитељ је Министарство одбране. Поред домаћих излагача на сајму су били и инострани произвођачи из Француске, Аустрије, Шпаније, Финске, Словеније и два светска произвођача „Талес“ и „Роде и Шварц“.

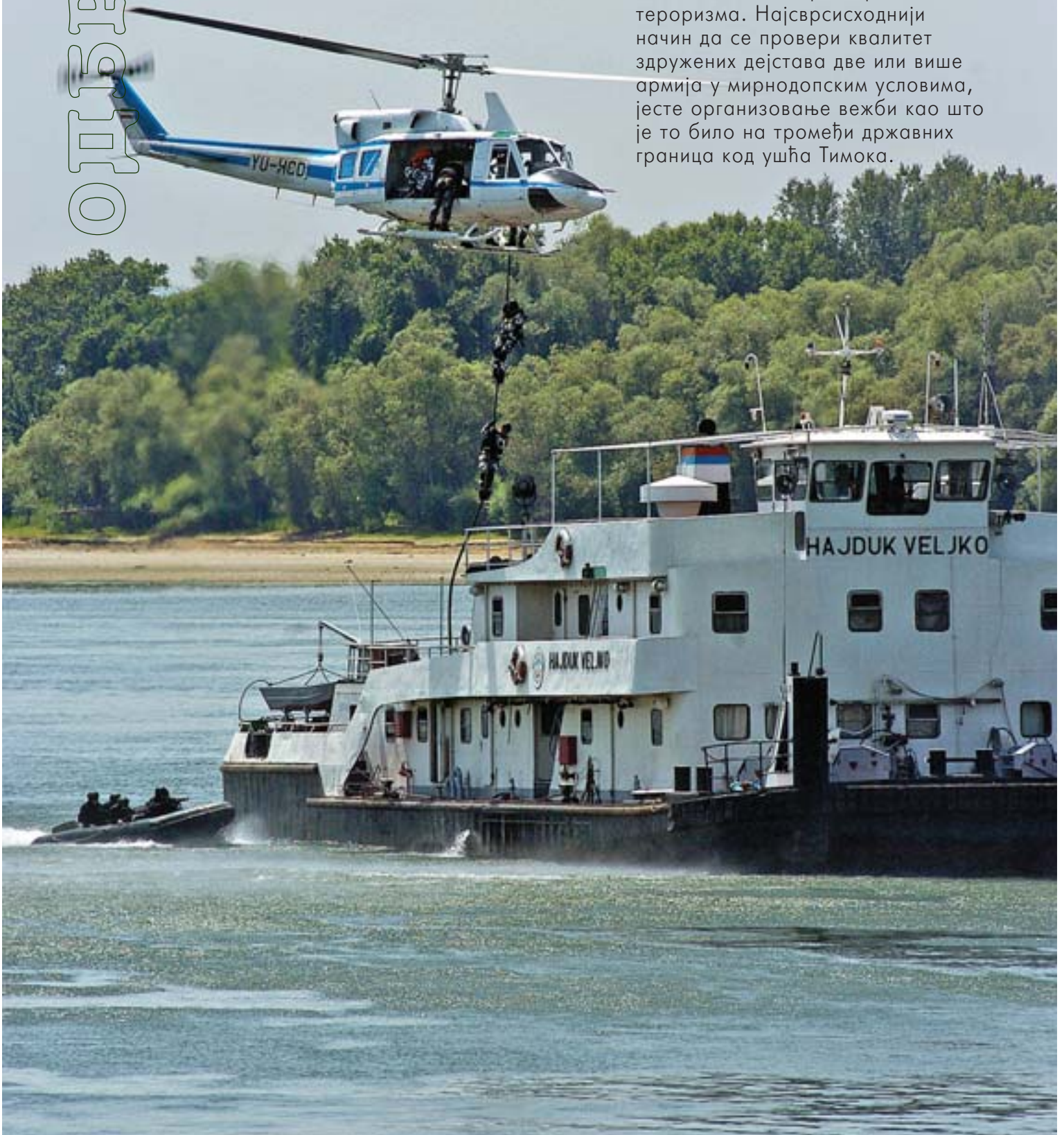
На овогодишњем сајму први пут је учествовао и Војни музеј из Београда са изложбом „Оружје – сегмент историје цивилизације“, која приказује развој оружја од праисторије до савременог доба. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

ТРИЛАТЕРАЛНА ВЕЖБА
СРБИЈЕ, БУГАРСКЕ И РУМУНИЈЕ

ДУНАВСКА

Интероперабилност је предуслов одрживог концепта колективне безбедности и борбе против тероризма. Најсврсисходнији начин да се провери квалитет здружених дејстава две или више армија у мирнодопским условима, јесте организовање вежби као што је то било на тремећи државних граница код ушћа Тимока.

СТРАЖА

Припрема и оспособљавање националних система за управљање кризама и спречавање њиховог ширења, затим повезивање деловања војних и цивилних структура у те сврхе, били су основни циљеви трилатералне вежбе „Дунавска стража“ која је, уз ангажовање припадника бугарске, румунске и српске војске, одржана 27. јуна у пограничном појасу троемље поменутих држава.

Председници Борис Тадић, Георги Прванов и Трајан Басеску и највиша војна и политичка руководства трију земаља уверили су се у спремност и способност оружаних снага да одговоре на терористичке претње ширих размера, а које представљају најозбиљнију претњу миру и безбедности у савременом свету.

За извођење вежбе Бугарска је ангажовала 360 људи, Румунија око 700, а Србија око 550 припадника Војске и полиције. Поред припадника Војске Србије, министарстава одбране и унутрашњих послова, на вежби су учествовали и штабови цивилне заштите, Црвени крст и представници више министарстава српске владе.

■ ПУТ ЗА УПРАВЉАЊЕ КРИЗАМА

Унапређење интероперабилности између регионалних и националних система за управљање кризама и процена трилатералних механизма да се суоче са изазовима тероризма и еколошким инцидентима у пограничном подручју, биле су главне смернице за формирање сценарија вежбе. Војни стручњаци три државе договорили су се да се симулира ситуација терористичког напада са могућношћу еколошке катастрофе ширих размера на територији фиктивних земаља, чије се границе поклапају са стварним граничним линијама.

Према сценарију, Центар за праћење терористичких акција добио је информације о терористичким мрежама које припремају дејство по стратешким циљевима у „зеленој“, „плавој“ и „браон“ држави. У градовима уз Дунав појавио се пропагандни материјал, забележен је већи број случајева тровања водом, поготово у Зајечару где је утврђена загађеност водовода. Терористичка организација „Балкански вукови“ преузела је одговорност за нападе и најавила нове. Сценарио описује даље деловање три државе које у угроженом подручју уводе ванредно стање и услед примећених сумњивих активности и инцидента на граници, а који указују на могуће кријумчарење оружја, одлучују да предузму противтерористичке акције.

У међувремену, „терористи“ изводе бомбашки напад на пијацу у Зајечару услед чега је много људи рањено и повређено. Противтерористичке јединице и полиција сукобиле су се са „терористима“ од којих је одређен број заробљен. Здружена наменска команда *Тимок*, у координацији са штабовима румунских и бугарских снага, оперативно планира противтерористичке акције ширег обима.

■ УДАРНА ГРУПА

Практични део вежбе, који су извеле јединице војске, полиције и цивилних служби, састојао се од три дела. У зони одговорности Армије Бугарске, у рејону Новог Села отет је путнички брод кога су ваздухопловне и полицијске снаге Бугарске и Румуније убрзо блокирале. Будући да преговори за ослобађање таласа нису успели, брод је насилно заузет а заробљеници ослобођени.

Председници држава и високе званице могле су да, за то посебно намењеног брода, посматрају противтерористичке акције. Са осматрачнице, око 500 метара удаљене од ушћа Тимока у Дунав, бројни новинари и гости могли су да прате и акцију ослобађања теретног брода са опасним материјала који су отели терористи.

АНГАЖОВАНЕ СНАГЕ

Поред Војске Србије, Министарства одбране и Министарства унутрашњих послова, у припреми вежбе учествовали су и Министарство спољних послова, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство државне управе и локалне самоуправе, затим Министарства за животну средину, Министарство инфраструктуре и Црвени крст Србије.

Војска Србије ангажовала је по један вод пешадије и АБ-ХО, четири хеликоптера, два авиона из састава ВиПВО и два патролна чамца Речне флотиле. Из Управе за одбрану Републике Србије Министарства одбране у вежби су учествовали окружни и општински штабови цивилне заштите из Неготина, Бора и Зајечара, вод за радиолошко-хемијско извиђање и тимови за спасавање и уништавање неексплодираних убојних средстава.

Република Бугарска је за ову вежбу ангажовала Национални војни центар за симулације, инжењеријску чету и вод АБ-ХО, групу специјалних снага и два хеликоптера.

Румунске снаге су чинила по два брода и хеликоптера са посадама и један механизовани вод. Министарство унутрашњих послова Румуније ангажовало је Граничну полицију, Жандармерију и Службу хитне помоћи.

ЗДРУЖЕНА НАМЕНСКА КОМАНДА ТИМОК

Свака од држава је организовала засебан систем командовања који је координиран конференцијском везом међу командантима. Ради боље и ефикасније комуникације, у сваком од штабова друге две војске делегирале су официре за везу.

Војска Србије формирала је Здружену наменску команду *Тимок* којом је руководио генерал-мајор Младен Ђирковић. Заповедник Бугарског штаба био је бригадни генерал Димитар Димитров, а Команде снага Румуније генерал-потпуковник Флоријан Пинца.

Патролни чамци и хеликоптери Војске Србије блокирали су терористе. Пошто преговори са њима нису успели, на сцену су ступили српски специјалци. Чим је чамац са преговарачем почео да се удаљава од отетог брода, неколико терориста је оборено снајперским хиџима, а из хеликоптера, низ уже, припадници Специјалне бригаде спустили су се на палубу и неутралисали остале.

Такође, приказано је дејство из патролних чамаца и спасавање талаца у реку. На ослобођени брод убрзо су пристигли и припадници вода АБХО који су испитали да ли су током акције ослобођене опасне материје.

Трећа секвенца вежбе одвијала се на копну. Терористички напад на стратегијски објекат, у близини бране на Хидроелектрани „Ђердап 2“ био је у надлежности румунске војске. Српска страна, овога пута, пружила је ваздухопловну подршку у комбинованој противтерористичкој акцији на бродској преводници.

Пуковник Радослав Цветковић је још на почетку вежбе рекао да нико не треба да сумња да ли је Војска Србије у стању да одговори на изазове и претње које се пред њом могу наћи. Посматрачи вежбе имали су прилику да се увере у оспособљеност Војске да испуни једну од својих главних мисија. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Александар АНТИЋ
Снимили: Горан СТАНКОВИЋ,
Радован ПОПОВИЋ и
Даримир БАНДА

ИЗЈАВЕ ПРЕДСЕДНИКА СРБИЈЕ, БУГАРСКЕ И

НАЈБОЉИ ОДНОСИ У ИСТОРИЈИ

Председник Србије Борис Тадић оценио је да је *Дунавска стража* прва трилатерална вежба у којој је било потребно показати потенцијал свих одбрамбених структура у одбрани од тероризма, у безбедносно врло осетљивој зони тромеђе Србије, Бугарске и Румуније, на Дунаву, са индустријским и енергетским потенцијалима који могу да буду на удару терориста.

– Ово је била вежба у којој су учествовале наше оружане и полицијске снаге, али и снаге цивилног сектора друштва. Мислим да се можемо сложити да је ефикасност свих који су учествовали на вежби изузетно висока.

Иако су Бугарска и Румунија чланице НАТОа, а Србија учесница Партнерства за мир, интероперабилност наших јединица била је на високом нивоу. На вежби је било очигледно да је на све три локације постигнут висок степен садејства. Нагласио бих да овакве вежбе доприносе продубљењу блискости између наше три државе. Ми делимо исти животни простор, имамо сличне интересе, висок ниво солидарности између три народа У овом тренутку имамо можда најбоље односе у историји. О блискости односа три државе говори и чињеница да смо нас тројица председника већ недељу дана провели заједно, учествујући на два самита и заједничкој вежби, разговарајући о визијама и плановима за добробит наших народа – рекао је председник Србије Борис Тадић, коментаришући вежбу.

– Мислим да нико не може порећи озбиљну промену набоље када је реч о безбедности у региону, откако су Румунија и Бугарска постале пуноправне чланице НАТОа, а Србија учесница Програма Партнерство за мир. Истовремено, веома смо свесни да се у будућности морамо суочавати са новим изазовима по

безбедност грађана, као што су међународни тероризам, илегални промет оружјем, наркотицима и људима, те организовани криминал. Сви ти фактори налажу нам да радикално променимо своје безбедносне визије. Безбедносне структуре наше три државе су, истини за вољу, у више наврата тесно сарађивале одупирујући се изазовима природних непогода и организованог криминала. Сарадња коју смо имали била је ефикасна, али очекујем да ће данашња вежба убрзати изналажење начина да се она

ЗАШТИТА ЦИВИЛА

Према сценарију вежбе „терористи“ су у Радујевцу запалили камион цистерну са хемикалијама што је контаминирало шири рејон тог села. Службе цивилне заштите евакуисале су становништво села у камп за привремено расељена лица.

Гости су имали прилику да виде камп са свим пратећим садржајима који је био у надлежности Црвеног крста. Поред шатора за становање ту су биле менза, амбуланта, психолошко-социјална радионица, те просторије за одржавање личне хигијене.

РУМУНИЈЕ

убрза и ојача, не би ли достигла свој максималан капацитет. Подсетио бих да су Румунија и Бугарска биле међу земљама које су на самиту НАТО у Риги најчвршће подржале захтев Србије за пријем у Програм Партнерство за мир. Тиме смо дали јасан знак да наша подршка Србији никако није декларативна и послали смо поруку да она има право значење које је савременог евроатлантског карактера – истакао је после вежбе председник Бугарске Георги Прванов.

– Почео бих своје обраћање изражавањем признања за успешно изведену вежбу председницима Тадићу и Прванову, министрима одбране и начелницима генералштаба војски трију земаља. Са нашег становништва, успех вежбе је показао да је сарадња у области безбедности приоритет у региону. Само сталним и заједничким активностима можемо обезбедити сигурност за своје грађане. Верујем да је данашња вежба доказала да оружане снаге наше

три државе могу да извршавају задатке по истим процедурама и да, у веома сложеним условима, дејствују веома прецизно. Још један важан елемент који је на данашњој вежби добио потврду јесте међусобно поверење између три државе. На истој вежби учествовале су снаге две земље чланице НАТО, Румуније и Бугарске и једне земље учеснице у Програму Партнерство за мир – рекао је у свом обраћању новинарима председник Румуније Трајан Басеску.

КУРС ЗАШТИТЕ ОД ХЕМИЈСКОГ ОРУЖЈА

Цивилизовани свет одавно је прихватио и међународним конвенцијама озваничио став да је употреба бојних отрова нехумана и опасна. Међународна организација OPCW, са седиштем у Хагу, у чијем је чланству и наша земља, брине о спровођењу и поштовању уговора којим се спречава утицај тих опасних материја на човека и његову околину. Центар за усавршавање кадра АБХО и 246. батаљон АБХО из Крушевца, у сарадњи са OPCW-ом, успешно су обучили 19 кандидата из земаља северне Африке за деловање и помоћ у случају употребе хемијског оружја. Крушевац је тако 22. јуна, после десет дана обуке, односно после 60 часова обуке, теоријске и практичне наставе, испратио госте из Алжира, Либије, Марока и Туниса који су код наших „обећајача“ похађали и успешно завршили основни и напредни курс из области помоћи и заштите од хемијског оружја. Тиме се добар глас о српским оружаним снагама пренео и на афрички континент. ■

А. П.

ОБУКА ИНСПЕКТОРА У КРУШЕВЦУ

Крушевачки Центар за усавршавање кадрова АБХО, по први пут у својој историји, пружа подршку обуци инспектора Организације за забрану хемијског оружја. У овој години је, каже командант Центра пуковник Здравко Самарлић, планирано шест једнонедељних термина у којима ће се више од 100 инспектора из 70 земаља обучити и оспособити за рад са опасним и токсичним материјама у реалним условима.

Први једнонедељни курс почео је 25. јуна и на њему учествује девет инструктора из Аустрије, САД, Француске, Немачке, Канаде, Новог Зеланда и Чешке и 14 слушаоца. „Центар нам пружа квалитетну подршку за реализацију обуке“ наглашава вођа тима инспектора у Инспекторату за забрану хемијског оружја Дитер Родбахер и додаје да би, без оваквих објеката и простора, немогуће било реализовати те активности. До сада су слични курсеви организовани у Чешкој, Словачкој и Канади.

Курсеве Организације за забрану хемијског оружја похађају и наше старешине. Према речима потпуковника мр Ивана Лазаревића ЦЈК АБХО и 246. батаљон АБХО имају задатак да лабораторијским и полигонским капацитетима пруже комплетну логистичку подршку за реализацију свих активности. Тим услугама остварен је приход већи од 50.000 евра. ■

З. М.

СЕМИНАР О ОБУЦИ ПОДОФИЦИРА

У Центру за мировне операције одржан је тродневни семинар о организацији система обуке подофицира и формирању официрског кора. Гости из војске САД заставници Крис Мансен и Герик Томсон, те заставник Ласло Наги из мађарских оружаних снага, имали су прилику да српским колегама представе решења која се у њиховим земљама у тој области примењују.

Пуковник Раде Славковић, заменик начелника Управе за људске ресурсе, која је и организовала семинар, каже да ће искуства страних армија у великој мери бити примењива у нашој војсци јер нам предстоји озбиљна реформа система обуке и образовања подофицира, те усклађивање њиховог статуса према стандардима евроатлантских интеграција. Он додаје да су нарочито драгоцене искуства из околних земаља које су током неколико претходних година реформисале своје оружане снаге.

Отварању семинара присуствовао је и помоћник изасланика одбране САД пуковник Рон Хил који је изразио уверење да ће учесници моћи да примене знања која су у америчкој војсци годинама сакупљана и проверавана. Он је нагласио важност институције подофицира који представљају основ оружаних снага и увек сигуран ослонац вишим старешинама. ■

А. П.

ЈАЧАЊЕ ДОБРОСУСЕДСКИХ ОДНОСА

Помоћник министра одбране за политику одбране мр Душан Спасојевић у сусретима са представницима Грчке, Хрватске, Босне и Херцеговине и Црне Горе разговарао о унапређењу сарадње и учвршћивању регионалне стабилности

Помоћник министра одбране Србије Душан Спасојевић састао се 15. јуна у Атини са замеником грчког министра одбране Василисом Михалољакосом.

Изражавајући задовољство што први билатерални састанак на функцији помоћника министра одбране има са грчким колегом, јер су Србија и Грчка традиционално пријатељске земље, Спасојевић је саговорника информисао о приоритетима новог руководства у Министарству одбране Србије са министром Шутановцем на челу и посебно истакао опредељење за интензивну регионалну сарадњу у области безбедности и одбране.

Михалољакос је поновио снажну подршку Грчке евроатлантском путу Србије и истакао да ће се успешно билатерална војна сарадња и даље развијати, још интензивније у оквиру Партнерства за мир. Говорећи о будућем статусу Косова и Метохије, грчки званичник је поновио принципијелни став премијера Костаса Караманлиса да Грчка подржава наставак преговора, те да се изричито противи било каквим унилатералним акцијама и наметању вештачких рокова у решавању косметског питања.

Помоћник министра одбране боравио је у Атини на позив грчког министра спољних послова, Доре Бакојани, где је учествовао на конференцији под називом „Балкан као извор безбедности и стабилности у Европи“. На овом скупу учествовали су политички лидери и високи званичници из више од двадесет земаља Европе, Сједињених Америчких Држава, те представници Савета Европе, Европске уније, УН, НАТО и Оебса.

Помоћник министра за политику одбране Душан Спасојевић примио је 19. јуна заменика министра одбране Босне и Херцеговине Игорa Црнадака.

Саговорници су се сложили да је развој билатералних односа изузетно важан и да је јачање политичког дијалога питање од регионалног значаја. Као приоритете у области међународне војне сарадње истакли су размену искустава у реформи система одбране и евроатлантских интеграцијама, у мировним операцијама и у процесу уништавања неексплодираних убојних средстава, школовању и многим другим областима.

Помоћник министра одбране Србије Душан Спасојевић истакао је да је смањен број отворених питања између две земље и да постоје добре претпоставке за интензивирање сарадње и унапређење укупних односа са БиХ. Спасојевић је поновио спремност Србије да, неугрожавајући Споразум о специјалним паралелним односима са Републиком Српском, исти такав однос прошири на целу Босну и Херцеговину. Такође, изразио је опредељење Србије да поштује Дејтонски споразум, као основ стабилности БиХ и региона, те да подржава све око чега се сложе сва три конститутивна народа у овој суседној земљи. Посебно је истакао велики значај подршке коју БиХ, као и друге државе у региону, пружа у вези са преговорима о будућем статусу Косова и Метохије.

Заменик министра БиХ Игор Црнадак рекао је да је добра сарадња министарстава одбране две земље изузетно добар сигнал за цео регион која води јачању укупне регионалне стабилности и просперитета. Користиће заједничких капацитета за регионалне циљеве истакао је као веома важан механизам у процесу убрзавања евроатлантских интеграција.

Снимак Д. БАНДА

Састанак помоћника министара одбране за политику одбране Србије и Црне Горе, Душана Спасојевића и Љубише Перовића

У Загребу, 21. јуна, Душан Спасојевић је разговарао са својим хрватским колегом Игором Показом. Размотрен је широк круг питања од значаја за даље унапређивање сарадње Хрватске и Србије у области одбране. Закључено је да постоје предуслови да се постојећа сарадња интензивира и обогати новим и квалитетним садржајима. У томе смислу, означена су подручја образовања, санитета, научноистраживачког рада и АБХО заштите као области у којима је, у наредном периоду, могуће развијати различите облике размене знања и искустава. О томе ће бити више разговора на састанку земаља региона, који ће се, крајем лета, одржати у Хрватској.

Спасојевић је посебно покренуо проблем учесталих хапшења у Хрватској војних обвезника, избеглица из Хрватске, који имају двојно држављанство. Затражено је од хрватске стране да се нађе решење којим би се превазишао тај проблем док се, како се очекује, идуће године, не промене прописи којима би се војска професионализовала.

Душан Спасојевић је у Министарству спољних послова Хрватске разговарао и са помоћником министра Невеном Пелицарићем.

На састанку у Београду 26. јуна помоћници министара одбране за политику одбране Србије и Црне Горе, Душан Спасојевић и Љубиша Перовић сагласили се да две државе треба да потпишу споразум о сарадњи у области одбране.

Спасојевић је предложио да предлог споразума почетком јесени достави српска страна. Он је понудио помоћ Србије у изради институционалних капацитета у области одбране, као и при изради стратегијских и доктринарних докумената.

Перовић је изразио задовољство досадашњом комуникацијом и нагласио да је билатерална сарадња веома битна и у контексту регионалне стабилности. ■

КОНТРОЛА ВАЗДУШНОГ ПРОСТОРА

У оквиру билатералне војне сарадње, Министарство одбране Републике Србије и Европска команда САД – Канцеларија за билатералне односе у Београду, организовали су од 26. до 28. јуна семинар под називом „Операције ваздушног осматрања, контроле и одбране ваздушног простора“.

Семинар је поред српских и америчких, окупио и официре из БиХ, Македоније, Албаније и Хрватске, који су причали о ваздушном осматрању у својим земљама. Уз то, предавања капетана Ричарда Мартина и старијег водника Ричарда Вилсона омогућила су присутним да стекну увид у начине на који се у ОС САД осматра, контролише и брани ваздушни простор.

Овај и слични семинари од користи су у структурисању ваздухопловних снага земаља у транзицији, како би оне могле да одговоре безбедносним изазовима и претњама и да своје системе ПВО учине компатибилним са решењима у земљама чланицама Натоа. ■ С. Ђ.

ШТАБНА ВЕЖБА СЛУШАЛАЦА 50. КЛАСЕ ГШУ ШНО

Слушаоци 50. класе Генералштабног усавршавања Школе националне одбране (ГШУ ШНО), извели су 26. јуна штабну вежбу којом је крунисано њихово једногодишње школовање. Вежба под називом „Мир 2007“ за тему је имала приказ рада здружене оперативне команде по кључним садржајима оперативног планирања мировне операције, што је иначе био један од садржаја који су прорађивали током школовања у оквиру предмета оператике.

Извођење вежбе пратили су и начелник Војне академије генерал-мајор Видосав Ковачевић и декан пуковник Јоже Сивачек. Присутне је поздравио начелник ШНО, пуковник Љубиша Лојаница, а руководећи наставник током вежбе био је пуковник др Војислав Ђорђевић из Катедре оператике ШНО. Сценарио вежбе, иако фиктиван, садржао је елементе ослонене на реалне чињенице које се тичу извођења операције подршке миру у Авганистану. Према оцени наставника, ове године постигнут је велики помак у квалитету извођења, јер су поставке знатно приближене реалним условима у којима би се планирала и изводила стварна активност. ■

А. А.

У НИШУ ОТВОРЕН ЦЕНТАР ЗА УЧЕЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Помоћник министра одбране за људске ресурсе Бојан Димитријевић и изасланик одбране Велике Британије у Београду пуковник Сајмон Ванделур отворили су 14. јуна у Нишу Центар за оспособљавање у области енглеског језика (PELT).

Свечаности у Клубу Војске присуствовали су командант Колпене војске генерал-потпуковник Младен Ђирковић, начелник Војне академије генерал-мајор Видосав Ковачевић, представници Холандије, Данске и Норвешке и други гости.

Помоћник министра Бојан Димитријевић захвалио је на подршци у реализацији овог пројекта и истакао да ће центар помоћи да официри и подофицири из овог дела Србије лакше дођу до могућности да науче енглески језик и да на тесту добију верификацију за даље школовање у оквиру Војске Србије.

Пуковник Сајмон Ванделур је нагласио да ће слични центри бити формиран и у Новом Саду, Панчеву и Врању. ■

З. М.

ЗА БЕЗБЕДНИЈЕ ПУТЕВЕ

На седници Савета за безбедност војних учесника у саобраћају, 21. јуна, којој је председавао помоћник министра одбране за материјалне ресурсе дипл. инж. Илија Пилиповић, окончана је још једна значајна иницијатива, усмерена ка повећању безбедности на путевима. Ауто-мото савезу Србије свечано је уручен списак са 4.443 потписа припадника Министарства одбране и Војске Србије, прикупљена у кампањи светских размера под називом „Учинимо путеве безбедним“.

Циљ кампање је да се Генерална скупштина УН обавезе да, на свом 62. јесењем заседању, донесе посебну резолуцију, којом би се постигао висок ниво политичке воље и акције у вези са врло драматичним стањем безбедности саобраћаја на планети.

Истичући да се у саобраћајним несрећама широм наше планете сваких шест секунди угаси по један људски живот, припадници Министарства одбране и Војске Србије су својим потписима и на овај начин апеловали на опрезнију вожњу. ■

В. Р.

БОЉА КОМУНИКАЦИЈА СА СВЕТОМ

Најновија активност у све богатијој сарадњи Србије и америчке државе Охајо, у оквиру Програма државног партнерства, јесте учешће 15 официра и подофицира Војске Србије на заједничкој вежби са Националном гардом Охајо од 13. до 23. јуна. На полигону Форт Грејлинг, једном од највећих и најпремљенијих у САД, радило се свакодневно од јутра до вечери.

Официри и подофицири Војске Србије допутовали су у Колумбус, главни град државе Охајо, 13. јуна и одмах наредног дана из базе Рикенбакер, авионом америчког ратног ваздухопловства, пребачени су на полигон Форт Грејлинг, где је током јуна Национална гарда Охајо одржавала редовну годишњу припрему јединица за ангажовање у борбеним операцијама и мировним мисијама. На вежби су учествовале јединице авијације, пешадије, инжењерије и војне полиције, са око 4.000 припадника.

Ова прва заједничка вежба планирана је годишњим програмом државног партнерства Србије и Охајо, а детаљи су договорени приликом недавне посете начелника Генералштаба генерал-потпуковника Здравка Поноша Сједињеним Америчким Државама.

На челу нашег тима био је пуковник Петар Ђорнаков, начелник Управе за обуку и доктрину, а координатор активности је пуковник Милан Мојсиловић, помоћник за операције у Здруженој оперативној команди Генералштаба Војске Србије.

На почетку заједничког рада наш тим се сусрео са командантом Националне гарде Охајо генералом Грегоријем Вејтом. Том приликом генерал Вејт је истакао значај ове активности за даљу реализацију Програма државног партнерства, посебно за сарадњу на војном плану где образовање и обука имају приоритет.

Током десет дана вежбовних активности, у кабинетима су пре подне разрађиване штабне процедуре за ангажовање јединица у мисијама и наменским задацима. Наши официри могли су да виде како у америчкој војсци тече процес мобилизације, како се изводи обука, оцењује оспособљеност војничког састава, уводи нова опрема, остварује логистичка подршка...

Посебно је значајна и интересантна била заштита јединица током борбених операција на уређеном полигону, тачније *истуреној оперативној бази*,

на којој се јединице припремају за Ирак. Услови рада и живота у бази готово да су слични онима који војнике чекају у стварном борбеном ангажовању у Ираку. Тло је насуто песком, ради се и спава под шаторима, околу је јако обезбеђење, а у базу се улази на два пункта по строгим процедурама контроле лица и возила. Сви војници и старешине током дана носе прописану опрему за такву базу, а ту су и шлемови и панцири. Чак је и напајање струјом из агрегата, како би се остварили што приближнији услови онима у стварним операцијама.

Поподневни рад одвијао се на том и другим полигонима где је проверавана оспособљеност јединица за реализовање постављених циљева.

Обука припадника резервног састава Националне гарде траје најмање две седмице током лета и по један викенд сваког месеца. Интересовање грађана за такво служење је велико, јер омогућава неке материјалне привилегије, као што је плаћено студирање (чија је цена око 35.000 долара), затим приликом запошљавања, осигурања и слично.

Људи с којима смо разговарали не крију такве мотиве, али увек истичу и жељу за служењем нацији, патриотизам, осећај поноса...

Оно што посебно импресионира је изузетна мотивисаност и озбиљност и старешина који изводе обуку и војника. Иако су температуре достигале 30 степени, то није умањивало њихову ангажованост на извршењу задатака, током целог дана и под пуном ратном опремом. Војници Гарде су војници грађани који првенствено учествују у отклањању последица природних и других несрећа. Међутим, јединице Гарде су веома добро опремљене и обучене и за извршавање борбених задатака.

■ МОТИВИ

За заставника Ентони Мекгроа, техничара у Инжињеријском батаљону, војска је смисао живота. Он тако живи већ 27 година, од којих је шест провео у мисијама по свету, а укупно две у борбеним операцијама. Био је у Кореји, Панами, Хондурасу, у Африци, Италији, Немачкој и Мађарској и у Кореји и Ираку. Тај осећај блискости са друговима, својим војницима, ништа не може заменити, каже Мекгро, признајући да је његов живот једна велика авантура, али посвећена својој земљи.

ПРОГРАМ ДРЖАВНОГ ПАРТНЕРСТВА

– Наша сарадња се успешно развија и има свој континуитет – изјавио је за „Одбрану“ генерал-мајор Грегори Вејт, командант Националне гарде Охаја, на почетку посете наших официра и подофицира ради учешћа у заједничкој вежби. – Генерал Понош и ја срели смо се пре неколико седмица овде у Охају и договорили план активности за наредну годину. Већ у септембру група од 40 припадника Националне гарде Охаја доћи ће у Србију на нову заједничку вежбу. Тиме ћемо обележити годину дана наше успешне сарадње, корисне како за Војску Србије тако и за нас – оцењује генерал Вејт.

Генерал-мајор Грегори Вејт,
командант
Националне гарде Охаја

Сличне оцене о успешности сарадње износи и начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Здравко Понош.

– Са генералом Вејтом договорено је даље унапређење сарадње у области обуке и образовања. Достизање високих професионалних стандарда у тим областима пред-

ставља улагање у будућност и значајну инвестицију у неопходну интероперабилност Војске Србије – истиче генерал Понош.

Програм државног партнерства Србије и Охаја успостављен је на основу споразума SOFA, који су 7. септембра 2006. потписали председник Борис Тадић и државни секретар Кондолиза Рајс.

Америчке савезне државе тренутно имају 59 таквих споразума са државама широм света. Национална гарда Охаја од 1993. веома успешно реализује такав програм са Мађарском, а наши суседи имају своје partnere, Хрватска–Минесота, Румунија–Алабама, Бугарска–Тенеси, Македонија–Вермонт, Албанија–Њу Џерси и Црна Гора–Мејн.

Тим Војске Србије у америчкој авио-бази Рикенбакер

ОБОСТРАНА КОРИСТ

– Сврха ове посете је да помогне Србији да постигне стандарде ради придружења НАТОу – оцењује пуковник Глен Хамонд, командант Инжињеријске бригаде Националне гарде Охаја и домаћин нашем тиму на заједничкој вежби. – Зато ова сарадња има одређене кораке како би се тај циљ постигао. Заједно ћемо радити на више нивоа, културном, друштвеном, и наравно војном, јер за официре су важни сви ови аспекти. При том ћемо учити једни од других, а наша сарадња биће све садржајнија како би и Војска Србије била што боље организована. Због тога ћемо вам, будите сигурни, предочити сва наша искуства – рекао нам је пуковник Хамонд поводом посете делегације Војске Србије.

Заставник Пеки Херцог већ 23 године ради у Главном штабу Националне гарде Охаја. Студирала је музику, али се због оца пуковника определила за војни позив. Ради на развоју и заштити информационог система, али музику није занемарила. И сада повремено наступа, за клавиром или са флаутом, на неким пригодним манифестацијама. А њен успех у војној каријери најбоље потврђује податак да је једна од само две жене у Националној гарди Охаја која има тај највиши подофицирски чин.

Водник Моника Патон ради такође у Главном штабу и признаје да се због солидних материјалних примања определила за рад у Гарди, где је већ десет година.

Определење за војску потпуковника Барбаре Бакмајер мотивисано је љубављу према том позиву. За разлику од претходних саговорника који су у Националној гарди запослени пуно радно време, она је у цивилству успешан правник, али ће овог децембра навршити пуних 27 година непрекидног ангажовања у резерви Националне гарде. Налази се на високој дужности једног од помоћника команданта бригаде за подршку.

У резерви Гарде је и 23-годишњи поштански службеник Чо-саја Мартин. Има чин специјалисте, а то је један од виших војничких чинова, који је брзо заслужио јер се определио да једну годину проведе у борбеним операцијама у Ираку. *Било је тешко, више него тешко и опасно*, каже Мартин, *али морао сам то урадити јер је то мој дуг отаџбини*. По недавном повратку из Ирака оженио се

ФОРТ ГРЕЈЛИНГ

Полигон у Грејлингу налази се у држави Мичиген и један је од највећих и најопремљенијих у САД. Ту се америчка војска и припадници Националне гарде обучавају већ скоро сто година. Национална гарда Мичигена ту спроводи комплетну обуку, Национална гарда Охаја због близине користи полигоне за бројне активности, а националне гарде осталих држава и америчка војска долазе на сложеније облике обучавања због погодности које камп пружа.

Централни објекат је база смештена уз језеро Маргарета, у веома живописној природи, и има све садржаје за боравак, односно живот и рад војника и старешина. Кабинети за обуку су из-

Пуковник Глен Хамонд са српским официрима

и сада наставља обуку у Националној гарди, али не планира скоро у иностране војне операције.

Најзанимљивији је био случајни сусрет са Бојаном Дикићем, испред продавнице у бази у Грејлингу. Он је рођен 1981. године у Косовској Каменици, а од 1992. је у Охају, где иначе живи око 200.000 Срба. Бојан је војник резервиста у Гарди и потписао је трогодишњи уговор због финансирања својих студија криминологије, јер жели да буде полицајац-детектив. Није сигуран да ли ће после истека уговора продужити своје ангажовање у Гарди, али каже да зна бројне примере људи који ту остају све до пензионисања.

РАЗМЕНА ИСКУСТВА

Наши официри су активно учествовали у раду бригатног тима који је на овој великој годишњој вежби припремао и проверавао јединице. Там приликом размењивана су искуства, јер је америчке официре занимало каква ми решења имамо у сличним ситуацијама.

Поред ових активности припадници наше делегације имали су прилике да се превозе различитим врстама ваздухоплова и да гађају митраљезом из хеликоптера, бацачем граната и тешким митраљезом. Показали су при том солидно умеће које су домаћини похвалили. Посебно интересантна је била употреба симулато-

ванредно опремљени, објекти за смештај веома функционални, а ту су и бројни пратећи садржаји, као што су кухиње, ресторани, продавнице, перионце и друго. Један број старешина који опслужују базу ту стално бораве са породицама, а за децу је организован превоз до школа у околини.

Тај велики комплекс америчкој војсци поконио је богаташ из краја Расмус Хансон, 1913, а прве вежбе на уређеном полигону изведене су 1914. године. Име је добио по малој риби званој *грејлинг*, сличној пастрмци, која живи у чистим водама околних река. Простире се на веома широком простору, а удаљеност између појединих наменских полигона је и по неколико десетина километара. Пружа изванредне услове за обуку свих специјалности, са уређеним стрелиштима за гађања из пешадијског и артиљеријског наоружања и из хеликоптера.

Део комплекса је и велики аеродром на који могу да слећу борбени и транспортни авиони америчког ратног ваздухопловства.

НАЦИОНАЛНА ГАРДА ОХАЈА

Укупно бројно стање Националне гарде Охаја је близу 16.000 припадника. Од тога у Копненој војсци је преко 10.000, а у Ратном ваздухопловству преко 5.000. Са пуним радним временом ангажовано је око 3.000 официра, подофицира и лица на преко 30 различито профилисаних занимања. Остали су ангажовани повремено, при редовној обуци или другим поводима. Тренутно је на неки од предвиђених начина ангажовано преко 1.000 припадника на десетак и више локација у свету и на задацима у САД, а у подршци глобалном рату против тероризма до сада је учествовало преко 9.000 војника и официра Националне гарде Охаја.

Све ове активности покрива годишњи буџет од преко 415.000.000 долара. Од тога, 13.271.271 је из буџета државе Охаја, а 403.383.758 из федералног буџета (за Ваздухопловство 212.685.153 долара, а за Копнену војску 190.698.605 долара).

Ваздухопловство Националне гарде Охаја располаже са 61 авионом, од тога 35 је F-16, а Копнена војска има још 22 хеликоптера. Број возила је преко 2.000, а разног наоружања око 13.000 комада.

Према укупној снази и значају Гарда Охаја је међу првих пет у САД, поред Гарди Тексаса, Њујорка, Пенсилваније и Калифорније.

Током читаве америчке историје Национална гарда Охаја међу првима је ангажована у свим борбеним операцијама широм света. Тако је било у Првом и Другом светском рату, затим Кореји, Вијетнаму, сада у Ираку и Авганистану.

ра за обуку војника, тимова и мањих јединица, на којима су припадници нашег тима имали прилике да се опробају. Једна од најкомплекснијих ситуација је кретање колоне возила у урбаним срединама, са осматрањем околине, реаговањем на опасности и различите инциденте, до напада на колону...

Током посете стечена је реална слика процеса обуке у америчкој војсци и то у свим њеним фазама. Иако је обука у свим војскама слична, виђено је доста нових решења, посебно у супростављању савременим безбедносним изазовима. На томе се у америчкој војсци јако инсистира, а како су њихова нова искуства свакодневна из ангажовања широм света, отуда се обука стално унапређује. Отуда интересовање свих, па и наше, да се на лицу места сагледа како и шта ради најјача војна сила света.

САРАДЊА СЛУЖБИ ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ

Током посете Охају пуковник Раде Каран из Управе за односе са јавношћу имао је сусрет са др Марком Вејдом, директором у Главном штабу Националне гарде за односе са јавношћу.

Потврђена је досадашња добра сарадња на размени информација о спровођењу Програма државног партнерства између Србије и Охаја, а с обзиром на пораст броја активности та сарадња биће још садржајнија.

Износeћи своје утиске о овој посети, вођа нашег тима пуковник Петар Ђорнаков истиче високу професионалност припадника Гарде и њихову изузетну отвореност и приврженост програму државне сарадње коју Србија има са државом Охаја.

– Тежиште нашег интересовања била је обука, посебно процес планирања и управљања обуком, евалуација односно сертификација војника и старешина за извршавање борбених задатака, коришћење симулатора и симулације у обуци, непосредна организација обуке и гађања и позадинско обезбеђење логоровања и обуке – каже пуковник Ђорнаков и додаје да се један од најснажнијих утисака

односи на место и улогу подофицира који је организован по принципима постојања подофицирског кора. Подофицири у Националној гарди Охаја, као и у многим другим армијама у свету, имају централну улогу у мотивисању и бризи за војнике али и у реализацији обуке. Наравно, положај подофицира, посебно командних и штабних, адекватан је и степену одговорности које имају.

– На многим местима где бисмо очекивали официре, сретали смо подофицире који су импоновали својим ауторитетом, који се заснивао на њиховој способности и стручности да самостално извршавају веома одговорне задатке – каже пуковник Ђорнаков.

У својој оцени ове посете пуковник Милан Мојсиловић истиче следеће:

– У потпуности су испуњена сва очекивања са којима смо дошли овде. Наш циљ је темељно разрађен и реализован. Искуства која смо стекли у одређеној мери моћи ћемо да применимо у обуци наших војника и јединица, како бисмо постигли бољу комуникацију и интероперабилност са другим армијама света.

После ове вежбе, за септембар је најављен долазак групе од 40 официра и подофицира Националне гарде Охаја у Србију. На нашим полигонима биће настављен процес оспособљавања Војске Србије за заједничке операције у мировним мисијама у свету. ■

Раденко МУТАВЦИЋ
Снимили Кимберли ЧОУ и Арон ТЕСТА

ЈЕДНОВРЕМЕНА ПАТРОЛА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ И КФОРА

У рејону базе „Медевце“ код Медвеђе, 27. јуна, организована је једновремена патрола Војске Србије и Кфора коју су пратили начелник заједничке Комисије за спровођење војнотехничког споразума норвешки пуковник Харалд Свен, начелник комисије ГШ ВС за примену ВТС пуковник Миодраг Поповић, руководилац Тима Копнене војске за сарадњу са Кфором пуковник Бранислав Павић и други гости.

Једновремене патроле ВС и Кфора организују се од 2004. године и до сада су знатно допринеле спречавању криминалних радњи на административној линији, као што су трговина људима, шверц оружја, наркотика и других роба и недозвољена сеча шуме.

Припадници Треће бригаде ВС и шведског контингента Кфора извели су заједничко патролирање на правцу од прелаза Мутиводе према махали Дабихевац и на тачки сусрета утврдили да на том подручју и у том периоду није било криминалних активности.

– Сарадња са српским оружаним снагама одвија се на високом нивоу и од виталног је значаја за безбедност и спречавање илегалних активности – рекао је пуковник Харалд Свен.

У свом обраћању пуковник Миодраг Поповић нагласио је да седмогодишња плодотворна сарадња Кфора и снага безбедности РС даје резултате и гарантује безбедност са обе стране административне линије. ■

З. М.

ЗАЈЕДНИЧКИ СТУДИЈСКИ ПРОГРАМИ

У Војној академији, 12. јуна, потписани су уговори о заједничким студијским програмима те војне образовне институције и три факултета Београдског универзитета. Реч је о Саобраћајном факултету, Факултету организационих наука и Факултету безбедности. У присуству државног секретара Министарства одбране др Зорана Јефтића, уговоре су, на пригодној свечаности, потписали начелник Војне академије генерал-мајор Видосав Ковачевић и декани Невенка Жакић-Јоксимовић, Владимир Цветковић и Слободан Гвозденовић.

У свом обраћању генерал Ковачевић је нагласио да се формалним чином потписивања уговора с више цивилних факултета

материјализује прокламована намера да се војно школство што више отвори према цивилном сектору и према земљама региона.

Државни секретар Зоран Јефтић је истакао да Министарство одбране подржава тежњу Војне академије да постане регионални центар војног образовања у што више научних и стручних области.

Декани факултета Београдског универзитета с којима је сарадња потврђена и најновијим уговорима, сложили су се да војно високо школство треба да уђе у креативну размену са осталим чиниоцима високог образовања у Србији, из чега може да настане велики број квалитетних студијских програма. ■

ДОНАЦИЈА КРАЉЕВИНЕ НОРВЕШКЕ

У Одељењу за цивилно-војну сарадњу (Ј-9) Генералштаба Војске Србије 26. јуна потписан је Протокол о донацији опреме потребне за рад Канцеларије за рад са цивилним структурама, а која ће почети са радом у саставу Четврте бригаде КоВ у Врању, 11. јула ове године.

После свечаног потписивања Протокола изасланик одбране Краљевине Норвешке потпуковник Терје Хаверстад разговарао је са замеником начелника Одељења за ЦВС пуковником Миленком Лаловићем и изразио пуну подршку напорима које Одељење улаже у развој функције ЦВС у Војсци. ■

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА ВОЈНОГ АРХИВА

У Војном архиву у Београду 13. јуна је потписан уговор о донацији *Цеферсон института* из САД, вредној око 200.000 долара.

Уговором који су потписали Биљана Преснал из *Цеферсон института* и начелник Војног архива пуковник Драган Крсмановић, омогућено је окончање прве фазе сарадње тог престижног америчког института са установом Војске Србије која се бави архивирањем докумената.

Дигитализацијом ће се трајно сачувати архивска грађа, настала у војсци у периоду од 1847. године до данас, коју Војни архив брижљиво прикупља, обрађује, чува, ставља на увид и публикује. Фондови и збирке те установе обухватају преко 722 метра архивске грађе, са више од 36 милиона листова.

Следећа фаза сарадње Војног архива и *Цеферсон института* имаће за циљ опремање просторија за истраживаче и израду веб-презентације. ■

А. А.

ПРЕДСТАВНИЦИ РУСКОГ ВОЈНОГ ШКОЛСТВА У ВОЈНОЈ АКАДЕМИЈИ

Делегација Општевојне академије оружаних снага Руске Федерације, са замеником начелника Општевојне академије за наставу и научни рад генерал-мајором Сергејем Батјушкином на челу, боравила је у радној посети Војној академији од 26. до 30. јуна 2007. Циљ посете је сагледавање начина школовања војног кадра у нашој земљи и међусобна размена искустава ради унапређења сарадње две војне академије.

Представници руског војног школства стекли су увид у организацију наше војне академије, обишли кабинете за учење страних језика и тестирање из познавања рада на рачунару (ECDL), кабинет наоружања и војне опреме „Модел опремања војника пешадије за 21. век“ и Школу националне одбране. ■

ПОСЕТА ГРЧКИХ СТУДЕНАТА

Делегација студената Ваздухопловне академије оружаних снага Републике Грчке, с мајором Миласом Адамантиосом на челу, боравила је од 25. до 29. јуна у радној посети Војној академији.

Гости из Грчке обишли су просторије у којима се обучавају студенти ваздухопловног смера (кабинете ваздухопловне навигације, ваздухопловних мотора, гађања, ракетирања и бомбардовања), кабинет за изучавање грчког језика и кабинет информатике.

Боравак у нашој земљи гости из Грчке искористили су и за посету Саобраћајном факултету – Одсеку за ваздушни саобраћај, обилазак Војног и Ваздухопловног музеја, Војномедицинског института и Ваздухопловног опитног центра. ■

ПРЕДРАГ ДИМИТРИЈЕВИЋ
И НЕНАД МИЛИНКОВИЋ,
ЈЕДИНСТВЕНЕ ЗАНАТЛИЈЕ
У СРБИЈИ

РАТНИЦИ НА ДЛАНУ

Дуго посвећени страстеном хобију, из кога ће се с временом развити професија, два млада Београђанина сада имају занатску радњу, једину те врсте код нас, у којој се израђују фигурице знаменитих личности и ратника средњовековне Србије. Ликови, опрема, наоружање и, пре свега, карактер минијатурних ратника представљени су до збуњујуће перфекције. Обострано усаглашена идеја, ентузијазам, изузетно познавање теме, уметнички израз и савршено обликовање „готовог производа“, одсликавају део наше историје на сасвим оригиналан начин. Реч је о дугогодишњим пријатељима, кумовима, инжењеру индустријског дизајна и несуђеном психологу.

У тихом делу града, подаље од слике ужурбане и често загушене престонице, тамо где мирушу мале, али лепо уређене баште, мисле и стварају Предраг Димитријевић и Ненад Милинковић. Својевремено је тај крај био познат по жестокиим момцима београдског асфалта који су снагу својих мишића и необуздани авантуристички дух доказивали по европским метрополама. Иза њих су остале приче, пожутеле фотографије, новински фељтони и садржаји књига кратког трајања. Међутим, ово је сасвим другачија тема јер су јунаци наше приче паметни, образовани, вредни и даровити млади људи који су успели оно што је многим остало у покушају. Успели су да знатнијељу преточе у страст, идеју у властити производ, хоби у професију.

Вршњаци, тридесетогодишњаци, упознали су се на једном летовању пре дванаест година и од тада траје њихово искрено и никада помућено пријатељство какво се данас ретко среће. Пријатељство је прерасло у кумство и трајне везе две породице. Наравно, слога на коју се ми Срби тако често позивамо, у смислу могућег решења за многе недаће или ланетом над многим промашајима, утростручиће покретачку снагу Предрага и Ненада.

■ ИНСПИРАЦИЈА ЗА ТРИ ЖИВОТА

Још као дечаци волели су макете бродова, авиона, тенкова, топова... Игра их је одвела у свет маште где владају правила каква сами одреде. Летови преко океана, космичка пространства и свеколики истраживачки подухвати одвијали су се пред њима. Али, шта је силна техника ако нема човека, нема битке без ратника, ни историје без личности које носе њен печат. Одрастали су у својој игри, хоби оплемењивали знањем а коначни правац им је донела зрелост. Предраг се определио за студије индустријског дизајна, а Ненад психологије. Доцније ће тај спој примењене уметности и науке која тумачи унутрашње биће човека бити златни кључ за велика врата успеха.

Идеја се годинама развијала па је дошло време да донесу коначно решење пре него што крену у историјску авантуру. За српску нову 2005. годину, уз

здравицу и честитке, донета је одлука да се израђују фигурице знаменитих личности, пре свих ратника који су обележиле средњовековну Србију. Реч је о драгим предметима и својеврсним училима, драгоценим по значају а не по цени, украсима свакако, играчкама никако!

Пре тога, до детаља су проучили не само епоху у којој су они живели већ све детаље, од навика и одевања до карактера и одлика. То су праве студије које подразумевају безброј детаља, много стрпљења, времена, знања, консултација, скица, пробних отисака... Стекло се, кажу, инспирације за три живота.

У току припрема и израде скица, потражили су помоћ врхунских познавалаца теме, водећих стручњака Српске академије науке и уметности, угледних универзитетских професора, историчара, припадника војске... Сем осталих, пуну подршку и драгоцене савете дали су им др Марко Поповић, познати археолог задужен за Београдску тврђаву, мр Бојан Поповић, директор Галерије фресака, пуковник Мирослав Кнежевић, директор Војног музеја, госпођа Љубица Дабић, кустос уметничких збирки Војног музеја, Душан Миловановић, виши кустос Музеја примењене уметности...

СМОТРА У ВОЈНОМ МУЗЕЈУ

Посетиоци Војног музеја у Београду могу да виде и једну занимљиву поставку фигурица из радионице Предрага и Ненада. Реч је о сцени из 1809. године на којој се види како Карађорђе врши смотру српских устаника. На простору 50 пута 46 сантиметара стекло се мноштво занимљивих ликова. Развијени барјаци, подигнуто оружје, бојни поклич... Поред легендарног Војводе су заставници, добошари, устаници...

Определили су се за почетних осам личности у историјском опусу од 12. до 15. века: жупан, краљ, деспот, кнез... На њима је дата ретроспектива ратне ношње у Србији, од дугих хаљина до оклопа. У том низу, Стефан Немања почиње а Ђурађ Бранковић завршава епоху.

Брзо су стигле охрабрујуће оцене и на радном столу је почео дефиле ратника. Изузетно успешно је дочарана фигура деспота Стефана Лазаревића, реконструкција његове личности као витеза. Насупрот стереотипима и предрасудама, он је био риђокос и риђобрад. Са фреске је узет само његов лик а опрема је прилагођена борбеном духу. Наиме, мање је позната његова склоност према такмичењима на турнирима где се успешно огледао са ондашњим мегданџијама. Цар Душан, такође. Људина висине 214 сантиметара, широких рамена и јаких мишића, кошчатог лица са лучним обрвама и маркантним брковима. Баш му пристаје витешка ношња.

Гледајући необичну галерију ликовна откривамо многе детаље, учимо нове лекције из наше историје. Лако их је замислити како деле мегдане, воде тешке битке, тутњају на коњима, командују... У миру су видали ране и припремали се за нове окршаје. Нису се ни тада одвајали од оружја јер су се ветрови рата пречесто обрушавали на наше просторе. Многи су хтели да похарају, победе и потлаче Ср-

бију. Зато су се, између борби и ратова, витезови огледали на турнирима. У савременом речнику, била је то својеврсна борбена обука. Међутим, упозоравају наши домаћини, та опрема се битно разликовала од ратне. Како кажу Предраг и Ненад, сваки витез је имао своја хералдичка обележја (кула, застава, рогови...). шлем велики, фиксиран, опрема, китњаста, гломозна, прилагођена двобоју „један на један“. У борби је то незамисливо јер је потребан простор за брзи маневар, сложене покрете и муњевиту употребу разног оружја.

Велможе, властелини, витезови... Од малена су им давали дрвено оружје како би свикли на оно што их чека. Рат и ратовање, бој и бојевање, чување од ропства и попора, борба за слободу, веру, имање...

Косовски бој и његови јунаци су права слика. Испосничко лице цара Лазара као симбол погибје, рађања легенде, мита о победи у поразу. И његова фигура је пред нама. Као да призива разум и слогу. У тој истој бици било је свега неколико стотина српских оклопљених витезова. Пробијали су се кроз непријатељске редове као мали тенкови, али њихова убојитост беше кратког даха. Под силном тежином, брзо су се замарали и они и коњи...

На Балкану, уопште, није било много оклопљених витезова већ лако опремљених ратника с луковима и стрелама као најубојитијим оружјем. На Западу се у то време сасвим другачије ратовало. Презирани су стрелци а част је припадала витезовима „тешкашима“. Блиска борба и севање мачева признавало се као борбени кодекс. Зато су балканска правила, баш као и сам простор, били вечна загонетка и ратничка тајна.

КАРАКТЕР ЛИКОВА

Ненад је задужен за што веродостојније одсликавање унутрашњег бића јунака. Фреске, углавном рађене у византијском стилу, често дају погрешне одговоре на кључна питања. Идеализовање ликова, испосничка лица у готово молитвеном спокоју могу да заматле прави карактер ратника. Познавање психологије помогло му је да проникне у суштину људског бића, изнад стереотипа и ван заблуда. На пример, цар Душан је био срчан, отресит, борбен човек, док је његов отац Стефан Дечански имао потпуно другачија нарав. Исувише смеран, тих, дубоко окренут вери, прави пацифиста што би данас рекли, за време љутих битака није се никада латио оружја. За то време сатима се молио за спас и опроштај...

Опет смо окренути ратницима на длану. Сибињанин Јанко у витешком оклопу, краљ Драгутин, први српски владар Београда, па Еуген Савојски, ослободилац престонице. На сваком лицу траг историје. Дефилује средњи век: Стефан Немања, зачетник династије, краљ Милутин у церемонијалном орнату, цар Душан у витешкој но-

МЕСТО У ВОЈНОЈ КЊИЖАРИ

Потражња за фигурицама је таква да одмах по напуштању радионице строј ратника ујурбано маршује према наручиоцима. Како бисмо олакшала њихов пут и до припадника Војске Србије, Новински центар „Одбрана“ омогућио је продају фигурица у књижари „Војна књига“, улица Васина 22. Тако шетњу улицама Београда можете улепшати у друштву јунака из наше историје.

шњи, деспот Стефан Лазаревић, чудо од човека чију главу краси турнирски шлем. Идемо даље. Сад ће пред нас крочити књаз Милош и кнегиња Љубица, он у свечаној униформи, она у дворској ношњи. Ту је, наравно, Карађорђе опасан препознатљивим кубурама, препун борбеног духа и ратног поклича. Онда чувени Ваца Чарапић, његови дуги бркови, одлучан поглед, само што не исуче љуту сабљу. И још много, много личности. Творци фигурица нису одолели а да не изађу изван првобитно зацртаног историјског оквира. Како да се заобиђу ликови попут каља Петра Првог Карађорђевића, одевеног у војводску униформу или легендарног мајора Драгутина Гавриловића?

СЛОЖЕНА ПРОИЗВОДЊА

Из радионице Предрага и Ненада до сада је изашла армија од око три хиљаде фигурица чија је величина од 54 до 75 милиметара, пакованих у прикладне кутијице са основним појмовима о јунаку. После шест година истраживачког рада прављене су прве скице, затим је следила израда модела од белина који се пече да би се добио такозвани мастер. Следи израда калупа од синтетичке смоле, обрада, склапање и бојење. За израду једне фигурице потребне су две недеље рада.

Њих двојица имају и мали тим сарадника у коме се истиче академска сликарка Тања Миленковић. Лако је претпоставити шта јој је задатак у ланцу израде. Под њеном вештом кичицом, лица добијају израз и боју, ношње и униформе такође, а оружје и опрема су посебна прича. Блистави оклопи, угланцани шлемови, сјајни мачеви... Реч је о милиметрима простора што захтева изузетну вештину, прецизан потез и максималну концентрацију. Тања је све то сабрала у свом сликарском таленту.

За сада, њихове фигурице су излагане у на Опленцу, Орашцу, Аранђеловцу, Аеродрому „Никола Тесла“, Програмској галерији под покровитељством Карађорђевића...

Добар глас далеко се чује па су у преговорима са чешким поручиоцима. Јављају се и појединци из света. Тако је један Француз који сакупља заставнике 19. века, поручио фигурице српских устаника. Врхунски израђени у доброј амбалажи могу послужити у разне намене. Од попуне колекција до поклона државницима, високим војним руководиоцима и црквеним великодостојницима. Цивилне и војне школе могу имати квалитетна учила, на пример.

Наравно, радионица Предрага и Ненада неће стати на некада задатој теми. Роје се мисли, рађају се нове идеје. Римски центрион предводи дугу колону ратника, крај јој се не назире. Можда ће прећи границе још неког века. ■

Бранко КОПУНОВИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

ПОДВИГ СТАРИЈЕГ ВОДНИКА
ПРВЕ ГЛАСЕ ГОРАНА ТОДОРОВИЋА

СКОК ЗА ДВА ЖИВОТА

Датум 23. јун 2007. године је дан за историју српског падобранства. Ту страницу на небу је исписао старији водник прве класе Горан Тодоровић, припадник чувеног 63. падобранског батаљона, који је после несреће на обуци и три године лечења, смогао снаге да изведе свој 985. скок као први паралегичар у нашој земљи. Са висине од три хиљаде метара отиснуо се заједно са инструктором Сашом Јојићем, некадашњим припадником исте јединице, вишеструким репрезентативцем, који живи на Новом Зеланду. Када је чуо да Горан планира подвиг, допутовао је да учествује у историјском чину.

Први дан претпоследњег јунског викенда. Спортски аеродром „Лисичији јарак“ надомак Београда. Несносну јару у таласима потискује поветарац с Дунава. Хангари, авиони, механичари, опрема... Падобранци траже заклон у дубоком хладу испод широких крошњи старих платана и липа. Слика уобичајена у ове дане несносних врућина. Утом стижу новинарске екипе, постављају се камере, припремају микрофони и бележнице. Наговештај великој догађаја...

Сви прилазе насмејаном, готово дечачки раздраганом момку у инвалидским колицима. Чврст стисак руке, загрљаји: „Где си Фацо?!“. Чак и они који га једва знају са новинских стубаца или информација на сајтовима, прилазе му са осећањем да је пред њима освебочени пријатељ, одважни старешина, свестрани спортиста, племенита душа, диван друг... Човек који је, сем осталог, освојио Мон Блан и Елбрус, ронио у дубинама мора, спуштао се у недра пећина, освајао медаље на шампионатима у дизању тегова и теквондоу. Свуда и увек по добром познат, радо виђен и упамћен. Срца широког попут неба...

■ ДРУГИ ХОД ПО ОБЛАЦИМА

Стрпљиво одговара на новинарска питања док су у њега уперени објективи камера и фотоапарата. Као прес материјал дели им копије чланка објављеног у нашем магазину: „Све је ту“, истиче с великом препоруком.

Да се подсетимо, Горан је доживео злу коб током обуке приликом 984. скока. Стицајем несрећних околности, није му се отворио падобран како треба и попут птице сломљених крила нашао се на земљи свега неколико метара од бетонске писте. Од силне удара стало му је срце, повредио је грудни кош, ребра, унутрашње органе и – кичму! Пропатио је бројне операције, издржао страховите болове, борио се и изборио, за живот и право на наду. Уз помоћ стручњака Војномедицинске академије где се и даље лечи, породице, другова из јединице и широм света, смогао је снаге да иде даље. Циљеве остварује, један по један. Остао је онај најтежи, да стане

на ноге. Он у то чврсто верује. Верују и сви који га слушају јер његов бескрајни оптимизам обојен неодолјивим личним шармом никога не оставља равнодушним.

На том путу падобрански скок је његова успутна станица.

У заклону од јарког сунца, подаље од знатижељних представника „седме силе“, мир за дубоку концентрацију нашао је још један јунак приче – инструктор Саша Јојић. Некадашњи дечак из новосадског Новог насеља, сада падобрански ас са уписаних 15.000(!) скокова, који срећно живи на далеком Новом Зеланду, ожењен супругом Отавијом, поноси отац шестогодишње мезимице Миле. Вишеструки државни првак „велике Југе“, па наредне такође, стандардни репрезентативац, учесник два светска првенства, међународних купова, балканијада... Стасити тридесетосмогодишњак, веома младолик, ведар, срдчан, предусретљив... Породични одгој, војвођански шарм, речитост, једноставност... Све врлине на истом месту. На другом крају планете ради као инструктор падобранства у живописном градићу Квинстаун у тамошњем клубу „Н зона“, на велико задовољство послодаваца и радост његових ученика. Каже да наша падобранска школа, чији је он племенити изданак, нимало не зостају за знањем, талентом, вештином... Напротив. Али, пусти новац кога немамо, њима пружа прилику да имају властите авионе, савршену логику, беспрекорну опрему. Милина је тако радити, свих 365 дана у години, без обзира на годишње доба.

Када је путем електронске поште ступио у везу са Гораном и чуо за његов план није било дилеме. Допутовао је са Новог Зеланда и правац – Лисичији јарак. Уосталом, Саша је бивши припадник 63. падобранске бригаде, био је војник у она тешка времена 1991. и 1992. године. Никада неће заборавити своје другове и легендарног потпуковника Горана Остојића. Једном црвена беретка, увек црвена беретка. Реч је о војницима са две заклетве.

Колико је Саша племенит човек нека послужи податак да је извео више од 80 тандем скокова са параплегичарима. Никада у нашој земљи. Зато је неизмерно срећан и захвалан Горану што је одабрао баш њега да му повери судбину. А ко би боље разумео шта значи, после свега, поново ходати по облацима...

Нескривена радост после додељене медаље

Инструктор Саша Јојић

Саша да команду, извући главни. Пониру брзином од око 200 километара на сат. Вртоглаво се смењују кадрови: река је мања, град ближи, аеродром и околне парцеле веће. Паралелно с њима кроз ваздух лети сниматељ Димитрије Дадић, члан аеро-клуба „Феникс“. Настоји да камера на његовој кациги забележи сваки детаљ историјског скока...

Прошло је тридесетак секунди, висина 1.500 метара. Отвара се широка купола главног падобрана. Препознатљив трзај и далеко, далеко мања брзина. Сада је то лагана разгледница. Плес на небу. Од громовитог рока до летаргичног танга.

На травнатој стази радост, честитке, много нескривених емоција. Златна медаља око врата и посебно признање Ваздухопловног савеза Србије за човека који испишује његову нову страницу историје. Брза конференција за штампу. Тешка питања и лаки одговори. Био је то 985. скок који вреди за два. Идемо даље, каже Горан и обећава да ће следећи пут на својим ногама ући у авион и ходати по облацима... ■

Бранко КОПУНОВИЋ
Снимили Димитрије ДАДИЋ
и Горан СТАНКОВИЋ

■ ЗАВРШНИ ЧИН

Сунце је доброано превалило зенит. Знак да се крене. Горан облачи опрему, ставља на руку инструменте иако их има и његов друг по занату. Последњи договор пред улазак у кабину авиона АН-1. Презнојавају се сниматељи, маса падобранаца унаоколо. Сви му желе много среће, узвикују њима знане пошалице. Нама, обичним смртницима хладно је око устрепталог срца. Понеко окреће главу, не би да нико види сузе. Дирнут је и Расел Гордон, познати фоторепортер и дописник из Чикага, који је био сведок многих чиновна ратне драме. Каже да овај догађај буди у њему посебна осећања и да ће у свет послати сведочан-

У СЛУЖБИ ДУХОВНОГ ЗДРАВЉА

Искуства из доскоро једине православне државе чланице НАТОа говоре да је задовољавање религиозних потреба професионалних припадника војске важан чинилац у изградњи здравих међуљудских односа и спречавању негативних појава, као што су наркоманија, алкохолизам или самоубиства

Савремене армије света одавно су увеле стандарде на основу којих се религиозне потребе њихових припадника сврставају у основне чиниоце морала и психолошког здравља. Досадашњи прописи у нашим оружаним снагама баштинили су традиције комунизма, третирајући религију, црквене обреде и видљиво ношење верских обележја као непожељно, чак и опасно.

Већ неколико година у стручној се јавности респаравља о потреби увођења свештеничке службе у војску. Приближивање евроатлантским интеграцијама само је убрзало тај процес, а модел који се примењује у земљама НАТОа може бити делимично примењен и у Војсци Србије.

Након прошломесечне посете војних свештеника из Канаде, Управа за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије била је недавно домаћин и делегацији православних свештеника грчке војске, у којој су били пуковник Георгиос Апостолакидис и капетан Алаксиос Истратоглу.

Четвородневна посета грчке делегације била је прилика за разговоре о најважнијим темама из области верског живота у Војсци и за сусрете са најодговорнијим људима Генералштаба ВС у области морала и људских ресурса.

■ СТАТУС ВОЈНОГ СВЕШТЕНСТВА

Пуковник др Борислав Гроздић и капетан прве класе Јевта Вуловић, као домаћини, потрудили су се да посету делегације пријатељске земље учине садржајном и да прикупе битна сазнања примењива код нас.

Пуковник Георгиос Апостолакидис је начелник Службе за верска питања у Генералштабу грчке војске, задужен за вођење и координацију свештеничке службе и контролу духовног рада.

– Војни свештеник пружа могућност свима који служе у оружаним снагама да, уколико то желе, задовоље своје верске потребе различитим врстама богослужења. Припадницима осталих вероисповести омогућено је да упражњавају верске активности у својим храмовима. Ако у јединици нема свештеника, војници могу, уз одговарајућу дозволу надлежног старешине, да присуствују богослужењу у парохијском храму – каже Апостолакидис.

Према речима нашег саговорника, у грчкој војсци постоји око 500 храмова и капела. Готово свака јединица има свој храм, а свештеници служе при Генералштабу, командама видова, војним болницама, војним школама, те у свим јединицама ранга бригаде, а упућују их и у мировне мисије.

Од увођења војних свештеника у грчку војску 1922. године, низом нормативних докумената дошло се до Закона о верској служби у оружаним снагама 1973. године. Тим актом, који је изгласан у Праламенту, предвиђени су организација и рад верске војне службе, обавезе војних свештеника и начин њиховог пријема у армију. Гости из Атине кажу да су предложене извесне измене и допуне тог закона, првенствено у одређивању старосне границе за ступање у верску војну службу и потребног образовног нивоа. До сада је било могуће постати војни свештеник до четрдесете, док предлог предвиђа спуштање те границе на 35 година.

– Наша је улога двојака – објашњава пуковник Апостолакидис. – У духовном и канонском смислу потчињени смо Синоду Грчке православне Цркве, а у војничком Служби у Генералштабу. Дакле за евентуалне преступе одговарамо двома инстанцама. Ипак, свештеници морају у сваком погледу представљати пример осталим припадницима војске.

■ ИСХРАНА ПО ПРАВИЛИМА ВЕРЕ

Нормативним актима уређено је да свештенство носи официрске чинове. Напредовање у служби, плате и остале припадности остварују као и остали професионални припадници оружаних снага. Постоје и одређена ограничења у вршења верске службе. Наиме, војни свештеници могу богослужити само у оквиру војске, а у гарђанству само уколико у месту где се јединица нала-

САВЕТНИЦИ КОМАНДАНТА

Иако имају официрске чинове, свештена лица у грчкој војсци немају право да се мешају у командовање јединицама. Поред дужности које су предвиђене православним канонима они представљају неку врсту саветника команданта јединице о питањима морала, психолошког и духовног стања војника.

ИСКУСТВА ИЗ МИРОВНИХ МИСИЈА

Људство које је ангажовано у мировним мисијама, нарочито у веома удаљеним земљама, изложено је специфичном психолошком притиску. Зато се са сваким контингентом грчке војске упућеним ван граница земље шаље по један војни свештеник.

– Сви ми у опасним ситуацијама, када смо далеко од својих домова и породица тражимо нечију помоћ. Многи се окрећу Богу, јер је Он вечна нада и утеха. Свештеник који познаје своју мисију, а одговоран је и употпуњен као човек, може неизмерно да допринесе духовном миру наших војника у таквим кризним моментима – тврди пуковник Апостолакидис.

ПРИЈЕМ У ПАТРИЈАРШИЈИ

У име Светог архијерејског синода Српске православне цркве, делегацију грчких војних свештеника примио је у Патријаршији епископ милешевски Филарет.

Боравак на Калемегдану гости из пријатељске земље искористили су да посете Војни музеј, цркву Ружицу и капелу Свете Петке. Пуковник Георгиос Апостолакидис и капетан Алаксиос Истратоглу обишли су и Саборну цркву, храм Светог Саве и манастир Ваведење.

Грчки војници целивају мошти светитеља

зи нема свештеника и ако за то добију одобрење претпостављених.

Већ неколико година у јединицама Војске Србије војницима муслиманске вероисповести омогућено је да се хране према правилима ислама. Међутим, већина припадника наше војске који исповедају православну веру, током постова у војничким ресторанима не може добити одговарајућу храну. Таквој ситуацији делимично су кумовали лоши материјални услови и недостатак намирница, али и неусклађени правилници о исхрани. Проблем се у појединачним ситуацијама решавао захваљујући ентузијазму особља задуженог за припрему хране. Одговарајуће решење тог питања вероватно ће бити регулисано нормативним актима који се очекују.

Од пуковника Георгиоса Апостолакидиса и капетана Алаксиоса Истратоглу сазнајемо да је у грчкој војсци ситуација битно другачија. Правилник о исхрани, према њиховим речима, усклађен је са верским канонима. То значи да у војничким ресторанима војници имају могућност да се, уколико то желе, хране у складу са верским правилима.

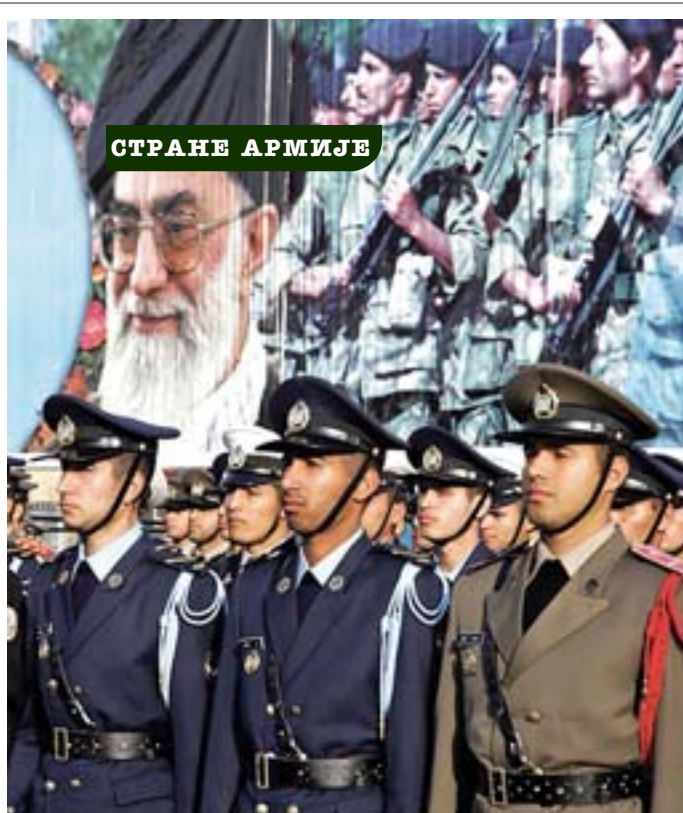
Канцеларија за верска питања при Генералштабу, поводом великих верских празника, Божића, Ускрса или Госпојине, јединицама шаље посланице којима се верници подсећају на правила исхране и понашања. Наравно, такви акти нису обавезујући за све, него се односе искључиво на припаднике грчких оружаних снага који се придржавају православног канона.

– Вредност присуства свештеника у војној јединици је неизмерна, јер не служи искључиво задовољавању основних религиозних потреба већ и одржавању духовног здравља и превенцији свих облика негативних психолошких стања и њихових последица – сматра пуковник Апостолакидис.

Према његовим речима, припадници војске који чешће контактирају са црквом знатно ређе од осталих бивају узрочници ванредних догађаја. Међу њима је готово искорењена појава самоубиства, наркоманије, алкохолизма или насилништва. Ради превенције тих нежељених појава свештеници интензивно сарађују са психолозима, социолозима и лекарима.

– Сви смо ми прво свештеници, па тек онда официри, па на војнике у јединицама гледамо као на своју децу – истиче отац Георгиос. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

ОРУЖАНЕ СНАГЕ
ИСЛАМСКЕ РЕПУБЛИКЕ ИРАН

ПОЛУМИЛИОНСКА СНАГА

Регуларне оружане снаге Исламске Републике Иран, које броје укупно 420.000 припадника, организоване су у три основна вида: Копнену војску, Ратно ваздухопловство и противваздушну одбрану и Ратну морнарицу. Уз то, Иран има и Корпус чувара исламске револуције са близу 125.000 припадника.

Копнена војска Исламске Републике Иран, са својих 350.000 припадника, јесте основни и најбројнији вид оружаног снага те земље. Организована је у пет корпуса, у чијим организационим структурама су оклопне, пешадијске и ваздушно-десантне дивизије бригадног састава. Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана броји 52.000 припадника, а Ратна морнарица 18.000 морнара.

Осим регуларних, у укупни састав оружаног снага улази и Корпус чувара исламске револуције (Islamic Revolutionary Guards Corps - IRGC), са око 125.000 припадника. Корпус чувара исламске револуције или „Исламска револуционарна гарда“, или само „Револуционарна гарда“, јесте највећа оружана снага Ирана. У организацијски састав Корпуса улазе Специјалне снаге, добровољачке паравојне јединице Басица и посебне јединице РВ и ПВО и РМ.

Специјалне снаге или Снаге Јерусалима јесу специјалне јединице чији је основни задатак да организују, обучавају, опремају и финансирају исламске револуционарне покрете у земљама Блиског и Средњег истока. Оне углавном потпомажу шиитске групе као што су Хезболах, Армију Махдија, организацију Бадр, али и Хамас, који је сунитска група. Руководство тих снага одржава контакте са већином тајних исламских милитантних организација у арапском и другим деловима света, за чије потребе прикупља глобалне стратегијске и војнообавештајне информације. Географска су организована у осам директората: јединствени директорат за западне земље чланице НАТОа и ЕУ; Ирак; Турску; Палестину, Либан и Јордан; Авганистан, Пакистан и Индију; земље Арапског полуострва; републике бившег СССР-а и северну Африку са седиштем у Судану. Нема веродостојних података о јачини и бројности тих снага. Процене иду од 2.000 сталних припадника, са око 800 посебно обучених оперативаца, до 50.000, што је мало вероватно. Садашњи командант тих снага јесте бригадни генерал Фазим Сулејмани, а непосредно су потчињене ајатолаху Али Хамнеију.

Басици су иранске добровољачке паравојне снаге, које је још у новембру 1979. основао ајатолах Хомеини, и представљају копнену компоненту Корпуса чувара исламске револуције. У саставу тих снага је 90.000 добровољаца у сталној готовости за ангажовање, 300.000 обучених резервиста и око 11 милиона мушкараца и жена који се могу у одређеном времену мобилисати. Снаге Басица обављају провере опште безбедности у насељеним местима, спречавају шверц дроге, учествују у гушењу потенцијалних побуна и по-

стављају уличне контролне пунктове за одржавање реда и мира. Басици имају децентрализовану мрежу, са огранцима у скоро свакој иранској иаамији.

У саставу Корпуса чувара исламске револуције је и Ратно ваздухопловство, које властитим снагама обезбеђује ваздухопловну подршку јединицама Корпуса у извођењу посебних операција. Од ваздухоплова, у Ратном ваздухопловству припада десет авиона Су-25, четрдесет ЕМБ-312 *туканоса*, тридесет Y-12 и Dassault Falcon лаких транспортера, MF1-17 *Mushaq* и Super *Mushaq* авиона за обуку и *домоћих абабил* и *мохајер* шпијунских беспилотних летилица. У саставу флоте је и двадесетак хеликоптера за транспорт Ми-171, петнаест бивших ирачких Ил-76с и дванаест транспортера Ан-74ТК-200. Осим авиона и хеликоптера, у саставу РВ Корпуса је и неколико стотина балистичких ракета кратког и средњег домета, укључујући Схахаб-3/36 са дометом до 2.000 km, који је и основа иранске стратешке претње. Уколико Иран буде произвео нуклеарно оружје, вероватно ће РВ Корпуса бити надлежно за његову употребу. ■

РАТНА МОРНАРИЦА

Ратна морнарица Корпуса чувара исламске револуције броји око 20.000 људи и 1.500 различитих бродова. Операције изводи самостално и у садејству са регуларном Морнарицом Ирана. У свом саставу има и хеликоптере за подршку поморским операцијама које изводе друге јединице Корпуса.

Б. НИЧИЋ

ЈАЧАЊЕ АМЕРИЧКИХ СНАГА У ПЕРСИЈСКОМ ЗАЛИВУ

Уплывљавање две америчке борбене групе са носачима авиона „John Stennis” и „Nimitz”, праћених са девет бродова, 140 борбених авиона и око 17.000 војника у Персијски залив у близини иранских територијалних вода, представља демонстрацију силе и доказ регионалним америчким савезницима да је Вашингтон привржен очувању безбедности у заливу. Званично, највеће окупљање америчких ратних бродова у овом региону од почетка инвазије на Ирак 2003. је ради обуке трупа и извођења вишенедељних вежби и није усмерено против било које нације.

Као појачање, САД су у регион Персијског залива и Арапског мора упутиле и трећу ударну борбену групу предвођену носачем авиона „Enterprise”. У њеном састав су разарачи „Arleigh Burke”, „Forrest Sherman”, „Stout” и „James E. Williams”, крстарица „Gettysburg”, атомска подморница „Philadelphia” и транспортни брод „Supply” Т-АОЕ. На својој палуби „Enterprise” носи вишенаменске борбене авионе типа F/Q-18 „Super Hornet”, авионе за борбу против подморница S-3B „Viking”, транспортне авионе C-2A „Greyhound” и авион E-2C „Hawkeye” за рано откривање циљева. ■

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗАМЕНИКА НАЧЕЛНИКА ГЕНЕРАЛШТАБОВА У ЗАГРЕБУ

Од 18. до 20. јуна у хотелу „Шератон” у Загребу, одржана је редовна Годишња конференција заменика начелника ГШ ОС земаља чланица, посматрача и гостију регионалне иницијативе SEDM (South East Defence Ministerial). Конференција је посвећена стварању услова за реализацију циљева организације SEDM и прегледу активности које су извршене у протеклом периоду.

SEDM је регионална иницијатива земаља југоисточне Европе за сарадњу области одбране. Покренута је на предлог САД на министарском састанку у Тирани 1996. године. Процес је покренут на регионалном нивоу у складу са смерницама и циљевима

ЕАРС-а (Euro-Atlantic Partnership Council), а његове чланице се обавезују на промовисање добросуседских односа и конструктивну одбрамбену и безбедносну сарадњу у региону. Циљеви успостављања процеса SEDM су јачање сарадње држава југоисточне Европе, Италије и САД у систему одбране у духу Партнерства за мир, а с коначним циљем бржег укључивања земаља југоисточне Европе у трансатлантске интеграције (посебно НАТО). Земље чланице SEDM су Албанија, Бугарска, Грчка, Хрватска, Италија, Македонија, Румунија, САД, Словенија, Турска и Украјина, а посматрачи су БиХ, Црна Гора и Србија. ■

ВЕЖБА САД И ХРВАТСКЕ „GUARDEX 07”

Билатерална војна вежба „GUARDEX 07”, на којој су учествовали припадници ОС Хрватске и Националне гарде Минесоте – САД, одржана је од 5. до 18. јуна на полигону Црвена земља код Книна. Главни циљеви вежбе били су промовисање међудржавне сарадње и партнерства, даља изградња система међусобног поверења, побољшање способности за извођење операција подршке миру и побољшање интероперабилности на тактичком нивоу применом доктрина и процедура НАТОа.

На „Guardexu” су, осим једног вода Националне гарде Минесоте, ангажовани припадници 4. и 1. гардијске бригаде, 33. инжењеријске бригаде, 50. батаљона АБХО, 334. санитарске чете и 72. батаљона војне полиције. ■

ВОЈНЕ ВЕЖБЕ

- На војном полигону Криволак у Македонији изведена је вежба за провођење поступака у постконфликтним ситуацијама „Светлина 07”. Вежбу су заједнички организовали Министарство одбране Македоније и државни колеџи са Флориде и из Мисурија.

- Логистички батаљон Словеначке војске је на полигону Почек извео вежбу „Деструкција 2007”, на којој су стручњаци за муницију и експлозиве приказали поступке чувања, чишћења, растављања, пражњења, топљења и уништавања различитих врста муниције и минско-експлозивних средстава. Словеначки пиротехничари показали су како се муниција и експлозив уништавају у посебном тунелу и котлу за спаљивање.

- На полигону италијанске војске у близини Гемоне у северној Италији изведена је завршна вежба борбене групе ЕУ коју чине припадници оружаних снага Италије, Мађарске и Словеније. Вежба, под називом „Европски ветар”, имала је за циљ проверу команде и целе јединице и њене оспособљености за учешће у операцијама подршке миру у европским и другим земљама света. Ова борбена група, јачине 2.200 војника, биће у сталној готовости за употребу од 1. јула до 31. децембра. Оспособљена је за покрет у року од 15 дана и извођење самосталних активности од 30 до 120 дана на спречавању конфликта, раздвајању сукобљених страна, извођењу евакуације из угрожених подручја и пружање помоћи при хуманитарним операцијама.

- У Балтичком мору, у јуну, изведена је морнаричка вежба под називом „Baltops 2007” (Baltic Operations). Том приликом било је ангажовано 25 ратних бродова, две подморнице, неколико ловачких авиона и хеликоптера из 11 земаља чланица НАТОа. Вежбу организују САД од 1994. као део Партнерства за мир. Овогодишња вежба трајала је 11 дана и изведена је у територијалним водама Данске, Шведске и Немачке. ■

АДУТ ЗА Б

Ласта 95 није ни *утва 75* нити *ласта 1* с краја осамдесетих година 20. века, али је у том авиону под једним металним склопом спојено знање и искуство у изради свих тих авиона. Два прототипа, колико је безмало урађено, сведоче о истрајности српских конструктора и произвођача и њиховој жељи да и на почетку овог века, баш као и оног претходног, остану у игри и наставе да живе са ваздухопловима.

Централни експонат на сајму наоружања *Партнер 2007* јесте прототип домаћег школског авиона *ласта 95*. Иако је у сајамској поставци приземљен да би био надокхват многобројних посматрача, он својом појавом отвара још једну страницу нашег ваздухопловства. С муком, јер она као да се слипла пре двадесетак година, тачније 1986, када је полетела прва *ласта*, или последњи авион домаће производње који је летео. А уочи агресије 1999. године, у небо се виноу не нови већ модернизовани Г-4. Од тада до данас наша ваздухопловна индустрије није изнедрила ниједан нови авион. Зато су све мисли и сва позитивна енергија окренути ка новом прототипу – и истраживача Војнотехничког института, који воде комплетан пројекат, и фабрике „Утва“ из Панчева, финализатора тог авиона.

■ НАМЕНА

Зашто је *ласта 95* толико важна? Одговор је једноставан – суштина целе приче је да авионима *утва 75*, који се користе за обуку, истиче ресурс, и ако не бисмо имали авион сличне намене наши пилоти не би имали летелице домаће конструкције на којима би се обучавали. А увек постоји лакша, али не и јефтинија и економичнија алтернатива – куповина.

УДУЋНОСТ

Ласта 95 је намењена за обуку пилота борбених авиона, и то у фази селекције, почетне обуке и дела основне обуке са елементима фигуралног, групног, инструменталног, навигацијског летења, основног ноћног летења и инструменталног летења категорије II. И она ће, према прорачунима, донети уштеде у обуци за око 65.000 евра.

– Прича о тој *ласти* није уопште она о авиону *ласта* који је имао другачије тактичко-техничке захтеве. Иако је реч о наставку и репројекту поменутог програма. Од *ласте 1* тражило се да наследи *утву 75*, а *ласта 95* требало је да крене од нуле. И док је *ласта 1* требало да има, и имала је, исте одлике као авион Г-4 – велику брзину у прилазу на слетање и није праштала грешке пилота, ова нова *ласта* је авион који управо то чини. Када га превучете, он је стабилан и брзо се враћа у стационаран лет – каже дипломирани инжењер Војислав Девећ, начелник Сектора за ваздухоплове Војнотехничког института.

Циљ пројекта је управо био да се повећају безбедност лета и толерантност у превученом лету, побољша комфор пилота, смањи брзина прилаза и слетања и омогући једноставно извођење косих и вертикалних елемената фигуралног летења.

Овај нови авион је, за разлику од *утве 75*, погоднији за се-

СТРУКТУРА

Авион има метални труп типа „љуска“ са интегралним вертикалним репом, вентролом и решеткастим моторским носачем; има метално крило са две рамењаче и хоризонтални метални реп.

лекцију, јер је и „акробата“ – може да отрпи оптерећења од +6 до -3 g и да ради одговарајуће фигуре, што наставнику омогућава да изврши успешну селекцију пилота, односно ученика. Авион је пројектован по америчким прописима FAR 23 за 6.000 часова лета.

Стручније речено, тврди инжењер Девећ, *ласта 95* јесте нискокрилац класичне металне конструкције са клипноелисном погонском групом и два пилота у тандем распореду, опремљен увлачећим трапом типа трицикл, предвиђен за коришћење и са травнатих полетно-слетних стаза. А посебност авиона огледа се у вертикалном репу интегрално везаним са структурама. Обично се хоризонтални и вертикални реп раде као одвојени делови, па имају тачке везе, али то није урађено и у овом случају.

Његова авионика је релативно савремена. Године 2005. извршен је редизајн пројектом предвиђене авионике и авион има систем глобалне навигације GNS 430 и нешто класичних уређаја који се употребљавају на нашим авионима Г-4 и *ораво*. Наравно, комплетан редизајн те авионике извршиће се ако авион уђе у нулту серију или серију.

■ КАШЊЕЊЕ

Главни произвођачи *ласте 95* јесу „Утва“ (финалиста) и „Прва петолетка–наменска“ из Трстеника (ради стајни трап, елементе хидро-инсталације и инсталације горива), а кооперанти су, између осталих, ВЗ „Мома Станојловић“, „Фадип“, „Трајал“, „Тигар“, „Крушик“, „Телеоптик“, и други. Све су то фабрике које су некад радиле за иностране партнере и биле укључене у велике пројекте „Ербаса“, „Боинга“, и других. „Утва“ је својевремено била конципирана као фабрика на светском нивоу. Нажалост, након онога што нам се дешавало од 1992. године, видан је пад производње у том металском комплексу, посебно у оним предузећима која су преживела бомбардовање. А једно од њих је „Утва“, којој је управо поверен деликатан задатак израде *ласте 95*.

Тај авион је, како му назив каже, почео да се ради 1995. године. Да су сви капацитети били у нормалној функцији и држава спремна да здужије помогне у реализацију тог пројекта требало је да прође око две године од момента доношења одлуке до финализације. Овако, цела се прича отегла више од 10 година.

– Морате схватити да су израду авиона у почетку пратили штрајкови у фабрици „Утва“. Након тога радило се онолико колико је било пара – израђивани су само мањи склопови. Затим је током бомбардовања највећи део фабрике разорен и од тада траје болан опоравак, уз више него штедљиву помоћ државе. Године 2004. Управа за снабдевање је са „Утвом“ и „Првом петолетком“ потписали јединствен уговор у Војсци – до краја производње. „Петолетка“ је свој уговор завршила и изра-

ђене су и испоручене две гарнитуре стајних трапова, плус стајни трапови за хомологациона испитивања, а „Утва“ тек треба да испуни уговор. Посао је 91 одсто технолошки завршен, а исто толико је и финансијски покривен. Иако се пројекту види крај, судбина „Утве“ је неизвесна. Увелико се прича о приватизацији – истиче инжењер Девећ.

Планом опремања предвиђено је да се авион 2010. уведе у наоружање, а питање које лебди у ваздуху је да ли „Утва“ има довољно даха не само да тај посао уради већ и да истраје у

ОДЛИКЕ

По прорачунима авион ће са свом опремом имати највећу масу на полетању 1.150 kg, а 850 kg празан. Дужина авиона је 7,96 m, размах крила 9,02 m, висина авиона 3,40 m, траг точкова 2,25 m и површина крила је 12,9 метара квадратних.

А када је реч о летним могућностима и конфигурацији, могу се истаћи само они подаци који су предвиђени тактичко-техничким захтевом и предвиђени прорачунима, јер авион још није испитиван у лету. Тако је највећа хоризонтална брзина око 320 km/h, брзина сваљивања „све увучено“, без гаса око 125 km/h, брзина сваљивања „све извучено“, без гаса, испод 110 km/h, највећа брзина пењања већа од 8,5 m /s, највећа угаона брзина у стационарном хоризонталном заокрету далеко изнад 16 степени у секунди, практични плафон лета већи од 6.000 метара, дужина залета по бетонској писти мања од 300 m, дужина полетања до прелета препреке од 15 m бетонске листе мања од 500 m, дужина слетања са 15 метара на бетонску писту мања од 500 m, дужина вожње по бетонској писти мања од 300 m, истрајност лета три часа и максимални коефицијент оптерећења +6 до –3 g.

производњи, јер како тврди тактички носилац Управа за планирање и развој (J-5) њима ништа не значе два прототипа – захтевани минимум је 15 авиона.

■ АКТУЕЛНА ФАЗА РАЗВОЈА

Након завршне монтаже авион ће бити подвргнут испитивањима, најпре на земљи, а потом и у ваздуху – фабричка летна испитивања. А када се и тај посао заврши, *ласта 95* се са комплетном документацијом, како то предвиђа Правилник о опремању, предаје Техничком опитном центру на завршна испитивања. Код таквих средстава Правилник дозвољава да се у некој фази завршних испитивања (и пре завршетка комплетног сета завршних испитивања) може донети одлука о уласку у нулту серију. Након тога следи одлука о уговарању серије, итд.

Сем пројектне документације у Војнотехничком институту раде се и статичка испитивања чврстоће практично до деструкције, то јест до лома структуре. Инжењер Девећ каже да су до сада завршили опитовања мањих склопова – закрилаца, носне ноге, главне ноге, хоризонталног стабилизатора, кормила висине, и да су им остали кормило правца, крилице и, као највећи склоп, труп са вертикалним стабилизатором и крило. Он сматра да нека тестирања неће успети да одраде пре првог лета, па ће авион на том пробном летењу имати тзв. ограничење анвелопе – неће моћи да ради такве маневре који би могли да доведу у питање безбедност лета.

Сем испитивања статичке чврстоће у ВТИ се обављају опитовања у великом подзвучном аеродинамичком тунелу Т-35. Сада се раде завршна испитивања на екстремним нападним угловима. До сада то није рађено у Институту, а циљ је да се утврди да се утвр-

„Ласта 95“ била је централни експонат на 3. међународној изложби НВО „Партнер 2007“

ди понашање авиона у ковиту. Током протеклог времена великом броју тзв. аеро-тунелских дувања био је подвргаван комплетан модел авиона који је по војним одликама идентичан оригиналу, али у је размери 1:5. Испитивана је и визуелизација струјне слике – да би се утврдило како се авион, проткан кончићима, понаша при великим нападним угловима. Код ове класе авиона значајно је да нема наглог губитка узгона и да се отцепљене струје, са повећањем нападног угла, правилно шире од корена ка крајевима крила – објашњава инжењер Девић и додаје: – Аеротунелска испитивања су показала да се крило ласте 95 управо овако понаша.

У „Утви“ посао приводе крају. Готова је производња комплетне структура авиона. Остало је стављање опreme на крила и након тога завршно опремање. Прво се опрема командни систем, онда гориви, па хидроинсталација, а након тога елекелектро и електронска опрема. Тиме се посао завршава. За сада се касни са набавком опреме.

Сви се припремају за велико финале – завршно испитивање у ТОЦ-у. Да би скратили процедуру њихових опитовања, у авион су уграђени носачи мерне испитне опреме. Следи провлачење каблова и након тога опремање за прве летове.

– По плану динамике реализације програма који смо договорили са фабриком – прича инжењер Девић, први прототип би требало да буде предат ТОЦ-у почетком следеће године. Тачније, рок је 31. децембар ове године, а за други прототип је рок 30. април 2008. године. Уколико се одлука о уласку у нулту серију, односно у серијску производњу, донесе до 15. августа 2008, први серијски авиони појавиће се 2009. године, и то три примерка, а након тога би се по шест комада појавило 2010. и 2011. године.

Авиони ће бити и прописно офарбани. Урађене су две шеме бојења за први и други прототип и њих је одобрила Управа за развој и планирање (Ј-5). За први прототип - тамнија плава боја, коју је дао ТОЦ, више са аспекта визуелног приказа на небу да би га они лакше уочавали, и небоплава са белим детаљима, којом ће бити офарбан други прототип а коју је предложио ВТИ.

ОПРЕМА

За сада је предвиђено да авион ласта 95 буде опремљен системом глобалне навигације GNS 430 GARMIN, радио компасом ADF-462 COLLINS, радио-магнетним индикатором KI-229 BENDIX/KING, транспондером GTX-330 GARMIN, жиромагнетним компасом KCS-305 BENDIX/KING, авиожирохоризонтом H-140 JRM SEXTANT и интерфон-маркером KMA-28 BENDIX/KING.

Опрема која се у њега уграђује је у складу са стандардима ICAO.

Успех и будућност тог авиона, наравно, неће зависити само од 15 летелица тог типа, колико је предвиђено за наше ваздухопловство. Ласта 95 биће конкурентна тек ако се буде произвело 100 или 200 авиона. Уколико авион буде успешан, он би требао да има своје тржиште.

Развој тог школског авиона представља тест наших кадровских и производних капацитета. Он ће одговорити на питање да ли ће после 70 година континуитета у производњи авиона, опстати наша авионска индустрија, односно фабрика „Утва“.

А ВТИ је показао, без обзира на смањење које је било 2005. године, да још има кадар способан да овако значајан пројекат приведе крају. Не заборавимо да је за респектовање свака мала земља, попут наше, која је у стању да направи овакав авион. То је за такве земље технолошки изазов и услов развоја, јер треба напоменути да један нови авион уводи седамдесет нових технологија.

– Ми ћемо настојати да се авион ласта 95 сертификује по цивилним прописима – по ФАР-у 23, то јест по JAR-у 23, јер је и пројектована по тим прописима (JAR 23 је практично идентичан FAR-у 23 и важиу Европској унији) – додаје инжењер Девић. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

ЗАБОРАВЉЕНИ ЈЕЗИК

За Модерну галерију у Ваљеву почетком јуна отворена изложба „Симболично у српском сликарству“ у избору Бранка Кукића свакако је крунски догађај за последњих неколико година. За наш много шири културни простор ова изложба је кључна за дужи период. Да је тако, потврђују све што се око ње дешава, али је суштински одређује то што је њоме сабрано. Јер, како је то записао Освалд Вирт – *Својство симбола је да остаје неодређено сугестиван: свако види у њему оно што му визуелна моћ допушта да примети. Ко није проицљив, неће проникнути у дубину.*

Модерна галерија у Ваљеву постоји већ скоро 22 године. Њену сталну поставку чине дела Љубе Поповића, Ваљевца и великог српског сликара који већ скоро пола века живи у Паризу. Од самог оснивања Галерија се наметнула српском ликовном и културном простору као место из кога долазе бирани и врхунски садржаји. Треба поменути само нека из плејаде имена чија су дела оплемењила овај простор: Надежда Петровић, Дадо Ђурић, Владимир Величковић, Крсто Хегедушић, Милош Шобајић, Леонид Шејка, Игор Васиљев, Миро Главуртић, Оља Ивањицки, Милена Павловић-Барили, Богдан Кршић, Урош Тошковић, Владимир Дуњић, Душан Јевтовић, Љубица Мркаљ, Вида Јоцић, Милан Туцовић, Бранко Миљуш, Станко Зечевић...

За ову галерију почетком јуна отворена изложба „Симболично у српском сликарству“ у избору Бранка Кукића свакако је крунски догађај за последњих неколико година. За наш много шири културни простор ова изложба је кључна за дужи период. Да је тако, потврђују све што се око ње дешава, али је суштински одређује то што је њоме сабрано.

Гужва око отварања, иако невероватна, може бити уобичајена за сваку средину, отварање је ипак догађај. Међутим,

Бранко Кукић и Љуба Поповић – договор око поставке

када смо изложбу посетили, десетак дана након отварања, већ око 12 сати пре подне забележен је стоти посетилац (тог дана). То много говори. Већина је пристигла из Београда, неки фини свет, госпођа која је познавала Уроша Предића..., младеж коју нико није организовао... За такво интересовање Галерија је, како сазнајемо од директора Душана Јовановића, показала разумевање - током трајања изложбе биће отворена читав дан, сваког дана у недељи, а улаз је бесплатан... Сазнали смо и да су позвани српски музеји, галерије и збирке листом одозвали да избором Бранка Кукића предвиђена дела која чувају уступе за ову изложбу. И све је могло, са бриљантном идејом, са енергијом неколико људи и правим одговором на ту енергију.

Ђура Јакшић,
Алегориска фигура 1862.

Драгутин Инкиостри Медењак,
Соколови 1913.

НИТ КОЈА СПАЈА ПОДСВЕСТ И РЕАЛНОСТ

У каталогу који прати изложбу текст Бранка Кукића појашњава њену идеју, дефинише симбол, тумачи га и доводи у релације са митом, религијом, савременим човеком, уметношћу, а онда се бави свим тим у појединим делима изабраних аутора. Већ на самом почетку разрешава могућу заблуду - да тему изложбе „Симболично у српском сликарству“ никако не треба схватити као директну везу са симболистичким покретом у српском сликарству крајем 19. и почетком 20. века, нити са његовим каснијим одразима:

„Тема ове изложбе је другачија и по својим изворима и по својим последицама. Тиме она добија и у својој ширини и на својој комплексности, односно на својој универзалности, јер је симболично одувек било фундаментални израз не само човековог понашања у свакодневном животу, него и саме уметности. Шта нам то говори?

Зашто савремени човек истиче симболично? Шта тражи у њему? Шта је то што повезује основне феномене човекове онострани егзистенције - снове, митове и религијске образце? Која је то нит која се протеже из подсвести у реалност, распредајући многозначност у којој се оличавају човекове манифестације? Како се зове језик који нам омогућава да разумемо немурти говор нашег бића, језик којим је оснажен наш напор да разумемо себе и друге око себе? Којим смо то језиком тако чврсто и нераскидиво повезани, а чије би нас одсуство вратило и бацило у заборав? Шта је то што нас повезује са нашим прецима, са првим човеком, и са нашим наследницима, са последњим човеком? То је симболички

Јован Кљајић, Давид са харфом, око 1842.

језик. То је језик у којем се унутрашња искуства, осећања и мисли изражени као да су чулна искуства, као да се догађају у спољашњем свету... То је једини универзални језик који је људска врста икада развила, исти за све културе и у целокупној повести (Ерих Фром, *Заборањени језик*). Непознавање или, још горе, неуважавање тог језика ствара препреку да допремо до нас самих."

ВЕЧИТА СВЕСТ О ЦЕЛИНИ

Оно што је важно за савременог човека јесте чињеница да симболи повезују различита духовна искуства. Симболично је заједнички садржитељ читавог људског искуства: од

формирања света до света који се манифестује у овом тренутку. Символ је, дакле, вечита свест о целини. Постоје различите дефиниције симбола. По Бранку Кукићу треба поћи од важне Салустијеве дефиниције света као „символичног објекта“, чиме се констатује да је човек себе и своје окружење (космос, природу) схватио као форме које су нераскидиво повезане, које могу једино опстати и функционисати у непрекидном ритму јединства и јединства супротности. Ананд Кумарасвами дефинише симболично као „вештину мишљења у сликама“, вештину која је заборављена (Фром, Баји), с том разликом што је тај заборав присутан у свести, али не и у подсвесном (или надсвесном, како га схвата Рене Генон). Пол Дил под симболом подразумева „експресивну и прецизну кондензацију“ адекватну унутрашњем („интензивном и квалитативном“), а не спољашњем („екстензивном и квантитативном“) свету. Овде треба додати Гетеово запажање: „У симболу појединачно представља опште, не као сан нити као сенка, него као живо и тренутно откривење непрозирног.“

КОРЕНИ ИЗ ТАМЕ

Бирајући дела српских сликара с краја 19. и почетка 20. века, Бранко Кукић донекле исправља неправду присутну у нашој култури, као и у многим другим културама света, да с временом из ко зна каквих и којих струјања и превирања многи вредни аутори једноставно нестану у забораву, а њихова дела постају само бројеви у фондусу галерија. Тако изложба коју је обликовао садржи дела познатих српских сликара тог времена, али и оних мање познатих (што не значи и мање вредних) чија ће имена, а пре свега дела, изненадити многе. Символично је у то време присутно у нашем сликарству, али и књижевности, што под утицајем неких европских појава те врсте - симболизам, на пример, што под утицајем неких уметничких опредељења између два рата - надреализам, на пример, што у склопу интересовања, синтеза и враћања традицији модерне уметности после рата. Дакле, код нас је реч више о индивидуалним открићима него о покретима ширих размера, више о уметничкој интуицији него о свесном примењивању програма, манифеста и кодекса из савремене уметности Запада. Зато изложена дела Константина Данила, Живка Петровића, Катарине Ивановић, Јована Клајића, Петра Драгића, Мине Вукомановић, Новака Радонића, Ђуре Јакшића, Аксентија Мародића, Антонија Ковачевића,

Новак Радонић, *Виле крунишу Бранка*, 1857.

Стеван Алексић
Анђео мира II, 1918.

Паја Јовановић,
Дијана, 1906-08.

Милоша Тенковића, Ђорђа Крстића, Светозара Зорића, Уроша Предића, Петра Раносовића, Паје Јовановића, Леона Коена, Марка Мурата, Драгутина Инкиостри Медењака, Пашка Вучетића, Надежде Петровић, Стевана Алексића, Милана Миловановића, Малише Глишића, Милоша Голубовића, Саве Шумановића, Здравка Секулића, Милене Павловић-Барили и Богдана Шупута, заслужују појединачно навођење њихових аутора јер је и њихов опус појединачан, јер је и њихов симбол индивидуално откриће у свету опшности, органска и унутрашња алегорија - за коју Метерлинк тврди да корене вуче из таме. ■

Драгана МАРКОВИЋ

СУБЛИМИРАНО ИСКУСТВО

У Дому ваздухопловства у Земуну недавно је представљена монографија „Мултимедијална телекомуникациона мрежа – примена“ аутора пуковника Десимира Баранца

У издању Војноиздавачког завода – „Војна књига“ недавно је објављена монографија „Мултимедијална телекомуникациона мрежа – примена“ аутора пуковника Десимира Баранца.

На промоцији у Дому ваздухопловства присуствовали су командант Ваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-мајор Драган Катанић, начелник Војне академије генерал-мајор Видосав Ковачевић, представници Београдског универзитета, „Телекома“ ППТ, „Пулина“, „Пупин-телекома“ и многобројне колеге из ваздухопловства.

У монографији, првој књизи пуковника Баранца, која представља сублимат ауторовог дугогодишњег практичног рада, на занимљив начин је, а опет на малом простору, предочено

мноштво информација које могу користити и стручњаци а и шира јавност. О значају књиге говорили су генерал-мајор Драган Катанић, пуковник проф. др Драгутин Јовановић, начелник Управе за школство, потпуковник Александар Буквић, уредник „Војне књиге“, представник Завода за уџбенике Драгољуб Васић, пуковник Милан Лазаревић из Војне академије – Катедра војне телекомуникационе и информатичке подршке, а прочитан је и извод из рецензије проф. др Милојка Јевтовића. ■

М. Ш.

ЛИТЕРАТУРА КАО ПРЕВЕНТИВА

Управо је изашао из штампе Зборник радова „Сузбијање злоупотребе психоактивних супстанци у Војсци Србије“, као плод стручне конференције, која је под истим називом одржана у Клубу Војске „Топчидер“ у Београду, 1. марта 2007, у организацији Управа за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије и Одељења за ментално здравље и војну психологију Војномедицинске академије

Стручна конференција на којој је свестрано сагледана наркоманија као социјално-медицински проблем и на којој су размењена искуства различитих институција у друштву које се баве овом појавом, оправдала је свој циљ.

У Зборнику су истакнути представници организационих јединица Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, команди, јединица и установа, Института за ментално

здравље у Београду и Српске православне цркве, изложили своје ставове, гледишта и сазнања у превенцији, детекцији и лечењу повремених или сталних корисника психоактивних супстанци. Војни изасланик Велике Британије пуковник Сајмон Ванделур и мајор Мајк Лински представник Оружаних снага Велике Британије, изнели су драгоцену искуства британске армије.

Излагања учесника стручне конференције, која су обједињена овим зборником, груписана су у пет целина – *Епидемиологија, Детекција, Превенција, Лечење и Дискусије*. Аутори радова јасно истичу да злоупотреба психоактивних супстанци представља озбиљан друштвени проблем са тенденцијом ширења, нарочито међу младима. Војска Србије није заштићена од болести савременог друштва. Последице коришћења наркотика у војној средини могу бити далекосежне, најпре у виду угрожавања живота и здравља припадника, негативног утицаја на готовост команди и јединица и укупан углед војске у друштву.

Иако размере наркоманије у Војсци, с обзиром на број лица и врсте дрога које се користе, још нису алармантне, потребно је перманентно предузимање мера превенције, као основног начина супротстављања појави наркоманије. Намера издавача и приређивача Зборника била је подизање ниво сазнања и свести о потреби већег личног и професионалног доприноса у сузбијању овог друштвеног зла.

Зборник радова намењен је свим припадницима Војске Србије и лицима која се баве овом проблематиком у едукацији и превенцији. ■

Верџица ЂОРЂЕВИЋ

„НОВИ ГЛАСНИК“

ПРАВЦИ РАЗВОЈА СИСТЕМА ОДБРАНЕ

„Нови гласник“ је часопис који не само стручна, већ и шира јавност, годинама чита са занимањем.

Најновији број започиње погледом на правце развоја система одбране, у уводнику Снежане Самарлић-Марковић, која је донедавно била на функцији помоћника министра одбране за политику

одбране. О перспективама реформи система одбране пише пуковник проф. др Митар Ковач. Војностручне теме заступљене су, поред осталих, у текстовима пуковника др Душана Вукчевића о ваздухопловним доктринама и карактеристикама савремених дејстава из ваздушног простора, и пуковника мр Стојана Кљајића о специфичностима обуке противтерористичких јединица за учешће у мировним операцијама.

Пуковник Звездан Опачић разматра организациону структуру Војне обавештајно-безбедносне агенције, која би окупила постојеће обавештајне и безбедносне војне структуре. Савременим концептом управљања квалитетом у Војној академији бави се чланак који је написао пуковник проф. др Душан Регодић, а у рубрици о традицијама поручник Далибор Денда пише о развоју аутомобилизма у српској војсци од 1909. до 1918. године.

Двојица младих старешина, капетан прве класе Александар Кари и потпоручник Милош Бајевић, својим исцрпним текстом о минобацима данас, затварају садржајно веома богат први број војностручног интервјуовског часописа „Нови гласник“ за ову годину. ■

А. А.

ТРАГЕДИЈА ЗАРОБЉЕНИХ СРПСКИХ ВОЈНИКА У СОЛУНСКОМ ЗАЛИВУ (2)

Пише: Бошко АНТИЋ

СВЕДОЧЕЊА ПРЕЖИВЕЛИХ

Брод је потонуо са групом наших официра. Одоздо, из његове утробе, вода је потискивала на површину бурад, даске, бале...

Људи нису знали да пливају, па су се крици и вапаји разлегали на све стране. На површини нас је било све мање.

Тек после два сата лебдења, између живота и смрти, на пучини су се указали грчки бродођићи. Били смо потпуно исцрпљени. Неки су умрли у бродођићима – записао је један од преживелих са брода „Хелена Канавариоти“, Боривоје П. Јовановић.

Брзо су скоро сви који су знали да пливају поскакали у море – глас говорника подсећа присутне код споменика на Зејтинлику. – Предњи део брода почео је нагло да тоне. На задњем делу стајао је генерал Јовановић са групом заробљеника. Наједном, брод се зарио и потонуо. Два снажна водена стуба избила су високо изнад морске површине. Море се, за тренутак, мало стишало, а потом су почели да избијају на морску површину људи и разни предмети са брода. Дављеници су се гушали и грчевито хватали за шта су стигли. Поново су тонули и опет се појављивали на површини. Лелек и писак ледили су крв у жилама.

Боривоје П. Јовановић је трагедију доживео овако:

– У зору 27. маја кренули смо према Солуну. Десно од нас назирала се хелеспонтска обала (област Халкидики, са три полуострва – Касандра, Ситонија и Атос), лево, високо се дизао горостасни Олимп. Није прошло ни петнаест минута пловидбе, кад се проломила страшна експлозија. Велики водени стуб срушио се на брод. Брод је почео да тоне предњим делом, а на броду није било чамаца за спасавање, ни појасева. Само су немачки официри и војници имали појасеве. Они су скочили у море. И наши су, у страху и паници, почели да скачу са брода. Четири наша морнаричка официра из морнаричког одреда у Охриду, са неколико морнара, преузели су команду брода. Веровали су да ћемо се некако одржати док не стигне помоћ. И Немци, који још нису напустили брод, отворили су паљбу из аутомата тражећи помоћ. Али помоћи није било ниоткуда. Људи су и даље скакали у море. Само је једна мања група старијих официра остала на задњем делу брода, чекајући да с њим подели његову и своју трагичну судбину.

■ СТРАДАЊЕ БРОДОЛОМНИКА

– Коначно, брод је са групом наших официра потонуо. Одоздо, из његове утробе, вода је потискивала на површину бурад, даске, бале и слично. Људи нису знали да пливају, па су се крици и вапаји разлегали на све стране. На површини нас је било све мање – пише Јовановић и закључује:

– Тек после два сата лебдења између живота и смрти, на пучини су се указали грчки бродођићи. Били смо потпуно исцрпљени. Неки су умрли у бродођићима.

Потпоручник Владимир Лазански је славао на прамцу. Када га је пробудила снажна експлозија, јауци и кукњава, успео је да са себе све скине и остане у гаћицама. Скочио је у хладно море. Са још двојцом војника дохватио је некакву доску и ње се чврсто држао. Пливали су неколико сати док их нису спасли грчки рибари и извукли на копно. Тамо су га поново чекали Немци и у сточним вагонима, са осталим преживелим Југословенима, одвели у заробљеништво.

Тенковски поручник Павловић дохватио је буре и са њим се одржавао на води. У његовој близини један давленик запознаје:

– Дој ми то буре да се спасем, ти си неожењен и знаш да пливаш, а ја имам жену и двоје деце која ће остати на улици ако се удавим.

Павловић му је дао буре и отпливао даље.

– Кад сам се окренуо – причао је доцније у заробљеништву тенкиста Павловић – буре је пливало само, а друг коме сам буре дао отишао је у море.

Дављеници су остали у води више од сата. Тек када су им дошле у помоћ грчке лађице почело је спасавање. Једна је превезла једну групу у мало пристаниште Неа Михањон (Неа Михањона) на обали Халкидика, а другу у Солун.

Грци су кренули у спасавање бродоломника тек кад су сазнали да се ради о Србима, а не о Немцима. Грци су пријатељски прихватили потпуно исцрпљене и скоро сасвим наге југословенске заробљенике. Дали су им храну и одећа колико су могли и имали. Али, у Солуну су заробљеници остали десетак дана, а одатле су пребачени у Немачку, у логор Фонфелс. Према подацима које су прикупили мајор Светислав Сретеновић и капетан Бошко Биволаревић, у тој трагедији изгубили су животе два генерала, девет потпуковника, шест мајора, 28 капетана прве класе, шест капетана друге класе, 34 поручника, 28 потпоручника, један војни свештеник, два наредника водника, четири наредника, два поднаредника и 22 каплара и редова.

– Не могу а да не споменем неке од дивних примера пожртвовања, другарства и херојства наших људи – одјекује у ушима преживелих и родбине – наравно, ово је само моје опажање, јер други су видели друго... Али, никада нећу заборавити потресну слику рањеника који су, после удара мине, остали унакажени и рањени на броду. Међу њима се налазио и свештеник Иринеј Златић, мој добар пријатељ из Битоља, који је, иако сав у крви, певао побожне песме очекујући свакако помоћ, али она му није могла стићи. Исто тако морам напоменути и име једног човека из Полога, резервног официра Слободана Геговића, који је, левујући химну, рукама одваљивао доске са брода, купио разне предмете са брода и бацао у море друговима, а на моје питање зашто се он не спасава кратко ми је одговорио: *Ја сам све изгубио.*

Место у Солунском заливу на којем је потонуо грчки брод са 214 наших војника и официра

Посебно треба истачи диван пример генерала Јована Јовановића и Илије Димитријевића, који су терали људе да скачу у море. Говорника са Зејтинлика, који је био непливач и који је одлучио да остане на броду, подстакли су да скочи у море, говорећи му да ће он још требати Отаџбини и да има децу, а када их је упитао шта они чекају, одговорили су му у исти мах:

– Ми хоћемо да командујемо овима доле у мору.

Те њихове речи улиле су наду непливачу и он је, скинувши се, скочио у море, верујући у спас, у чудо. И збиља, чудо се десило, јер му је у руке упала једна клупица и он је испливао. На морској пучини видела се већа група бродоломника, који су се држали за разне предмете и тако одржавали на води.

— СРЕЋА У НЕСРЕЋИ

Преживели су касније испричали страховите приче. Свако је имао своју и све су биле потресне. Оживљавању сећања на тој догађају највише су допринели резервни по-

Потпоручник Владимир Лазански

СУДБИНЕ ГЕНЕРАЛА

Бригадни генерал Илија Димитријевић је рођен у Крагујевцу 28. јула 1881. године. Завршио је Војну академију 1901, а у чин генерала унапређен је 17. децембра 1928. Пензионисан је као помоћник команданта Вардарске дивизије за позадину 1937. У Априлском рату био је помоћник команданта Вардарске дивизије за позадину.

Дивизијски генерал Јован Јовановић је рођен у Нишу 2. августа 1877. Завршио је Војну академију 1898, а у чин бригадног генерала унапређен је 21. октобра 1923. и дивизијског генерала 24. априла 1926. Пензионисан је 4. фебруара 1938. као председник Војнодисциплинског суда.

Интересантно је да је његов таст био генерал Илија Гојковић, министар војни, који је у рату 1915. био командант Ужичке војске. После доласка на Крф, због болести, а по одобрењу Врховне команде, Гојковић је отишао на лечење у Француску. Приликом повратка на Крф брод на коме се налазио торпедовала је немачка подморница. Генерал је одбио захтев немачког команданта да се преда и пуцао је на њега из револвера. Као одговор на то, митраљез са немачке подморнице покосио је генерала Гојковића.

ручник Петар Врањкић, кога је после дугог и исцрпљујућег пливања, спасио грчки бродич, и Трајче Симеоновски, који је као двадесет једногодишњи морнарички потпоручник (он је, према овим подацима, припадао 16. класи Поморске војне академије, којој је, због рата, прекинуто школовање – прим. аут), после двочасовне борбе за живот и изbezумљен, успео да исплива на обалу. Тада је једва чуо глас немачког војника: „Finf und svanskik“, што је значило да је био 25. спасени заробљеник.

Резервни потпоручник Братислав Милановић спасио се уз помоћ дрвене облице коју је ухватио у мору. Његов две године млађи колега Драгош Стевановић из Крагујевца док је брод тонуо, свукао је ципеле и скочио у воду. Пре него што је потонуо, велика бала памука избацила га је на површину где је зграбио дрвени сандук и на њему сачекао спасиоце.

Пожаревљанин Јован Поповић, са групом бродоломника, држао се за једну даску која их је спасила. До краја живота чувао је кошуљу и доњи веш у којима се борио за живот. Живорад Капетановић, капетан прве класе, једини од Југословена имао је појас за спасавање. Успео је да скине колут на коме је било име брода. Он је, пре тога, био распоређен на прамцу, а када се после шетње по броду вратио на прамац, место му је било заузето. Напустио је прамац што га је спасило да ту не погине од експлозије мине.

Адам Гарић није знао да плива. Приликом експлозије ударио је главом о шипку у командном мосту и онесвестио се. Ошамућен, скинуо је ципеле и са једним другом, такође непливачем, нашао даску са којом су скочили у море. Имао је срећу, у мору је наишао на једно буре за које су се држали санитетски потпуковник др Лука Смиљанић и неки официр Срба, апотекар из Битоља.

Трајче Симеоновски је био добар пливач и два сата се одржавао на води. На дасци поред њега био је резервни поручник Драгош Стевановић непливач. Нажалост, када је испливао на обалу, међу мртвим друговима, извученим на обалу, био је и поручник Живан Крстић, професор из Скопља, коме је као непливачу дао своју даску ослањајући се на своје пливачке способности.

ПАРАСТОС ПОТОНУЛОЈ ВОЈСЦИ

Судбина је и у Солуну саставила Дикиће, оца Душана и сина Божидара. Професор енглеског језика Николас Илијадис је Божидара и његове другове склонио са улице како их Гестапо не би ухватио. Сместио их је у неки сутерен, а потом је седморици Југословена организовао превоз камионом од Атине до Солуна. Стигли су да виде заробљене српске војнике са брода „Хелена Канавариоти“ пре одласка у заробљеништво. Божидар и Никола су били на једној страни улице, а заробљенике су Немци проводили другом. Вратили су се једну трамвајску станицу пре и купили пун цак хлеба. Ушли су у први трамвај и, кад су се примакли колони заробљеника, бацали су им хлеб. Заробљеници су им захваљивали и довикивали адресе родбине.

Многи заробљени српски војници у Априлском рату никада се нису вратили у Отаџбину из нацистичких логора

МОРАЛНИ ЧИН

– Присуствовао сам парастосу погинулим српским бродоломницима у Солунском заливу 2001. и 2005. године. На моју жалост, ове године нисам могао због болести. Први пут је било доста присутних али, нажалост, никог из власти, Војске и средстава информисања. Други пут, на парастосу је било много мање присутних, углавном старије особе, неки и у деветој деценији живота. И опет никог из власти, Војске, новинара... Изгледа да нико од потомака није био утицајан. Али, не треба приговорати власти што је забравила на ове наше жртве јер многи и не знају за њих; догађај је иначе врло мало познат. Стицајем околности, заинтересовао сам се више за ту трагедију и до сада, у два наврата, објавио текст о њој. Био је то само мој морални дуг према потопљенима, оним мукама преживелих који су завршили у немачким концентрационим логорима, дуг војника према војницима – каже аутор текста.

СВИЛЕНА МАРАМА

Гркиња је повређеног поручника Павловића преврила својом свиленом марамом, коју је он крваву донео кући. Чувана је дуго у породици али, нажалост, каже његов син на парастосу 29. маја 2005, молери који су радили у кући мислили су да је то обична крпа, јер са ње крв није спрана, па су је узели и упропастили. Према казивању сина тадашњег поручника Павловића, његов отац је после рата ступио у Југословенску народну армију и постао мајор, а када није хтео да уђе у Партију напустио је Војску и постао директор Техничке школе.

– Мене су крстили 1948. док је он био активни официр и због тога нисмо имали проблема, али ни касније када је напустио Војску и био директор школе. Он је био краљев официр; заробљен је и одведен у логор, а када се вратио ступио је у Војску и остао професионалац до краја. Једноставно, није се мешао у политику.

Кћерка Љубише Јовановића из Шапца, такође тенкисте, истом приликом је испричала присутнима испред цркве да је њен отац, после бродолома, испливао наг и да је од добрих грчких рибара добио доњи веш и папуче, које је проневши кроз немачке концентрационе логоре, на послетку, донео кући. Тако она и данас, у својој породици, чува тај веш и папуче коју ће, у знак сећања на оца и добре Грке, оставити својим наследницима

укрцаних заробљеника, а да је трагедију преживело њих 289.

Данас живих више нема. Последњи од преживелих бродоломника са брода „Хелена Канавариоти“, који је потонуо у Солунском заливу, тада потпоручник Владимир Лазански, умро је 15. октобра 2005. године. ■

(Крај)

Тада је Божидар угледао свог оца. Успео је са њим да измени само неколико речи јер су их Немци одмах избацили из трамваја.

– И мог оца су спасили грчки рибари – каже Божидар.

– Нашли су га у мору на измаку снаге. Немци су чекали бродоломнике на обали које су, потом, одвели у заробљеништво. Тамо је одведен и мој отац који је у заробљеништву остао до краја рата.

Сваке последње недеље у мају, у Малом београдском храму светог Саве окупљају се, раније бродоломници и родбина, а данас само родбина и пријатељи, јер преживелих више нема. Одају пошту онима који су потонули у Егејском мору. „Вечнаја памјат“ је реч која је најчешће изговорана погинулим и умрлим српским војницима у протеклим ослободилачким ратовима. На списку, који су сачинили поручник Петар Врањкић и потпоручник Трајче Симеоновски, има 214 имена. Међу Србима, налазе се малобројни Словенци, Хрвати, Македонци... Они нису прихватили немачку понуду да иду у своје основне државе, већ су остали са својим друговима, били заробљени... Изабрали су заробљеништво и смрт, уместо издаје. Свима њима православни свештеници моле се за вечни мир на другом свету.

Тако, по том списку, следи да се у Егеју, тог мајског дана 1941. године, утопило 214

ДОГОДИЛО СЕ...

1. јул 1887.

Почела је да ради прва астрономско-метеоролошка станица у Србији, коју је у својој кући на Врачару у Београду организовао професор Велике школе Милан Недељковић. Он је 1902. почео да издаје и прву општу прогнозу времена.

1. јул 1921.

На тајном састанку у Шангају основана је Комунистичка партија Кине која је, непуне три деценије касније, под руководством Мао Цедунга освојила власт.

1. јул 1966.

На седници Централног комитета СКЈ, познатој као „Брионски пленум“, на основу монтираних оптужби, оштро је осуђена Служба безбедности због наводног штетног деловања на развој самоуправног система. Главна жртва политичког обрачуна, Александар Ранковић, близак сарадник Јосипа Броза, принуђен је да поднесе оставку на све функције.

1. јул 1968.

Између САД, СССР и Велике Британије потписан уговор о неширењу нуклеарног оружја.

1. јул 1991.

Лидери источноевропских земаља су на састанку у Прагу укинули Варшавски пакт, који су 14. маја 1955. закључили СССР, Бугарска, Пољска, Румунија, Чехословачка и Мађарска, као одговор на стварање НАТОа.

2. јул 1853.

Отпочео је Кримски рат, преласком руске војске преко реке Прут и нападом на Турке. Рат је 1856. окончан поразом Русије, јер су се на страни Отоманског царства у рат укључиле Велика Британија, Француска и Пијемонт.

2. јул 1961.

Самоубиством је окончао живот амерички писац Ернест Хемингвеј, добитник Нобелове награде за књижевност 1954. године.

2. јул 1992.

Умро је Борислав Пекић, један од највећих писаца у српској литератури.

3. јул 1973.

У Хелсинкију почела конференција министара иностраних полова о сигурности и сарадњи у Европи.

4. јул 1935.

Влада Милана Стојадиновића објавила Декларацију којом је истакла да наставља идеју интегралног југословенства коју је покренуо почивши краљ Александар Карађорђевић.

6. јул 1937.

У бици код Брунете, у Шпанском грађанском рату, погинуо је српски револуционар Благоје Паровић Шмит, политички комесар 13. интернационалне (француске) бригаде, један од истакнутијих руководиоца КПЈ.

7. јул 1941.

На вашару у Белој Цркви код Ваљева избио је сукоб у коме су југословенски комунисти убили двојицу српских жандарма. Овај датум је КПЈ прогласила за Дан устанка у Србији.

9. јул 1913.

Победом Српске војске над бугарским трупима завршена је Брегалничка битка и Други балкански рат. Срби су имали 16.200 погинулих и рањених, од чега 11.350 у Трећој армији, а Бугари око 25.000. Обе стране претрпеле су знатне губитке и од колере, коју су Бугари пренели од Турака.

10. јул 1943.

Британска Осма и америчка Седма армија почеле су десант на Сицилију, први успешан напад западних савезника на европском тлу. Сицилија је ослобођена половином августа 1943, што је убрзало слом фашистичког режима Бенита Мусолинија.

11. јул 1935.

Умро је француски официр јеврејског порекла Алфред Драјфус. Он је 1894. лажно оптужен да је Немачкој одавао војне тајне и осуђен на доживотну робију и послат у један од најгорих затвора у свету, на Ђаволска острва (Француска Гвијана). Тек у јулу 1906. капетан Драјфус је рехабилитован, враћен у војску и унапређен у чин мајора.

13. јул 1878.

Одлукама Берлинског конгреса Кнежевина Србија и Кнежевина Црна Гора добиле су независност и територијално увећање. Србији су припојени Нишки, Пиротски, Врањски и Топлички округ, а Црна Гора је добила излаз на море и градове Никшић, Подгорицу, Колашин, Бар и Улцињ. Поморску и санитарну контролу морске обале Црне Горе вршила је Аустроугарска, која је одлукама конгреса добила право да окупира Босну и Херцеговину и дозволу да држи своју војску у гарнизонима у Рашкој области.

13. јул 1930.

У главном граду Уругваја Монтевидеу почело је Прво светско фудбалско првенство. У конкуренцији 13 екипа победила је репрезентација земље домаћина. Репрезентација Краљевине Југославије освојила је треће место, иза Аргентине.

13. јул 1943.

Победом совјетске армије, после само осам дана, окончана кључна фаза Курске битке, највећег тенковског окршаја у историји ратова. У бици је учествовало око 6.000 тенкова са обе стране. Током борби које су трајале до 23. августа 1943. Немци су изгубили готово све тенкове и 30 њихових дивизија је уништено.

14. јул 1902.

У Сарајеву је основано српско културно-просветно друштво „Просвјета“. Друштво је основано ради ширења просвете и српске националне свести Срба у Босни и Херцеговини. Друштво је отворило велики број читаоница, штампало низ популарних књига ради просвећивања народа, а у Сарајеву је отворило велику Централну библиотеку.

14. јул 1991.

Председништво СФРЈ донело је, већином гласова, одлуку о премештању јединица ЈНА са територије Словеније у друге републике.

Припремио Миљан МИЛКИЋ

РАЗМИШЉАЊА О СТВАРИМА ОБИЧНИМ

СУЗА

Нека слободно потече, кад се већ јавила. Ја знам, она се јавља веома ретко. Онај код ког је у оку никада није било, тај вероватно једва да је човек; он је, можда, тако „храбар“, зато што је изгубио нешто људско. Јер је човеком бићу својствено да се дубок душевни бол запечати сузама из ока, да се суза, плашна и скромна, као цветић страдалничког срца, расцвета у очима. Људи, чувајте те нежне цветове.

Нема сумње, човек, телесно, има срце. А душевно и духовно?

Кад нас, цивилизованих људи, постоји предрасуда: јак, храбар човек не потребује срце, „тај источник слабости“; оно му ни за шта не треба; из њега проистичу само тешкоће и трагови кочења на путу; зато оно не мора ни да нас дотиче, нити на нас да утиче. Тим више сузе су – нешто неприлично и недопустиво; њихова појава је – права срамота.

Шта је живот без срца? Без срца, дакле без љубави! Ко ништа не воли, тај не уме ни служити; приносити жртве; остајати веран. Шта се може учинити са сличним људима? Постоји ли на свету велико дело које је било остварљиво, или се може остварити без љубави и верности? А сада срце треба стиснути или га потпуно и довршено исушити. Шта онда човеку остаје? Недуготрајно привиђење, злобно каћиперство, празњикаве трице. Само такви јадни паразити могу надтрајавати и постојати без срца и љубави...

Тешко, тешко људима без срца!

Ако имаш срца – онда патиш. И што јаче патиш, шире је и дубље делање срца. Тако срце учествује, и невољно, у страдањима света, види све неправде и суровости унутрашњим оком из кога никада не настаје невидљива суза. Таква, невидљива суза, говори и о светском болу; колико човечанство памти, нигде и никад није било значајнијег сликара, философа или пророка, који није познавао ту невидљиву сузу, и којима она не би помогла да постане јасновидац. Да, јасновидац. Јер, сама, видљива суза може омрачити поглед за оно недуго време, док је можеш гледати. Невидљива суза срца, напротив, отвара човеку духовни видик. Па ако таква суза, једнога дана и заискри из телесног ока – зар је то срамота?

Ја бих дао људима могућност да се спокојно исплачу, у тишини. Није добро премного страдати и све чувати у свом срцу; постепено се, на тај начин, формира читаво гробље са, у њему сахрањеним, умишљеним мртвацима; али, једанпут, маса тих живо упокојених болова изненада устаје и тада ће бити мучно заискрати ваздуха и живота. Нама су дати тишина ноћи и верност пријатеља, да би тек они видели наше сузе и ћутали о њима. Нека се ти пулопци страдајућег срца расцветају и увену у оку, а да их нико не осуди, да их нико не исмеје...

Сваки који плаче – знао он то или не – плаче због преобиља светског бола. ■

Иван А. Илјин

Из књиге „Пред буктавим загонеткама господњим“
Светигора, Цетиње, 2001.

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. јул

Православни

- 2. јул** – Свети Јован Шангајски
- 3. јул** – Преподобни Наум Охридски
- 5. јул** – Преподобна Анастасија Српска
- 7. јул** – Рођење светог Јована Претече – Иванадан
- 11. јул** – Свети мученици Дабробосански и Милешевски
- 12. јул** – Свети апостоли Петар и Павле – Петровдан
- 14. јул** – Свети мученици и бесребреници Козма и Дамјан

СВЕТИ КОЗМА И ДАМЈАН

Два брата, бесребреници и чудотворци Козма и Дамјан, родом беху из Азије, од оца незнабошца и мајке хришћанке, по имену Теодотија. Након очеве смрти, мајка се посветила служењу Христу, и богоугодном животу, како је претходно и своје синове научила. Васпитала их је у хришћанском духу. Живели су они беспрекорно, по закону Господњем, добивши дар исцељивања, дајући здравље болесним душама и телима. Исцељивали су све болести и немоћи људске, изгнали зле духове, како код људи тако и код животиња, без икакве награде, већ искључиво у име Бога, који им је те способности и подарио, а по Христовој заповести: „Забадава добисте, забадава дајте“ (Мат. 10,8). Због тога се и називају „бесребреници и лекари“.

Десило се да се нека жена, Пеладија, разболела од тешке болести, која је прикова за кревет већ неколико година, и када не могоше наћи јој лека, позва она Козму и Дамјана да је излече, што они радо учинише. Када је хтела да им плати они одбише, јер њихова плата је слава Богу, али жена би упорна те закле Светог Дамјана Светом Тројицом да прими од ње дар три јајета, што он и учини не моговши то одбити не због плате, но због заклетве.

Сазнавши за то, његов брат, Козма, се ожалости и остави завештање да када умру, он и његов брат, не сахране их једног поред другог, јер он прекрши завет њихов од Бога дат.

Када је дошло време свети Козма се први представи Богу, а недуго за њим и свети Дамјан. Људи су били у недоумици где да га сахране, али у том часу по Божјем промислу, проговори камила, коју су њих двојица исцелили, људским гласом, да се не двоуме, већ да Дамјана сахране поред његовог брата Козме, јер он не прими она три јајета ради награде, већ ради имена Божјег.

Тако њихове мошти беху положене скупа у месту званом Фереман. Свој живот скончаше побожно и у миру, прославивши се многим чудесима, као усрдни посредници и исцелитељи наших душевних и телесних болести, како за живота тако и после смрти. Јер они исцељују и помажу свакоме ко их призове у помоћ, у болести и невољама и у данашње дане. ■

ВОЈНА ПОШТА 9858 БАТАЈНИЦА
АЕРОДРОМ
Расписује

ОГЛАС

За попуњу слободних формацијских места пријемом војника на службу војног рока и војника у резерви у професионалну војну службу по уговору на одређено време

У ВОЈНУ ПОШТУ 9858 БАТАЈНИЦА – АЕРОДРОМ

- 1.- У род пешадије
– ВЕС 71101 – 7 лица
- 2.- У род АРЈ ПВО
– ВЕС 71314 – 1 лице
– ВЕС 71326 – 5 лица
– ВЕС 71345 – 2 лица
- 3.- У род веза
– ВЕС 71808 – 1 лице
– ВЕС 71812 – 1 лице
- 4.- У род АБХО
– ВЕС 71901 – 1 лице
- 5.- У род ВОЈ
– ВЕС 73803 – 1 лице
– ВЕС 73807 – 1 лице
– ВЕС 73823 – 1 лице

- 6.- У техничку службу КоВ
– ВЕС 72102 – 3 лица
– ВЕС 72117 – 1 лице
- 7.- У санитарску службу
– ВЕС 72503 – 1 лице
- 8.- У саобраћајну службу
– ВЕС 72701 („Б“ и „Ц“ категорија) – 20 лица
– ВЕС 72701 („Е“ категорија) – 5 лица.

ОПШТИ УСЛОВИ ОГЛАСА:

- да је држављанин Републике Србије, да је кандидат способан за војну службу, што утврђује надлежна Војнолекарска комисија,
- да кандидат није осуђиван за кривично дело на казну затвора у трајању дужем од 6 (шест) месеци,
- да се против кандидата не води кривични поступак за кривично дело за које се гони по службеној дужности,
- да је одслужио војни рок и
- да је за време служења војног рока оспособљен за обављање одговарајуће дужности.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ ОГЛАСА:

- да није старији од 28 година ако се прима за дужност у роду, односно 30 година за дужност у служби,
- да има завршену најмање основну школу, односно средњу школу,
- за возаче моторних возила да имају најмање положену „Б“, „Ц“, и „Е“ категорију где је то услов у Огласу.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА МОЛБЕ:

- војници у резерви молбе подносе непосредно Војној пошти 9858 Батајница,
- војници на служењу војног рока молбе достављају истој Војној пошти преко старешина јединице у којој се налазе на служењу војног рока.

УЗ МОЛБУ СЕ ПРИЛАЖЕ:

- биографија, извод из матичне књиге рођених (не старији од 6 месеци), уверење о држављанству (не старије од 6 месеци), оверен препис дипломе – сведочанства о завршеном степену стручне спреме, уверење да се против кандидата не води кривични поступак и да кандидат није осуђиван (не старије од 6 месеци), уверење да је одслужио војни рок, фотокопија војничке књижице, налаз, оцена и мишљење Војнолекарске комисије о способности за војну службу.

Војнике у резерви на оцену здравствене способности упућује комисија која одабира кандидата.

Просечна примања без надокнаде путних трошкова износе 16.000 динара и постоји могућност сменског рада као и бенефициран радни стаж у трајању 12/15.

КОНКУРС остаје отворен да попуне слободних формацијских места.

Ближа обавештења о условима огласа могу се добити на телефон: 011/3106-060 и 011/3106-135. ■

ВОЈНА ПОШТА 4522 БАТАЈНИЦА
Расписује

КОНКУРС

за пријем војника по уговору на војничким дужностима (по гарнизонима)

ВП 4522 БЕОГРАД – БАТАЈНИЦА

- ВЕС 71001 (радник службе обезбеђења)
– 13 извршилаца
- ВЕС 72701 (возач)
– 7 извршилаца
- ВЕС 71802 (телепринтерист)
– 2 извршиоца
- ВЕС 71807 (радио-релејца)
– 2 извршиоца
- ВЕС 71808 (радио-телепринтерист)
– 4 извршиоца
- ВЕС 71812 (телефонист-линијаш)
– 2 извршиоца
- ВЕС 72126 (електромеханичар за изворе струје и електро агрегате)
– 2 извршиоца
- ВЕС 72102 (механичар за возила точкаше)
– 1 извршилац
- ВЕС 72403 (кувар)
– 1 извршилац

ВП 6834/8 КРАЉЕВО

- ВЕС 71001 (радник службе обезбеђења)
– 2 извршиоца

ВП 2822 ПРОКУПЉЕ

- ВЕС 72401 (лекар)
– 1 извршилац

УСЛОВИ КОНКУРСА

Конкурсисти могу држављани Републике Србије који испуњавају следеће услове:

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да су здравствено способни за војну службу;
- да имају прописану стручну спрему која одговара војноевиденционој специјалности одређеној за формацијско место за које конкуришу;
- да нису осуђивани за кривично дело на безусловну казну затвора од најмање шест месеци;
- да се против њих не води кривични поступак за кривично дело за које се гони по службеној дужности;
- да су одслужили војни рок или на други начин регулисали обавезу служења војног рока.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- да нису старији од 28 година ако конкуришу за дужности у роду, односно 30 година ако конкуришу за дужности у служби;
- да су оспособљени за војноевиденциону специјалност за коју конкуришу;
- да поседују положен возачки испит са одговарајућом категоријом (само кандидати за возаче неборбених м/в).

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Кандидати који испуњавају услове Конкурса подносе захтев за пријем у војну службу војној пошти (гарнизону) за коју конкуришу и прилажу следећа документа:

- аутобиографију;
- извод из матичне књиге рођених (не старији од шест месеци);
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- уверење из Општинског суда да се против кандидата не води кривични поступак и да није осуђиван и кажњаван (не старије од шест месеци);

- потврду војног одсека да је одслужио војни рок (не старији од шест месеци);
- фотокопију војничке књижице;
- оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању (оверена у суду или општини);
- оверену фотокопију возачке дозволе (само кандидати за возаче неборбених м/в);
- налаз, оцену и мишљење надлежне ВВЛК (ВМЦ Карабурма) о здравственој способности за војну службу;
- став и мишљење Војнобезбедносне агенције након потпуне безбедносне провере кандидата.

Надлежне комисије разматраће пристигле пријаве и утврдити који кандидати испуњавају услове конкурса. Комисија ће упутити кандидате надлежној ВВЛК ради оцене способности за војну службу, ако испуњавају остале услове конкурса.

Непотпуни и некомплетни документи кандидата неће бити разматрани. Комисија неће враћати документе кандидатима који не буду изабрани.

Са кандидатима који буду примљени у војну службу, биће склопљен уговор на одређено време, у трајању од 3 (три) године.

Конкурс је отворен 30 дана од дана објављивања. ■

Допуна огласа

ВАЛДАНОС – ОАЗА МИРА

Бројеви телефона за пријаве и информације:

ВОЈНА ТУРИСТИЧКА АГЕНЦИЈА, Београд,
Ресавска 34/А, тел. 011/2636-535, 3201-887
и 3203-342

АГЕНЦИЈА „КАРАЂОРЂЕВО“, Нови Сад,
Железничка 44, тел. 021/452-761

Продужен је и рок за остваривање попушта:
За уплате у целости до 20.7. попуст је 5% за
смене од 10.7. до 19.8. 2007.

Полозак аутобуса са паркинга „Интерконтинентал“ у 20 часова.

АУТО-РЕЛИ „КАРАВАН ПРИЈАТЕЉСТВА 2007“

ОЧЕКИВАНЕ ПОБЕДЕ

Надметање аутомобилиста, одржано у срцу Шумадије, протекло је у знаку такмичара из Сомбора и Ужица, који су освојили престижна места у класама, док је место укупног победника припало Зорану Павкову. Трку је отворио др Радосав Швабић, председник општине Аранђеловац.

Временска контрола на Опленцу

Иако је и за овогодишњи, 31. ауто-рели под називом „Караван пријатељства“, судећи по броју пријављених аутомобилских посада (45), владало велико занимање, на старт трке је, у историјски Орашац (где је пре нешто више од два века вожд Карађорђе подигао устанак и поставио темеље модерне српске државе), дошло упола мање такмичарских возила. Они који нису хтели да пропусте још једно надметање у истицању возачких вештина кажу да је, највероватније, разлог томе био доста врео и влажан јунски дан, који чак и најупорнијим возачима није дозвољавао да се довољно „размахну“ на усјајаном асфалу у фабричком кругу крагујевачке „Заставе“, где су изведена оба испита спретности. Ипак, оно што су и у таквим условима показали поједини такмичари завређивало је пажњу посматрача. Точкови су често шкрипали, а гуме су се на неким возилима (као, на пример, на „алфи“, за чијим је управљачем био упорни Александар Станковић из Крагујевца) толико грејале да је – док је такмичар мислио само на то како ће што брже проћи између чуњева – испод предњих блатобрана куљао дим, тако да је све то, у неким тренуцима, подсећало на аутомобилска такмичења балканског и европског ранга.

Осим по великој жељи да се освоји сам врх ранг-листе и у појединачној, и у екипној конкуренцији, „Караван пријатељства 2007“ биће упамћен и по томе што су људи из крагујевачког АМК „Застава Racing Team-a“, као домаћини надметања, учинили све да такмичење прође без иједне (организационе) грешке, што је на ауто-релијима те врсте од изузетне важности, а сигурно да није безначајно ни то што су прошлгодишњи победници поновили успех, зауевши прва три места у генералном пласману. Најбољи је, као и минуле године, био Зоран Павков из Сомбора, негдашњи првак Србије у слалому, док су му, тако рећи, за петама били Слободан Јаковљевић и Никола Шмакић из Ужица. Јаковљевић је, на пример, на првом испиту спретности постигао исто време као и Павков (20 секунди), док је Шмакића од овогодишњег победника релија делила само једна

секунда. Њих тројица су и на другом, знатно сложенијем испиту спретности, показали изузетно возачко умеће, постројивши се тако да је другопласирани Јаковљевић био спорији само за секунду, док је трећепласирани Шмакић за Павковом заостао за две секунде. То је, дакле, било пресудно за највиши пласман на тек завршеном надметању, које је отворио др Радосав Швабић, председник општине Аранђеловац, под чијим се покровитељством већ трећи пут одржава ова манифестација дружељубља, стицања возачких вештина и подизања саобраћајне и техничке културе, посебно младих нараштаја.

Ваља подсетити да су такмичари, осим војне за оцену по итнереру дугом око 70 километара и два испита спретности, морали да решавају и тест из познавања саобраћајних правила и прописа и да су показали да су, у том погледу, били добро „потковани“, јер је готово половина учесника релија тест решила без грешке.

На недавно одржаној седници Савета о безбедности војних учесника у саобраћају изражена је посебна захвалност Ауто-мото савезу због вишегодишње свестране подршке нашем ауто-релију, чији је циљ, сем осталог, дружење људи и упознавање културно-историјских знаменитости крајева у којима такмичари бораве.

На посебној свечаности одржаној у великој сали зграде „Заставине“ Медицине рада, најуспешнијим такмичарима су подељени пехари и остала признања. ■

Влада РИСТИЋ
Снимио Горан КОВАЧЕВИЋ

Најуспешнији такмичари (слева надесно): Слободан Јаковљевић, Зоран Павков и Никола Шмакић

ГЕНЕРАЛНИ ПЛАСМАН

1. Зоран Павков, Сомбор (410 казних поена); 2. Слободан Јаковљевић, Ужице (421); 3. Никола Шмакић, Ужице (441); 4. Саша Ивковић, Сомбор (441); 5. Саша Глишић, Аранђеловац (471); 6. Радивој Јаковљевић, Нови Сад (490); 7. Дарко Милер, Пећинци (501); 8. Борислав Исаков, Панчево (521); 9. Душан Петровић, Земун (521); 10. Иван Ивановић, Шабач (523)

СВЕСРДНО ПОДРЖАНА АКЦИЈА

Поздрављајући учеснике овогодишњег „Каравана пријатељства“, председник општине Аранђеловац др Радосав Швабић најпре је истакао да његови сарадници и он лично свесрдно подржавају акције којима се унапређује безбедност саобраћаја на путевима, а затим додао како је ова година, кад је реч о безбедности саобраћаја, посебно значајна, сем осталог, и због тога што се наша земља придружила подухвату светских размера под називом „Учинимо путеве безбедним“.

Доктор Швабић је, пре него што је рели прогласио отвореним, обавестио своје госте о напорима локалне заједнице да познати парк Буковичке Бање уреди тако како приличи Аранђеловцу, који је деценијама био, и остао, прави туристички бисер не само Шумадије, него и целе Србије.

На фотографији: Победник релија Зоран Павков прима пехар из руку председника општине

СМС ПОРУКА

У немогућности да учествује и на овогодишњем такмичењу аутомобилиста, један наш стари такмичар је послао СМС поруку:

„Жао ми је што и данас нисам у могућности да учествујем у тој предивној манифестацији, јер се опорављам после лакше хируршке интервенције. Желим да све протекне у најбољем реду. Поздрављам организаторе и све такмичаре. Видећемо се на релију идуће године... Вукоман Рашковић и унук Михаило Новић, из Краљева.“ (Да томе додамо само ово: малог Михаила родитељи су довели на наш рели када је имао само годину дана).

Прва етапа: председник Скупштине општине Аранђеловац Љубомир Станковић даје знак за старт трке

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА НЕУСПЕЛА ЗАМКА

Шаховић - Ботвинник
Београд, 1969.

1.е4 ц6 2.д4 д5 3.Сц3 г6 4.х3
де4 5.Се4 Лг7 6.Сф3 Лф5 7.Сг3
Сф6 8.Сф5 гф5 9.Лд3 е6 10.Де2
ц5 11.дц5 Да5+ 12.Лд2 Дц5
13.Лц3 Сц6 14.0-0-0 0-0-0

Ми смо у овој рубрици приказали све победе наших мајстора против Совјета, а сада приказујемо једну нерешену, који је изборио покојни велемајстор Драгутин Шаховић против бившег светског првака Михаила Ботвинника. Шампион се брани омиљеним Каро-Каном, дозвољавајући квалитетне своје пешачке структуре на краљевом крилу.

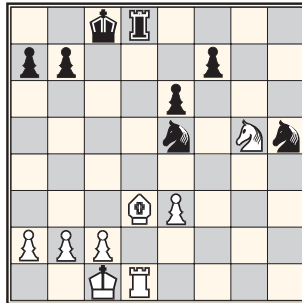

РЕКЛИ СУ

Чак и када играте савршено, погрешка противника може уштити целу лепоту партије.

Владимир Крамник

15.г4 Се8 16.Лг7 Сг7 17.Де3
Де3+ 18.фe3 фг4 19.хг4 х5 20.гх5
Тх5 21.Тх5 Сх5 22.Сг5 Се5

Бели: Кц1, Тд1, Лд3, Сг5, а2, б2, ц2, е3
Црни: Кц8, Тд8, Се5, Сх5, а7, б7, е6, ф7

На овом, претпоследњем турниру пре повлачења, Ботвинник у коментару партије наводи како је поставио замку у 22. потезу надајући се да ће бели одиграти 23.Сг5ф7?? Сф7 24.Лг6 Сг3! Шаховић је кренуо према коњу на г5 када је неки играч, који је такође био конкурент за прво место, а стајао иза Ботвинника - узвикнуо „Ви сте стварно лудави, зар не!“ што је (према Ботви-

нику) упозорило Шаховића, па је он одиграо топом и партија је завршена ремијем.

Ботвинник није навео име тог играча који је упозорио на замку, само је приметио: „Овом партијом не само што сам изгубио драгоцен пола поена, већ сам изгубио још више - пријатеља.“

23.Тх1

Рем

ЗАНИМЉИВОСТИ

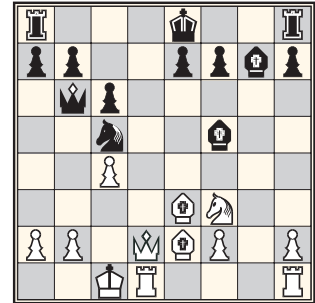
СЛАВНИ

Прва група шахиста који су уведени у Халу славних САД били су: Пол Морфи, Боби Фишер, Рјубен Фајн, Френк Маршал, Исаак Кешден, Џори Колтановски, Хари Пилсбери и Семи Решевици.

Када би Србија уредила „Кућу славних“, у њу би прво ушла вероватно ова седморка: Бора Костић, Светозар Глигорић, Петар Трифуновић, Александар Матановић, Бора Ивков, Љубомир Љубојевић и Милунка Лазаревић.

КОМБИНАЦИЈА

Чеховер - Черепков
СССР, 1952.

Бели: Кц1, Дд2, Тд1, Тх1, Ле2, Ле3, Сф3, а2, б2, ц4, ф2, х2
Црни: Ке8, Дб6, Та8, Тх8, Лф5, Лг7, Сц5, а7, б7, ц6, е7, ф7, х7

Црни на потезу.

1...Сб3!

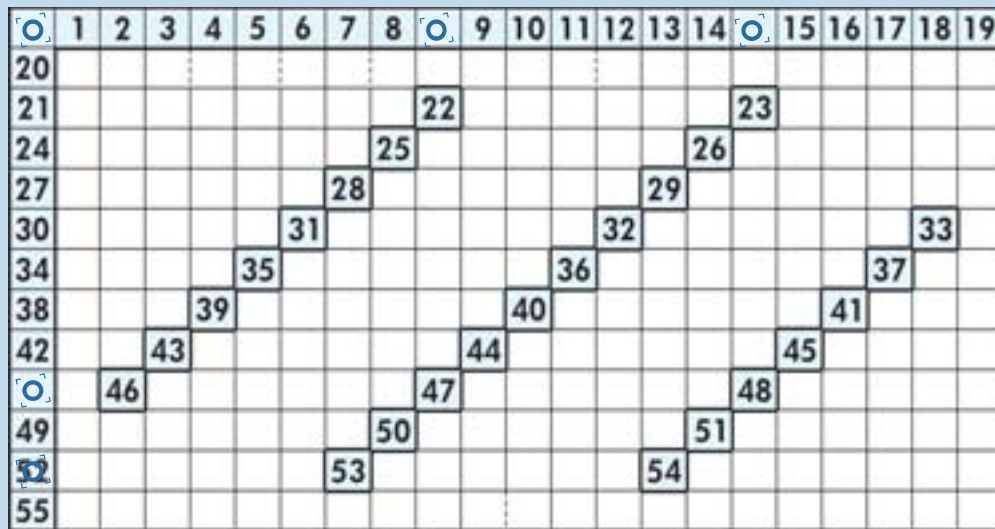
Није решење 1...Дб3? 2.Лц5
Да2 3.Дб4 и бели би добио.

2.аb3 Да6! 3.Дб4 Да1 4.Кд2
Дб2 5.Ке1 Лц3

0:1

Припремио
Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ
мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА - ВОДОРАВНО: шверцла, Бюкова, робот, оро, ускрата, Арбанас, л, Требиње, Срагнес, лим, барани, изградје, дабоње, ори, слојери, ускупан, т, сјати, аналови, Раши, спано, ашидоа, Инсбрук, Ва, узамати, ериније, ис, интрада, атомист, Аржко, тире, онолики, тетајо, а, утолн-ти, анорпит, Аџа, цртачи, Оклинава, Хитрец.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДРАВНО:

20. Позната приповетка Лазе Лазаревића, 21. Скитница, тумарало, 22. Трећа Бетовенова симфонија, 23. Равнина, 24. Окамењени реликт, окаменитина, 25. Европска држава, 26. Престоница Сирије, 27. Тркачки аутомобили „Формуле 1“, 28. Сликарски реквизит за мешање боја (мн.), 29. Стручњак за кување, 30. Планински масив у северној Италији, 31. Пустинска животиња, дева, 32. Женка коња, 34. Женско име, Даница одмила, 35. Истурени део куће или стана, балкон, 36. Поклик, усклик (мн.), 37. Инцијали нашег кошаркашког селектора Славнића, 38. Архив војног института (скр.), 39. Крмак, 40. Мала бара, локвица, 41. Датив (скр.), 42. Символ радијума, 43. Јамац, жирант, 44. Грабљива риба јужноамеричких река, 45. Женско име, Равиојла одмила, 46. Име америчке глумице и модела Андерсон, 47. Врста јагодичастиг воћа, 48. Вршница на обали Саве, 49. Ледина, 50. Музичка композиција за један или два инструмента, 51. Пеликани, гемови, 52. Оброк који се узима увече, 53. Бивши италијански глумац, Рафаеле, 54. Досег, добачај, 55. Савремена грана економске науке.

УСПРАВНО:

1. Слободарске идеје, независност, 2. Женско име, 3. Прамера (мн.), 4. Муслиманско женско име, 5. Страно женско име, 6. Други назив за некадашње илирско племе, Титињани, 7. Отац одмила, оцо, 8. Символ натријума, 9. Следбеник једног уметничког правца, 10. Име италијанске глумице Мути, 11. Довољно, 12. Бивши првак света у аутомобилизму, Нелсон, 13. Стара мера за тежину, 14. Ауто-ознака Зајечара, 15. Бивши сликар, Стојан, 16. Народ у Индији и Шри Ланки, 17. Женско име, 18. Мушко име, Танасије одмила, 19. Украшвавање подлоге уметањем једностановог материјала (мн.), 22. Врста квалитетног платна, 23. Назив више места у бившој СФРЈ, 25. Велика река у Јужној Америци, 26. Метал, 28. Савезна држава у Индији, 29. Река у Хрватској, притока Купе, 31. Теренски радник, оперативац, 32. Однос између две валуте, 33. Шраф, 35. Призаница, 36. Завршни и закључни рачун, 37. Мушко име, 39. Вишеструка тестера, 40. Реклама, огласна површина (мн.), 41. Ресат, ресат, 43. Младунче патке, 44. Лучки насип, гот, 45. Име холивудске глумице Мур, 46. Наставак кичме код животиња, 47. Доживљај за време спавања, 48. Врста хладног оружја, 50. Војни округ (скр.), 51. Наша потврдна речца.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

ПРОГРАМ

PRISMA

Зато што је будућност

важна!

Дирекција за преквалификацију
Кнеза Милоша 33
Београд
011/ 3203-252
www.mod.gov.yu/prisma

Београд
Централни Дом Војске
Браће Југовић 19
011/ 3201-850

Нови Сад
Футошка 26
021/ 528-440

Ниш
Клуб Војске
Синђелићев трг 66
018/ 522-892

Program PRISMA
Centar za obuku Beograd

Јове Илића 154 11040 Београд 011/ 3950-891
www.prisma.fon.bg.ac.yu; e-mail: prisma@fon.bg.ac.yu

Program PRISMA
Centar za obuku Niš

Александра Медведова 14 18 000 Ниш 018/ 500-661
www.prisma.masfak.ni.ac.yu; e-mail: prisma@masfak.ni.ac.yu

ПРОДАВНИЦА "ВОЈНА КЊИГА"

у центру Београда, улица Васе Чарапића број 22

НУДИ:

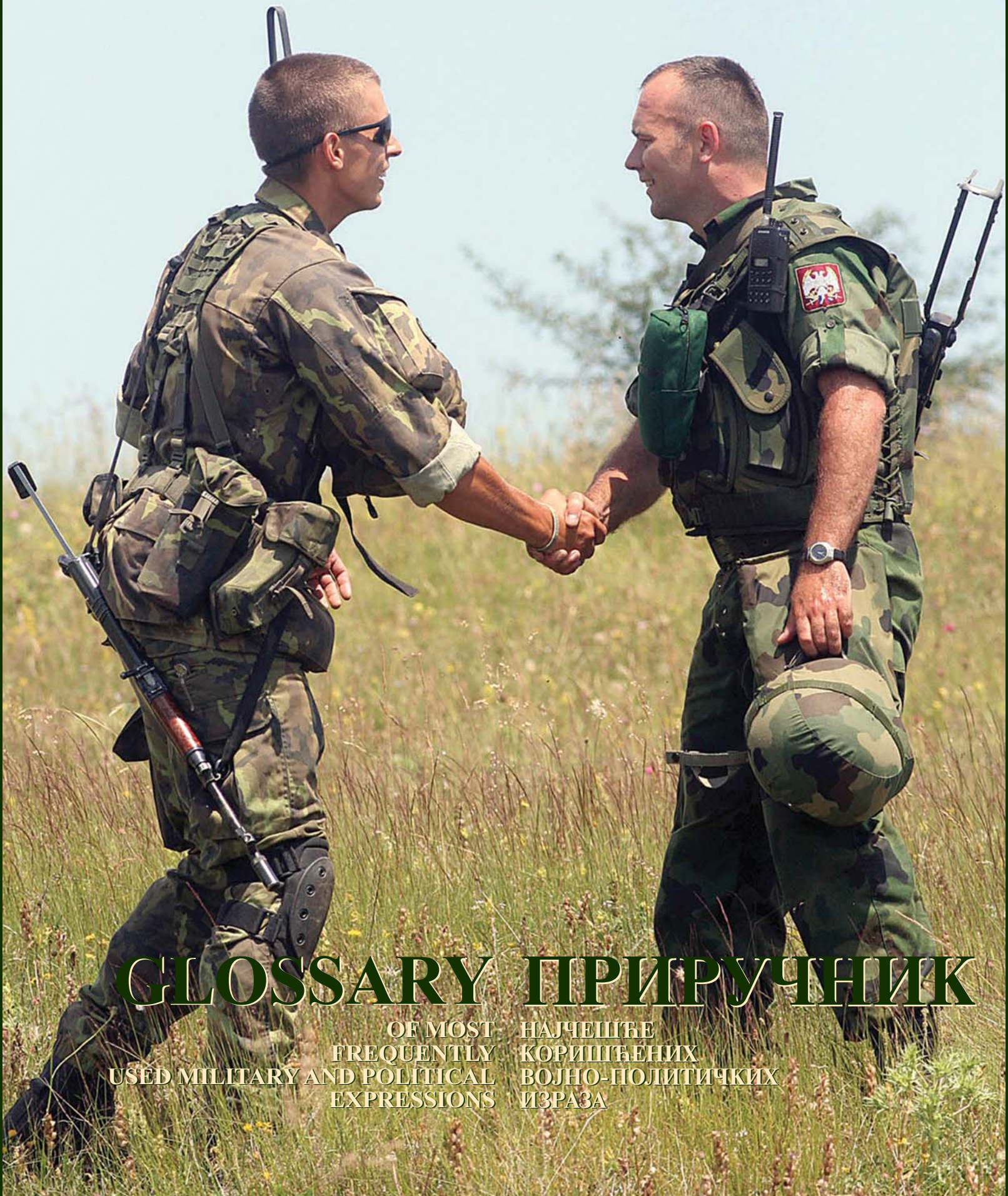
- магазин "Одбрана"
- војностручне часописе "Нови гласник", "Војно дело" и "Војнотехнички гласник"
- књиге у издању Новинског центра "Одбрана", "Војноиздавачког завода", осталих војних и других издавача са темама из војне науке и технике, историографије, геополитике, медицине, исхране и друга стручна и популарна издања
- курсеве страних језика на аудио-касетама и компакт-дискovima
- компјутерску литературу
- издања на компакт-дискovima
- географске мапе и планове
- постере и календаре
- склапајуће макете авиона, бродова, возила, војника и прибор за њих
- ауторизоване реплике наоружања
- сабље и бодече
- пословну галантерију и промотивне артикле са ознакама Војске Србије - привеске, значке, футроле за оловке и визиткарте, перорезе, хемијске оловке и упаљаче

Радно време је од 9 до 20 часова,
суботом од 9 до 15 часова.

Део издања се може купити и у Новом Саду, у агенцији
"Карађорђево", у Железничкој улици број 44.

ОДБРАНА
СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ 22

GLOSSARY ПРИРУЧНИК

OF MOST
FREQUENTLY
USED MILITARY AND POLITICAL
EXPRESSIONS

НАЈЧЕШЋЕ
КОРИШЋЕНИХ
ВОЈНО-ПОЛИТИЧКИХ
ИЗРАЗА

GLOSSARY OF MOST FREQUENTLY USED MILITARY AND POLITICAL EXPRESSIONS

Note: The following glossary contains some of the terms most frequently used in missions around the world.

A

- ❑ **A, a - Alpha** – the first letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **ablution facility/unit/ module; ablutions (plural noun)** – a room or building containing washing facilities (showers, mirrors, WCs, wash basins, urinals, hot water tanks, fans, electrical wirings and fittings etc.) for use by up to 30 people and often made of sandwich panel construction and washable surfaces.
e.g. *The ablutions were in a filthy way.* (Покретни санитарни чвор је био неуредан.)
- ❑ **access point** – point on the buffer zone boundary, where the police stops vehicles to check the drivers' and passengers' passes.
e.g. *As we were reaching the access point, we saw that there were a lot of vehicles to be checked before us.* (Како смо се приближавали улазном пункту, видели смо да испред нас има много возила за контролу.)
- ❑ **acknowledge** – a proword used by the originator of a communication requiring the addressee(s) to confirm that his communication has been received and is understood.
e.g. A: Hello C20. This is C21. Message. Over.
B: C20. Send. Over.
A: C21. Message. Proceed to BIRKET Road. I spell bravo – india – romeo – kilo – echo – tango. Acknowledge. Over.
(A: Хало Ц20. Овде Ц21. Порука. Пријем.
Б: Ц20. Пошаљи. Пријем.
А: Ц21. Порука. Наставите ка БИРКЕТ-у. Спелујем... Потврди. Пријем.)
- ❑ **ACOS – assistant chief of staff ; DCOS – deputy chief of staff**
e.g. *There are several assistant chiefs of staff, e.g. ACOS administration and personnel (A & P); ACOS liaison; ACOS operations (OPS).* (Постоји неколико помоћника начелника штаба, нпр. помоћник начелника штаба за административна и кадровска питања, помоћник начелника штаба за везу, помоћник начелника штаба за оперативне послове.)
- ❑ **ADC – aide(s)-de-camp/adjutant** – an officer (usually a captain) who acts as a personal assistant to a general.
e.g. *One of the duties of an ADC is administration.* (Администрација је једна од дужности ађутанта.)
- ❑ **ADL – armistice demarcation line** – line (more formal than a ceasefire line) to which the parties have agreed in an armistice agreement; it usually becomes a de-facto border.
e.g. *The both sides have agreed to the proposed ADL.* (Обе стране су прихватиле предложену демаркациону линију.)

ПРИРУЧНИК НАЈЧЕШЋЕ КОРИШЋЕНИХ ВОЈНО-ПОЛИТИЧКИХ ИЗРАЗА

Напомена: Овај приручник садржи неке од термина који се најчешће користе у мисијама широм света.

- ❑ **advance guard/party/team/unit** – a small military force which advances between the reconnaissance units and the main body of an advancing force, in order to engage the enemy force and occupy its attention while the main body deploys into attack formation.
e.g. *Advance units of the enemy have been seen.* (Уочена је непријатељева претходница.)
- ❑ **AFV – armoured fighting vehicle**
e.g. *The category of AFV includes: main battle tanks, light tanks, armoured cars, infantry fighting vehicles, armoured personnel carriers, armoured command vehicles and combat engineer vehicles.* (Категорија оклопних борбених возила укључује: основне тенкове, лаке тенкове, оклопне аутомобиле, борбена возила пешадије, оклопне транспортере, командна оклопна возила и борбена возила инжењерије.)
- ❑ **AICV – armoured infantry combat/fighting vehicle** – the essential difference between the AICV and the APC is that the former has firing ports through which the infantry can fire their weapons from inside the vehicle.
e.g. *WARRIOR is an armoured infantry fighting vehicle which has a crew of three men and it can carry seven men.* (Вориор је оклопно борбено возило пешадије који има трочлану посаду и може да превезе седморо људи.)
- ❑ **airdrop** – the dropping of cargo or personnel from an aircraft which is flying.
e.g. *In logistics, an airdrop (for resupplying a unit) is sometimes called „vertical replenishment“.* (У логистици, истовар ваздушним путем /приликом снабдевања јединице/ понекад се назива „вертикална допуна“.)
- ❑ **air raid/strike** – an attack by aircraft against a target on the ground.
e.g. *The UN Council has authorized air strikes on the gun positions in the Demilitarized Zone.* (Савет УН одобрио је ваздушне нападе на артиљеријске положаје у демилитаризованој зони.)
Note: air raid - usually with bombs
air strike – usually with air-to-ground missiles
- ❑ **alert** – a warning of a threat or danger.
e.g. *There is an NBC alert.* (На снази је АБХ приправност.)
Note: There are three levels of alert.
Red Alert - situation normal
Yellow Alert - higher level of security
Green Alert - high risk
- ❑ **ammunition/ammo** – a quantity of munitions (especially projectiles, such as bullets, shells, missiles). Note: no plural.

e.g. *We are going to run out of ammunition soon.* (Ускоро ће нам понестати **муниције**.)

- **ammunition dump/ammo dump** – the place where ammunition is stored.

e.g. *The ammo dump is located in the rear.* (**Складиште муниције** се налази у позадини.)

- **AOI – area of interest**

e.g. *AOI is the ground occupied by the enemy that could probably affect unit's future*

operations. (**Интересна зона** јесте област коју заузима непријатељ, а која би могла да утиче на будуће операције јединице.)

- **AOL – area of limitation in (of) armaments / RWZ - restricted-weapons zone / SZ - security zone / weapons-limitation zone**

e.g. *AOL is the area established beyond buffer zone and the usual arrangement is for the two sides to agree on equal numbers of small, lightly armed forces in the areas immediately adjacent to the buffer zone.* (**Зона ограничене употребе наоружања** јесте област успостављена иза тампон-зоне и уобичајена је процедура да се две стране договоре о једнаком мањем броју лако наоружаних снага у области непосредно уз тампон-зону.)

- **AOO/AO – area of operation** – that portion of an area of conflict necessary for the conduct of a peacekeeping operation.

e.g. *Area of operation is the geographical areas in which a commander has authority to direct the forces under his command.* (**Зона дејства** јесте географска област у којој командант има овлашћење да управља снагама које су под његовом командом.)

- **AOR – area of responsibility**

e.g. *AOR is a defined area of land in which responsibility is specifically assigned to the commander of the area for the development and maintenance of installations, control of movement, and the conduct of operations.* (**Зона одговорности** јесте дефинисана област у којој је командант одговоран за успостављање и одржавање објеката, контролу кретања и руковођење дејствима.)

- **AOS – area of separation / ZOS/ZS – zone of separation / buffer zone** – area between the forward line of the parties, into which they have agreed not to deploy military forces and which may be placed under the control of a Peacekeeping Operation.

e.g. *Peacekeeping forces deployed in an area of separation or buffer zone.* (Мировне снаге су се разместили у **зони раздвајања** или тампон-зони.)

- **APC – armoured personnel carrier** – a lightly armoured, highly mobile, full tracked or wheeled vehicle, used primarily for transporting personnel and their individual equipment during tactical operations.

e.g. *The FV432 is an armoured personnel carrier which has a crew of two men and can carry eight men. Soldiers call it a battle taxi.* (FV432 јесте **оклопни транспортер** који има двочлану посаду и може да превезе осморо људи. Војници га зову борбени такси.)

- **appointment/assignment** – a task or job

e.g. *My first staff appointment, after a few field appointments, was in the human resources department.* (Моја прва штабна **дужност**, после неколико теренских, била је у сектору за људске ресурсе.)

- **AP projectile/round/bullet – armour piercing projectile /round/bullet** – high-speed projectile able to penetrate armour because of its speed.

e.g. *The tank was hit by a 120mm armour piercing round.* (Тенк је погођен 120-милиметарским **панцирним зрном**.)

- **area of influence**

e.g. *Area of influence is the ground occupied by the enemy which will probably affect a unit's current operations.* (**Зона утицаја** јесте област коју заузима непријатељ, а која ће вероватно утицати на тренутна дејства јединице.)

- **armour vest** – a vest with a high protection level, which is achieved by the use of Kevlar or armor plates.

e.g. *An armour vest is part of the personnel equipment of each soldier.* (**Панцирни прслук** је део личне опреме сваког војника.)

- **assault course** – a series of obstacles used by infantry training establishments to practice obstacle crossing.

e.g. *Assault course is one of the most significant activities during basic training.* (**Јуришни полигон** јесте једна од најзначајнијих активности у току основне обуке.)

- **assembly area** – a specified location where troops are gathered in order to prepare themselves for the next phase of an operation.

e.g. *All vehicles in the convoy will come under my command when we reach the assembly area.* (Сва возила у конвоју биће под мојом командом када стигнемо до **рејона прикупљања**.)

- **ATA – actual time of arrival; ATD - actual time of departure** – the time at which unit supply, etc. are actually arriving, departing.

e.g. *Our ATA at E1 was 0900 hrs.* (**Стварно време нашег доласка** на E1 било је 09.00 часова.)

- **At ease!** – military command

e.g. *After the commander ordered "At ease!", the soldiers started to talk about the yesterday's incident.* (Пошто је командант наредио „**Вољно!**“, војници су почели да причају о јучерашњем инциденту.)

- **ATO – air tasking order**

e.g. *ATO is a daily programme of all air tasks, including routes, targets, frequencies, call signs, logistical details, etc.* (**Оперативна заповест** јесте дневни распоред свих ваздухопловних задатака, укључујући руте, циљеве, фреквенције, позивне знакове, логистичке податке, итд.)

- **attachment** – the act of sending a person or sub-unit to work with another unit for a specific task.

e.g. *He was sent on attachment to the navy.* (**Привремено је укључен** у састав морнарице.)

- **attention** – military command

e.g. *When the major entered the room, the sergeant ordered, "Attention!"* (Када је мајор ушао у просторију, водник је наредио „**Мирно!**“)

- **augmentation forces** – forces that provide reinforcements to NATO forces already in a certain area.

e.g. *Augmentation forces are always brought from Europe or North America.* (**Снаге за појачање** увек долазе из Европе или Северне Америке.)

- **avenue of approach** – an air or ground route taken by an attacking force and leading to its objective or to key terrain in its path.

e.g. *We must cover all the likely avenues of approach.* (Морамо да покријемо све могуће **правце прилаза**.)

- **AWACS – airborne warning and control system**

e.g. *AWACS comprises electronic equipment, carried in specially designed aircraft, which detects enemy aircraft or missi-*

les at long ranges and coordinates their interception by friendly aircraft or missiles. (**Систем АВАКС** обухвата електронску опрему, смештену у специјално дизајнираном ваздухоплову, која открива непријатељеве ваздухоплове или ракете на великим удаљеностима и координира у њиховом пресретању сопственим ваздухопловима или ракетама.)

□ **AWOL – absent without leave** – away from a military unit without permission.

e.g. *He's been AWOL for three days.* (**Одсутан је без дозволе** већ три дана.)

В

□ **V, b - Bravo** – the second letter of the phonetic alphabet.

□ **backchannel diplomacy** – secret lines of communication held open between two adversaries.

e.g. *Backchannel diplomacy often goes through an informal (non-diplomatic) intermediary or through a third party.* (**Тајна дипломатија** се често одвија посредовањем неформалног – недипломатског посредника или треће стране.)

□ **backstopping function** – the overall direction, assistance and guidance given by various departments and offices at Headquarters to peace-keeping operations.

e.g. *Backstopping function includes administrative, personnel and logistic support, purchasing, accounting, etc.* (**Штабно руковођење мировним операцијама** укључује административну, кадровску и позадинску подршку, набавку, рачуноводство, итд.)

□ **bandoleer/bandolier** – a belt which goes over one shoulder, designed to carry ammunition.

e.g. *Every soldier has to wear his bandolier.* (**Сваки војник мора да носи реденик.**)

□ **barracks** – a non-operational military base.

e.g. *Our barracks is at the outskirts of the city.* (**Наша касарна је на периферији града.**)

□ **battle stress reaction / battle fatigue / battle shock reaction / combat stress** – the reactions to situations that place extraordinary pressure upon a soldier with stress symptoms. Symptoms are for example: burn out, flame out, personnel exhaustion, lethargic behaviour.

e.g. *Peace keepers are exposed regularly to both minor and major incidents which can result in battle stress reaction.* (**Припадници мировних снага редовно су изложени мањим или већим незгодама, које за последицу могу имати борбени стрес.**)

□ **BCP – border crossing point**

e.g. *A border patrol was sent out to the BCP to prevent any incursions.* (**Погранична патрола послата је на тачку прелаза ради спречавања евентуалних упада.**)

□ **BCR – battle casualty replacement**

e.g. *BCR is a soldier who remains on stand-by in order to take the place of a soldier who is killed or wounded.* (**Борбена замена** јесте војник који је спреман да заузме место погинулог или рањеног војника.)

□ **BCT – basic combat training** (a period of training for new recruits).

e.g. *He has just completed his BCT.* (**Управо је завршио основну борбену обуку.**)

□ **BDA – battle damage assessment**

e.g. *BDA is an account of the damage done during a military operation, using reports from commanders and intelligence information.* (**Процена борбене штете** је извештај о штети која је нанета током војних дејстава, при чему се користе извештаји команданата и обавештајни подаци.)

□ **BDU – battle dress utilities** (AmE) ; **DPM – disruptive pattern material** (BrE) – a camouflage combat uniform

e.g. *He was wearing BDUs/DPMs.* (**Носио је маскирну униформу.**)

□ **BG – battle group**

e.g. *A battle group is a combined arms grouping based on an armoured regiment or infantry battalion.* (**Тактичка/борбена група** јесте здружена родовска групација чију основу сачињава оклопни пук или пешадијски баталјон.)

□ **BHP – battle handover point**

e.g. *BHP is a point, during the passage of lines, where the passing unit takes over or, in the case of a rearward passage of lines, hands over responsibility for the battle.* (**Тачка смене** јесте место где јединица, током проласка кроз борбене поретке, преузима или, у случају повлачења, предаје одговорност за борбу.)

□ **bladder tank** – a huge inflatable rubber container, which is used to store fuel or water.

e.g. *Bladder tanks come in various sizes and capacities (e.g. 50,000 or 20,000, or 1,000 gallons, down to can-sized containers.)* (**Гумени резервоари** постоје у различитим величинама и запреминама, нпр. од 50.000, 20.000 или 1.000 галона до резервоара величине конзерве.)

□ **blank round(s)/blanks** – training ammunition, consisting of the propellant but no projectile, which is designed to simulate the firing of a weapon.

e.g. *They were firing blanks.* (**Гађали су маневарским муницијама.**)

□ **blast** - 1. a wave of heat and gases released by an explosion, and the debris carried by it.

e.g. *The blast broke all the windows in the vicinity.* (**Експлозивни талас** је разбио све прозоре у околини.)

2. an explosion

e.g. *Several people were killed in the blast.* (**Неколико људи је погинуло у експлозији.**)

□ **blue on blue** – friendly fire.

e.g. *Blue on blue is an incident where friendly forces fire on their own troops or vehicles by mistake.* (**Пријатељска ватра** је инцидент у којем сопствене снаге грешком гађају своје јединице или возила.)

□ **blue-water operations** – patrol operations at sea.

e.g. *Blue-water operations refer to the operations carried out at sea only.* (**Израз операције blue-water /plava voda/** користи се само за операције које се изводе на мору.)

□ **booby trap/mine** – a hidden or harmless-looking device (often explosive) designed to kill or injure anyone who touches it.

e.g. *A booby trap has been set under his car.* (**Мина изненађења** је постављена испод његових кола.)

□ **boot camp** – an army training establishment for new recruits.

e.g. *A boot camp usually has a particularly harsh regime.* (**Режим у центру за обуку** је обично врло строг.)

□ **boundary disclaimer** (to disclaim = to deny) – a statement on a map or chart that the status or alignment of international or ad-

ministrative boundaries is not necessarily recognized by the government of the publishing nation.

e.g. *The units were deployed along the river which was marked as a boundary disclaimer.* (Јединице су биле распоређене дуж реке која је била означена као **незванична граница**.)

- **breach** – 1. to break through an enemy’s line of defence.
e.g. *After a heavy bombardment, they were still not able to breach the enemy’s defences.* (Ни након жестоког бомбардовања нису били у стању да **пробију** непријатељеве одбрамбене линије.)

2. clearing up mines or other obstacles in order to pass

e.g. *As the breaching was carried out effectively, they continued to advance.* (Пошто је **пролаз** успешно изведен, наставили су да напредују.)

- **brevity code** – a code which provides no security but which has as its sole purpose the shortening to messages rather than concealment of their content.

e.g. *The message was written in brevity code.* (Порука је написана **скраћеним кодом**.)

- **bridge** – military bridges are of 3 main types:

1. scissor-type launched bridges

e.g. *Scissor-type launched bridges are foldable and often laid by an armoured vehicle.* (**Јуришни монтажни мостови** су склопиви и најчешће их поставља оклопно возило.)

2. floating (or pontoon or ribbon) bridges

e.g. *Floating bridges are formed by several flotation units assembled side by side to span a river.* (**Пловне мостове** поставља неколико пловних јединица размештених у низу ради премошћивања реке.)

3. dry support bridges (e.g. Bailey bridges)

e.g. *Dry support bridges are built of standardized panels and used for lines of communication (highways and railways).* (**Мостови за дренажу** граде се од стандардизованих плоча и користе на комуникацијама – ауто-путеви и железничке пруге.)

- **bridgehead** – a defensive position established on the enemy side of a river or other obstacle, which is used as a secure base for subsequent operations.

e.g. *Your battalion has been tasked to secure a bridgehead over the river.* (Ваш батаљон је добио задатак да обезбеди **десантну основицу** преко реке.)

- **brown-water operations** – patrol operations in river mouths, or rivers.

e.g. *Brown-water operations can be carried out in order to monitor a border.* (**Речне операције** се могу изводити ради осматрања границе.)

- **buddy-buddy system** – a philosophy where comrades look after each other’s welfare and protect each other in battle.

e.g. *Buddy-buddy system requires two (or more) persons to work together and give each other mutual protection and assistance.* (**Систем заједништва** захтева од две или више особа да заједно раде и пружају узајамну заштиту и помоћ.)

- **BVR – beyond visual range** – too far from an enemy aircraft to see it with the naked eye.

e.g. *We’ll have to use our BVR missiles.* (Мораћемо да употребимо наше ракете **за дејство ван видног поља**.)

- **BZ – buffer zone/area of separation/zone of separation** – neutral space created by withdrawal of both hostile parties; a demilitarized zone where the parties have agreed not to deploy

military forces; the cease-fire lines, marked and often fenced or wired on either side of the buffer zone, indicate the agreed forward limits of the contending forces.

e.g. *BZ is observed, patrolled and perhaps occupied by the peace-keeping force.* (Тампон-зону осматрају, њоме патролирају и заузимају је мировне снаге.)

- **bypass** – to maneuver around an obstacle, position, or troops to maintain advantage.

e.g. *We’ve been ordered to bypass the village and continue our advance.* (Наређено нам је да **заобиђемо** село и наставимо напредовање.)

C

- **C, c - Charlie** – the third letter of the phonetic alphabet.

- **call sign** – a combination of letters and numbers used to represent certain persons, teams, operations or organizations, used in radio communications

e.g. *Call signs are used to identify a person or a unit on the radio.* (**Позивни знаци** се користе ради идентификације појединца или јединице радио-везом.)

- **cannibalization/salvage** – removing serviceable parts and assemblies from an unrepairable vehicle or item of equipment, to be used to repair others; using personnel of one or more units to complete the authorized strength of another unit.

e.g. *Cannibalization is a prolific source of spare parts in wartime.* (**Скидање употребљивих делова са неисправне материјалне опреме** обилан је извор резервних делова у рату.)

- **cargo net** – a large strong net, usually attached to a vertical frame, for people to climb up on an assault course.

e.g. *Cargo net is always used in basic training.* (**Теретна мрежа** се увек користи у основној обуци.)

- **casualty** – someone who is killed or iwured.

e.g. *Newspapers carried reports of heavy civilian casualties.* (Новине су доносиле извештаје о тешким цивилним **губицима**.)

- **CASEVAC – casualty evacuation** – the movement of an iwured person to a place where he/she can receive medical treatment

e.g. *We must arrange a casevac.* (Морамо да организујемо **евакуацију повређених**.)

- **ceasefire/armistice/truce** – an agreement to stop fighting.

e.g. *The enemy have agreed to a ceasefire.* (Непријатељ се сагласио са **прекидом ватре**.)

- **CFL – cease fire line**

e.g. *CFL is a forward limit of the positions occupied by the troops of the opposing sides at the suspension of hostilities.* (**Линија прекида ватре** је предња граница положаја које заузимају супротстављене снаге у тренутку прекида непријатељстава.)

- **CFV – cease-fire violation**

e.g. *CFV involves the firing of weapons by either party.* (**Нарушавање прекида ватре** подразумева да је неко од учесника у сукобу употребио оружје.)

- **chain of command/command channel** – the succession of commanding officers from a superior to a subordinate through which command is exercised.

e.g. *Demoralization is evident throughout the entire chain of command.* (Деморалисаност је очигледна на свим **нивоима командовања**.)

□ **СНР/СР – checkpoint**

1. a place (usually on a road) where people or vehicles are stopped and inspected or searched.

e.g. *The driver had to show his ID at the check point.* (Возач је морао да покаже своју личну карту на **контролном пункту**.)

2. a place or feature on the ground which is used as a navigational reference point.

e.g. *Our next checkpoint is the track junction at grid 339648.* (Наша следећа **референтна тачка** јесте раскрсница путева на координати 339648.)

□ **choke point** – a natural or man-made feature which restricts the movement of large numbers of people or vehicles.

e.g. *The valley is a potential choke point for enemy armour.* (Долина је потенцијална **тачка загушења** непријатељских оклопних снага.)

□ **C-in-C/CINC – Commander in Chief**

e.g. *C-in-C is the most senior commander.* (**Главнокомандујући** је највиши командант.)

□ **CJTF – combined joint task force** – a multinational task force which can be used rapidly as a peacekeeping force.

e.g. *CJTF is a concept approved by NATO leaders in January 1994, under which US materiel and forces designated for NATO operations can now be made available for non-NATO activities in out-of-(NATO)area operations, such as those humanitarian relief or peacekeeping operations to deal with regional instabilities and ethnic conflicts.* (**Оперативна здружена јединица** јесте концепт који су одобриле руководеће чланице НАТО-а у јануару 1994. године, а по коме амерички материјални капацитети и људство, намењени за операције НАТО-а, могу бити употребљени за активности које нису везане за НАТО у/или изван територије /НАТО/ операција, као што су хуманитарна помоћ или мировне операције у случају регионалне нестабилности и етничких сукоба.)

□ **code of conduct/code of honour** – set of principles to be followed by peace-keeping forces.

e.g. *Some of the principles included in the code of conduct are avoidance of force, impartiality, transparency and clarity of purpose, firmness, reliability, anticipation of situations leading to violence and integration of different nationalities.* (Неки од принципа **кодекса понашања** јесу избегавање употребе силе, непристрасност, транспарентност и јасни циљеви, одлучност, поузданост, предвиђање ситуација које воде ка сукобу и интеграција различитих нација.)

□ **command and control** – the exercise of command, the process through which the activities of military forces are directed, coordinated, and controlled to accomplish the mission.

e.g. *Command and control encompasses the personnel, equipment, facilities, and procedures necessary to gather and analyze information, to plan for what is to be done, and to supervise the execution of operations.* (**Руковођење и командовање** обухвата људство, опрему, објекте, те процедуре неопходне за прикупљање и анализу података, за планирање активности и надгледање извршавања операција.)

Note: C4I - command, control, communication, computer and intelligence

C3I - command, control, communication, intelligence

□ **CO – commanding officer**

e.g. *A CO leads a larger unit (a battalion or equivalent-sized grouping) than an OC (a company or equivalent-sized group-*

ing). (**Командант** руководи већом јединицом – батаљоном или групацијом истог ранга него командир – четом или групацијом истог ранга.)

□ **commissioned officer**

e.g. *A commissioned officer is an officer appointed to the grade of second lieutenant or higher, while an NCO is an officer appointed to the grade of a corporal or higher.* (**Виши официр** је онај који носи чин потпоручника или виши, док је нижи официр онај који носи чин десетара или виши.)

□ **COA – course of action** – any sequence of activity that an individual member or a military unit may follow; a possible plan open to an individual or commander that would accomplish or is related to accomplishment of the mission

e.g. *In wargaming, the possible COAs available to each warring party are explored along with their respective consequences and the reactions of the other parties.* (У ратним играма могући **начини дејства** доступни свакој од зараћених страна проучавају се заједно са одговарајућим последицама и реакцијама осталих страна.)

□ **CON – contingent** – a small military force which forms part of a larger grouping; it is normally used to describe the different members of a multinational force.

e.g. *The BRITCON is made up of marines and reconnaissance units.* (Британски **контингент** је састављен од маринача и извиђачких јединица.)

□ **COP – contingency operation plan**

e.g. *COP is a formal directive designed to meet a contingency which is expected but not yet imminent.* (**Оперативни план могућих дејстава** јесте званично упутство намењено извршавању дејстава која се очекују, али још увек нису извесна.)

□ **COS – chief of staff**

e.g. *COS is the most senior staff officer in a headquarters.* (**Начелник штаба** је највиши официр у штабу.)

□ **CP – command post**

e.g. *A CP is the place from which a unit or sub-unit is commanded.* (**Командно место** је место са којег се командује јединици или потчињеној јединици.)

□ **CPX – command post exercise**

e.g. *A CPX involves only the command elements of a grouping.* (**Командно-штабна вежба** укључује само командне елементе групације.)

□ **critical item** – an essential item which is in short supply or expected to be in short supply for an extended period

e.g. *Are there any critical items to be mentioned in the report?* (Има ли **дефицитарних производа** које треба поменути у извештају?)

□ **cross-servicing** – work done by one service for another.

e.g. *Cross-servicing is very important for the overall military organization.* (**Узајамно помагање** је веома важно за целокупну војну организацију.)

□ **CSS – combat service support**

e.g. *CSS includes the elements of transport, maintenance, supply, construction, map services, as well as medical support, MP, chaplaincy, legal and financial services, physical education, and recreation and civil affairs.* (**Позадинско обезбеђење борбених јединица** укључује елементе транспорта, техничког одржавања, набавке, изградње, топографије, те медицинску подршку, војну полицију, војно свештенство, правну и финансијску службу, физичко васпитање, рекреацију и цивилну администрацију.)

- **CS – combat support** - fire support and other types of operational assistance provided to combat elements.
e.g. *CS may include support from artillery, air defense, aviation, engineering, signals, electronic warfare units.* (**Непосредно борбено обезбеђење јединица** може укључивати подршку артиљерије, ПВО, авијације, инжињерије, везе, али и јединица за електронска дејства.)
- **curfew** – a regulation requiring people to be off the streets during a specified period, usually at night.
e.g. *The military commander ordered a dusk-to-dawn curfew.* (Војни командант је наредио **полицијски час** у трајању од сумрака до свитања.)

D

- **D, d - Delta** – the fourth letter of the phonetic alphabet.
- **DAFT - daily allowance for troops** - daily allowance to troops payable to each soldier in the field, to cover incidental personal expenses.
e.g. *DAFT is distinct from travel and subsistence allowance payable for trips to points where food and lodging facilities cannot be provided.* (**Дневница за војнике** разликује се од путних трошкова који се исплаћују за одређена где смештај и храна нису обезбеђени.)
- **dead ground** – an area of ground which provides cover from view (e.g. the reverse slope of a hill).
e.g. *The company formed up in dead ground to the enemy position.* (Чета се распоредила у **негађаном/мртвом простору** у односу на непријатељев положај.)
- **debriefing/after-action review (reports) (AAR)** – the procedure of extracting from a serviceman facts, comments, or recommendations concerning his previous assignment or experience.
e.g. *The debriefing was held at the conclusion of the exercise; the participants discussed their performance with the umpires.* (**Анализа/испитивање** је одржано после завршетка вежбе; учесници су анализирали своје активности са посредницима.)
- **defaulter** – someone who has been accused or found guilty of a military offence.
e.g. *Defaulters will line up at 0745 hrs.* (**Преступници** ће се постројити у 7.45 часова.)
- **defilade position** – a position shielded from observation and direct fire by a natural or man-made obstacle.
e.g. *Find yourself a defilade on the right and prepare to give us covering fire.* (Нађите **природни заклон** са десне стране и припремите се да нам обезбедите заштитну ватру.)
- **degrade (to)** (someone's ability or efficiency) – to destroy military assets belonging to another state, in order to reduce that state's ability to mount offensive operations, i.e. degrading its combat effectiveness, weapons' performance, fighting ability, etc.
e.g. *The objects of the air strikes was to degrade the country's offensive capability.* (Циљеви ваздушних удара били су да се **ослаби** офанзивна способност земље.)
- **delaying force** – a small force used to slow down an enemy advance while the main force prepares or strengthens a line of defence.
e.g. *He was engaged in the delaying force.* (Био је ангажован у **јединици за дејства задржавања/везивање непријатеља**.)

- **deterrent strategy** – discouraging someone from doing something through fear of unpleasant consequences.
e.g. *His speech was a part of deterrent strategy.* (Његов говор је био део **стратегије застрашивања**.)
- **deploy** – 1. (strategically) to move to a war zone or area of operations.
e.g. *7 Armoured Brigade deployed to the Gulf in October.* (Седма оклопна бригада је **дислоцирана** у Залив у октобру.)
2. (tactically) to adopt a battle formation
e.g. *The platoon deployed into extended line.* (Вод се **разместио** у рашчлањени поредак.)
- **deployment** – the movement of troops to a war zone or area of operations.
e.g. *The deployment to Germany was completed in 72 hrs.* (**Премештање** у Немачку завршено је за 72 часа.)
- **detach** – to remove a soldier or sub-unit from their parent unit, in order to assign them to a separate mission or task.
e.g. *6 Platoon has been detached to guard the hospital.* (Шести вод је **откомандован/послат** да обезбеђује болницу.)
- **DET – detachment** – a part of a unit separated from its main organization for duty elsewhere.
e.g. *Two detachments of sappers have arrived on the scene.* (Две **одвојене/истурене/откомандоване** јединице минара су стигле на терен.)
- **DIBUA – defence in built-up areas**
e.g. *DIBUA includes some specific elements.* (**Одбрана у насељеним рејонима** укључује неке специфичне елементе.)
- **discharge** – 1. to release a person from duty.
e.g. *He was discharged from the army.* (**Отпуштен** је из војске.)
2. to carry out a duty.
e.g. *He has discharged his duties satisfactorily.* (**Извршава** обавезе на задовољавајући начин.)
3. to fire a weapon.
e.g. *He discharged his weapon into the crowd.* (**Испразнио** је оружје у масу.)
- **displaced person/refugee** – a person who is forced to leave his or her home as a result of war or some other disaster.
e.g. *One of the worst consequences of a war is a large number of refugees/displaced persons.* (Једна од најтежих последица рата јесте велики број **избеглица/расељених лица**.)
- **disposition** – the distribution of the elements of a command within an area, including usually the exact location of each unit headquarters and the deployment of the forces subordinate to it; the positioning of troops on the ground.
e.g. *What is the current disposition of the peacekeeping forces in this area?* (Какав је тренутни **распоред** мировних снага у овој области?)
- **distress signal** – a signal signifying that a person, ship or aircraft is in danger.
e.g. *Not long before the distress signal was sent, the aircraft crashed.* (Убрзо пошто је послат **сигнал за опасност**, авион се срушио.)
- **DMZ/DZ – demilitarized zone** – area between the forward line of the parties, into which they have agreed not to deploy military forces and which may be placed under the control of a РКО.

e.g. *DMZ is an area or region in which the presence of military forces is forbidden under the terms of a treaty or other international agreement.* (**Демилитаризована зона** је област или регион у којем је присуство војних снага забрањено према условима споразума или неког другог међународног договора.)

- **DOW – died of battle wound** (NATO uses ‘died of wounds received in action’); **DNBW – died of non-battle wound**; **DNBI casualty – disease and non-battle injury casualty**

e.g. *The report contains the number of those DOW, DNBW and DNBI.* (Извештај садржи број оних који су **погинули у борби, настрадали ван борбе и преминули због болести.**)

- **down time** – 1. interval between the receipt of a request for supplies at a depot and their delivery to the troops (lead time);
e.g. *We haven't expected the rations this morning since the down time is 24 hours.* (Нисмо очекивали следовање јутрос пошто је **рок испоруке** 24 часа.)

2. the time during which an equipment is not available because of maintenance (vehicle off the road days)

e.g. *The down time for the armoured vehicles is a week.* (**Рок за ремонт** оклопних возила је недељу дана.)

- **DOP – drop-off point** – a place where troops are dropped by helicopter (e.g. behind enemy lines); a place where soldiers leave their vehicles to continue an operation on foot.

e.g. *They arrived at the DOP in order to be collected by another unit.* (Стигли су на **место искрцавања** да би их презела друга јединица.)

- **dress rehearsal** – a final rehearsal just before the operation starts.

e.g. *When is the dress rehearsal going to take place?* (Када ће се одржати **генерална проба**?)

- **dry run/dummy run** – a rehearsal for an operation.

e.g. *There will be a dry run at 1400hrs.* (**Увежбавање** је у 14.00. часова.)

- **DZ – drop zone/dropping zone**/(AmE **LZ – landing zone**) – area designated for the parachute insertion of airborne forces or stores.

e.g. *DZ is marked in the map.* (**Зона спуштања десанта** је означена на мапи.)

E

- **E, e - Echo** – the fifth letter of the phonetic alphabet.

- **EA – engagement area**

e.g. *EA is a location chosen for an engagement with an enemy force.* (**Рејон борбених дејстава** јесте локација изабрана за сукоб са непријатељевим снагама.)

- **eavesdrop** – to listen secretly to a conversation between other people.

e.g. *We gathered a few crucial information by means of eavesdropping.* (**Прислушкивањем** смо прикупили неколико суштински важних информација.)

- **ECCM – electronic counter-countermeasures**; **ECM – electronic countermeasures**

e.g. *ECM includes jamming and electronic deception. ECCM are actions taken to prevent or reduce the ECM.* (**Радио-извиђање и радио-ометање** укључују ометање и електронско ометање. **Мере за борбу против електронског ометања** јесу дејства која се предузимају ради

спречавања или смањивања радио-извиђања и радио-ометања.)

- **egress** – a means or route out of a building or area.

e.g. *When UNMO come under sniper fire, they should radio for assistance and an armed armoured escort will be dispatched to protect their egress from the area.* (Када су војни посматрачи УН изложени снајперској ватри, радио-везом треба да затраже помоћ и тада ће оклопна пратња бити послата да штити њихов **излаз** из рејона.)

- **electoral observer** – a member of a PKO's electoral division.

e.g. *An electoral observer is in charge of visiting polling stations, observing the transport of ballot boxes and the counting process and preparing a post-referendum evaluation.* (**Посматрач избора** је задужен за обилажење гласачких места, праћење преноса гласачких кутија и процеса бројања гласова, те за припремање анализе избора.)

- **ELINT** – electronic intelligence

e.g. *ELINT comprises information on an enemy force, which is obtained through the monitoring of their electronic transmissions, usually by especially equipped aircraft.* (**Електронско прикупљање података** садржи податке о непријатељевим снагама, који се добијају праћењем електронског преноса, обично специјално опремљеним авионима.)

- **embed** – to send a journalist to accompany a military unit during fighting and to report on it, especially a unit which is operating in a combat zone.

e.g. *The TV reporter was embedded with an armoured unit in the Iraqi desert en route to Baghdad.* (ТВ извештач је **убачен** са оклопном јединицом у ирачку пустињу на путу за Багдад.)

- **enlist** – to join the armed forces as a career.

e.g. *He enlisted at the age of 18.* (**Ступио је у војну службу** са 18 година.)

- **entrenched/dug in** – protected by trenches and other field fortifications.

e.g. *The enemy was well entrenched to the north of the hill.* (Непријатељ је био добро **укопан** северно од брда.)

- **EOD – explosive ordnance disposal** – the disarming and safe destruction of explosive ordnance (such as booby traps, misfires, captured ammunition).

e.g. *EOD is carried out only by highly skilled personnel.* (**Неексплодирану муницију деактивира и уништава** само врхунски обучено људство.)

- **ERV – emergency rendezvous** – the location where people assemble in the event of an emergency.

e.g. *ERV was at grid 375442.* (**Зборно место у случају ванредне ситуације** било је на координати 375442.)

- **ETA – estimated time of arrival**; **ETD – estimated time of departure** – the time when a vehicle, group of soldiers, etc., is expected to arrive or depart.

e.g. *ETA is at 1400hrs.* (**Очекивано време доласка** је 14 часова.)

- **exfiltration** – the withdrawal of personnel or units from areas under enemy control.

e.g. *Exfiltration is carried out by stealth, deception, surprise or clandestine means.* (**Излазак из окружења** изводи се средствима која укључују скривање, обману, изненађење или тајност.)

- **extract** – 1. to remove one object from another.

e.g. *He extracted the empty case from the gun.* (**Извукао** је празну чауру из пушке.)

2. to move out of an area of operations.

e.g. *The patrol was extracted by helicopter.* (Патрола је **извучена** хеликоптером.)

- **EZ – exclusion zone/area** – an area or region defined by a state or by international agreement, which the armed forces or shipping of another state are not allowed to enter.

e.g. *In 1982, the British Government declared a 400-mile exclusion zone around the Falkland Islands.* (Британска влада је 1982. године прогласила **забрањену зону** површине 400 миља око Фокландских острва.)

F

- **F, f - Foxtrot** – the sixth letter of the phonetic alphabet.
- **facilitator** – in diplomacy, neutral person or country who brings warring parties or States to a meeting and helps them exchange views and maybe come to a preliminary agreement.
e.g. *Facilitator's role is less formal than that of a mediator or broker in negotiations.* (Улога **помоћника посредника** је мање формална од улоге посредника у преговорима.)
- **fall back** – to withdraw (usually under strong pressure from the enemy or as a result of a strong enemy threat).
e.g. *3 Brigade has fallen back towards Kabul.* (Трећа бригада се **повукла** према Кабулу.)
- **fall in** – to take your place on a formal parade.
e.g. *The squad fell in in front of the mess.* (Одељење се **построило** испред кантине.)
- **fallout** – the radioactive dust produced by a nuclear explosion.
e.g. *There was an enormous fallout following the nuclear blast.* (Нуклеарну експлозију пратила је велика количина **радиоактивне прашине**.)
- **fall out** – to leave a formal parade.
e.g. *He fell out and went to his CO's office.* (**Изашао је из строја** и отишао у командантову канцеларију.)
- **fall upon** – to attack.
e.g. *Government soldiers fell upon the refugee column.* (Владине снаге су **напале** избегличку колону.)
- **FCS – fire control system**
e.g. *FCS performs the functions of target acquisition, tracking, data computation and engagement control, primarily using electronic means.* (**Систем контроле ватре** има функције откривања циља, праћења, обраде података и контроле ангажовања, првенствено користећи електронска средства.)
- **FDC – fire direction center**
e.g. *FDC is in charge of selection of targets, concentration or distribution of fire and allocation of ammunition.* (**Центар за управљање ватром** задужен је за избор циљева, концентрацију или расподелу ватре и доделу муниције.)
- **FEBA – forward edge of the battle area**
e.g. *FEBA is clearly designated in the map.* (**Предњи крај одбране/зоне борбених дејстава** јасно је назначен на карти.)
- **FIBUA – fighting in built-up areas**
e.g. *FIBUA requires special skills relating to combat in towns and villages.* (**Борба у насељеним рејонима** захтева посебне вештине везане за борбу у градовима и селима.)

- **field defence equipment/stores** – defence stores

e.g. *Field defence equipment includes: concertina wire, barbed wire, fence posts, sandbags, observation towers, gabions, T-walls, corrugated iron, timber, gates and chain link fences and barriers.* (**Пољска одбрамбена опрема** укључује: жичану спиралу, бодљикаву жицу, стубове за ограду, вреће са песком, осматрачнице, кошеве, зидиће, валовити челик, балване, капије и ланчане ограде и препреке.)

- **field dressing station** – a medical aid station close to the locus of combat)

e.g. *He was taken to the field dressing station.* (Пребацили су га у **пољску санитарску станицу**.)

- **fielding** – acquisition, delivery and distribution of new equipment to the units who are destined to use it.

e.g. *Fielding is going to take place tomorrow.* (**Пријем и испорука нове опреме** обавиће се сутра.)

- **flank** – 1. the left-hand or right-hand side of a military force which is deployed in a defensive position or tactical formation.

e.g. *The right flank was exposed to fire.* (Десно **крило** је било изложено ватри.)

2. to maneuver around the enemy's flank.

e.g. *The enemy tried to flank us on the right.* (Непријатељ је покушао да нас **нападне у десни бок**.)

3. to be positioned next to.

e.g. *The president stood at the saluting base, flanked by several officers.* (Председник је стајао на трибини, а **поред** је било неколико официра.)

- **FLET – forward line of enemy troops**

e.g. *Fire support coordination line is a real or imaginary line behind FLET.* (Линија координације ватрене подршке је стварна или замишљена линија иза **предњег краја непријатељевих снага**.)

- **FLOT – forward line of own troops**

e.g. *FLOT is located not 5 miles north of the river.* (**Предњи крај сопствених снага** налази се пет миља северно од реке.)

- **FMR – force mobile reserve**

e.g. *FMR may be based on an armoured car unit or some similar unit of mobile, lightly armoured troops who are called upon to reinforce peacekeepers if needed.* (**Покретна резерва** може се базирати на јединици оклопних возила или некој сличној јединици покретних, лако наоружаних војника, који се по потреби позивају да појачају мировне снаге.)

- **fog of war** – a state of confusion on the battlefield.

e.g. *Fog of war is caused by smoke, noise and limited information.* (**Нејасну ситуацију** изазивају дим, бука и непотпуне информације.)

- **follow up** – to take further action.

e.g. *We followed up the attack by shelling the enemy as they withdrew.* (**Наставили смо са дејствима** пошто смо гранатирани непријатеља док се повлачио.)

- **FPP – final protective fire** – an immediately available pre-arranged barrier of fire designed to impede enemy movement across defensive lines or areas).

e.g. *The company commander called for his FPP.* (Командир чете је наредио **баражну ватру пред предњим крајем**.)

- **FUP – forming-up point**

e.g. *FUP is a place where soldiers or vehicles of a grouping get into tactical formation prior to commencing the next phase of*

an operation. (**Полазни положај** је место где се војници или возила одређене јединице постављају у тактичку формацију пре почетка следеће фазе операције.)

❑ **furlough** (AmE)/**leave** (BrE)

e.g. *Furlough is a permission to be absent from your unit for a specific period.* (**Одсуство** је удаљавање из јединице на одређени период са дозволом.)

G

❑ **G, g – Golf** – the seventh letter of the phonetic alphabet.

❑ **G1** – the department of a headquarters responsible for personnel.

❑ **G2** – the department of a headquarters responsible for intelligence.

❑ **G3** – department of a headquarters responsible for operations and training.

❑ **G4** – department of a headquarters responsible for logistics.

❑ **G5** – department of a headquarters responsible for civil affairs.

❑ **gabion** – boxes of wire mesh, filled with stones and used to build a variety of structures.

e.g. *Gabion is used by engineer troops.* (Инжињеријске јединице користе **жичане кошеве напуњене камењем.**)

❑ **gain ground** – to move forwards.

e.g. *We have gained a lot of ground since yesterday.* (Прилично смо **напредовали** од јуче.)

❑ **GCI – ground controlled interception** – a ground-based radar.

e.g. *We destroyed a GCI site.* (Уништили смо положај **земаљског радара.**)

❑ **give in** - to admit that you have been beaten.

e.g. *Groups of snipers are still refusing to give in.* (Група снајпериста још увек одбија да се **преда.**)

❑ **give up** – 1. to hand something over.

e.g. *During our attack they gave up several kilometers of territory.* (Током нашег напада они су **предали** неколико километара територије.)

2. to admit you cannot do something.

e.g. *After trying for six hours to capture the hill they gave up and retreated to base.* (Пошто су шест сати покушавали да заузму брдо, **одустали** су и повукли се у базу.)

❑ **good offices** – procedure when, for the maintenance of peace, a nation intervenes in a friendly manner between two powers whose differences might well lead to armed conflict, and offers its suggestions as to possible ways and means of settling the differences.

e.g. *Good offices means the disinterested use of one's official position or office in order to help others settle their differences.* (**Добронамерна дипломатија** подразумева непристрасну употребу службеног положаја ради помагања другима при решавању несугласица.)

❑ **green-water operations** – patrol operations in inshore/littoral waters.

e.g. *Green-water operations are carried out at sea, but close to the shore.* (**Приобалне операције** се изводе на мору, али у близини обале.)

❑ **grid** – 1. **GS – grid system** – a system of numbered squares printed on a map in order to produce references to particular points.

e.g. *A map with a grid is the most important teaching aid in topography.* (Мапа са **координатном мрежом** је најважније наставно средство у топографији.)

2. a grid reference.

e.g. *The bridge is at grid 423019.* (Мост је на **координати** 423019.)

3. a framework of spaced parallel bars designed to prevent entry.

e.g. *The entrance to the tunnel was protected by a metal grid.* (Улаз у тунел био је заштићен металном **решетком.**)

❑ **ground zero** – a point on the ground directly under the explosion of a nuclear weapon.

e.g. *The ground zero was not far from the populated area.* (**Нулта тачка/епицентар нуклеарне експлозије/** није била далеко од насељене области.)

❑ **gunboat diplomacy** – political negotiations supported by the threat of military action.

e.g. *Gunboat diplomacy is the privilege of great powers.* (**Дипломатија са позиције силе** јесте привилегија великих.)

H

❑ **H, h - Hotel** – the eighth letter of the phonetic alphabet.

❑ **handover procedure/turnover** – transfer of POWs, bodies, mail and property (including domestic animals) through intermediaries, across no-man's land, United Nations buffer zones or areas of separation.

e.g. *Handover procedure is carried out under supervision of peace-keeping forces.* (**Поступак примопредаје** контролишу мировне снаге.)

❑ **harassing fire** – random artillery fire mission directed at a likely area of enemy activity.

e.g. *The aim of harassing fire is to disturb the enemy force's rest, disrupt its movements and inflict casualties, and so affect morale.* (Циљ **ватре узнемиравања** јесте да омете непријатеља и његове покрете, да нанесе губитке, те да тиме утиче на морал.)

❑ **havoc** – great confusion.

e.g. *Atmospherics caused havoc in our communications.* (Атмосферске прилике проузроковале су **збрку** у нашем везама.)

❑ **HE – high explosive**

e.g. *HE is a powerful explosive substance used in bombs, grenades, etc.* (**Разорни/бризантни експлозив** је моћна експлозивна супстанца која се користи у бомбама, гранатама, итд.)

❑ **headcount/head check** – an act of counting people individually; a check to establish that everyone is present.

e.g. *The sergeant did a quick headcount.* (Водник је на брзину проверио **стварно бројно стање људства.**)

❑ **HELEVAC – helicopter evacuation/(AmE) 'dust-off'**

e.g. *We require HELEVAC at grid 342659.* (Тражимо **евакуацију хеликоптером** на координати 342659.)

❑ **helipad** – a prepared area designated and used for take-off and landing of helicopters.

e.g. *Helipad may be a circular or rectangular area, in or near a camp, which has been cleared of obstacles and marked for helicopter landings.* (**Платформа за хеликоптер** може да буде округла или правоугаона површина, у бази или

у њеној близини, на којој су отклоњене препреке и која је обележена за слетање хеликоптера.)

- **H-Hour** – the specific hour on D-day at which a particular operation commences.
e.g. *H-Hour may be the commencement of hostilities.* (**Час напада** може означити почетак непријатељстава.)
- **hijack** – to seize control of an aircraft or vehicle; in PKO context, it mostly refers to the abduction and holding of peacekeepers as hostages.
e.g. *Hijack drills are practiced by soldiers on peace-keeping missions.* (Војници у мировним мисијама често увежбавају симулације **отмица**.)
- **hit and run** – an attack followed by immediate withdrawal of troops.
e.g. *They used hit and run tactics.* (Користили су тактику **кратких удара**.)
- **HNS – host nation support** – civilian and military assistance rendered by the host country to UN forces deployed within or staging through that country.
e.g. *HNS includes medical support: resources and infrastructure of the host country that is available to peace-keeping forces.* (**Подршка земље домаћина** укључује медицинску помоћ: ресурсе и инфраструктуру земље домаћина који су на располагању мировним снагама.)
- **holding action** – an operation intended to stop enemy forces from moving from their existing positions, in order to keep them away from another area of conflict or to cause them to use up supplies.
e.g. *Their holding action saved the refugee column.* (**Њихова задржавајућа дејства** спасила су избегличку колону.)
- **holding attack** – an attack mounted to hold the advance of an enemy force and keep it occupied, while other friendly forces conduct operations elsewhere.
e.g. *5 Brigade will mount a holding attack around the village to enable the rest of the division to withdraw.* (Пета бригада ће извести **напад ради везивања непријатеља** у околини села, да би омогућила да се остатак дивизије повуче.)
- **hold on** - to wait for a short period.
e.g. *Hold on, I haven't finished yet.* (**Сачекај**, још увек нисам завршио.)
hold out – to continue to defend or resist.
e.g. *Small units of the enemy are holding out.* (Мање непријатељеве јединице **истрајавале су у одбрани**.)
- **HOM – head of mission** – the person in charge of a national or international mission to a particular country.
e.g. *HOM refers to the Special Representative or to the Commander appointed by the Secretary-General with the consent of the Security Council.* (**Шеф мисије** је специјални представник или командант којег поставља генерални секретар, уз сагласност Савета безбедности.)
- **homing** (of guidance systems and locating equipment) - guiding towards something (such as an emission of radiation, heat source, radio signal, etc.)
e.g. *This missile is designed for homing in on a heat source.* (Ова ракета је пројектована за **навођење** на топлотни извор.)
- **HUMINT – human intelligence** – information about the enemy obtained from people.
e.g. *HUMINT is gathered through friendly forces, agents, civilians, POWs.* (**Обавештајни подаци /од људи/** прикупљају се посредством сопствених снага, посредника, цивила и ратних заробљеника.)

I

- **I, i - India** – the ninth letter of the phonetic alphabet.
- **IA drill – immediate action drill** – a standard procedure to be carried out in the event of something going wrong.
e.g. *IA drill is performed in case of an ambush, weapon misfire, equipment malfunction, etc.* (**Поступак тренутног дејства** спроводи се у случају заседе, отказа паљења, квара опреме, итд.)
- **IC/i/c** – 1. in command.
e.g. *He is 2IC.* (Он је **другопретпостављени**.)
2. in command of or in charge of.
e.g. *He is i/c rations.* (Он је **задужен** за следовање.)
- **IFF – identification friend or foe** – a system using electromagnetic transmissions to which equipment carried by friendly forces automatically responds, for examples, by emitting pulses, thereby distinguishing themselves from enemy forces.
e.g. *IFF utilizes coded radio signals to identify other friendly aircraft.* (**Систем идентификације пријатељ–непријатељ** користи шифроване радио-сигнале ради идентификације авиона.)
- **impact area** – an area having designated boundaries within the limits of which all ordnance will detonate or impact.
e.g. *Impact area is a part of a live firing range.* (**Рејон уништавања** је део полигона за бојна гађања.)
- **INCREP – incident report** – immediate report to inform the force or mission headquarters by the fastest means of an actual or potential breach of the peace.
e.g. *INCREP was sent immediately after two subsequent explosions were heard.* (**Извештај о инциденту** послат је непосредно пошто су се чуле две узастопне експлозије.)
- **incursion** – an act of entering the territory of another state, without the authorization or permission of that state (usually for offensive purposes).
e.g. *They violated the ceasefire by several incursions into our territory.* (Нарушили су примирје с неколико **упада** на нашу територију.)
- **infestation team** – a small special forces grouping, which operates behind enemy lines, directing artillery fire and air strikes.
e.g. *The infestation team avoided detection but failed to join up in order to attack an objective.* (**Тим за инфилтрацију** избегао је откривање, али није успео да се сакупи ради напада на циљ.)
- **inflict** – to do something unpleasant to another person.
e.g. *The enemy bombing inflicted heavy casualties on/upon the civilian population.* (Непријатељево бомбардовање је **нанело** тешке губитке цивилном становништву.)
- **in force** – 1. (**in strength**) - in large numbers.
e.g. *Enemy armour is crossing the border in force near Landshut.* (Непријатељеве оклопне јединице у **великом броју** прелазе границу близу Ландшата.)
2. valid
e.g. *The regulations have been in force since Tuesday.* (Правила су **на снази** од уторка.)
- **information blackout** – the act of withholding all **information** (Note: always singular) from the media and general public.
e.g. *Information blackout is sometimes necessary for reasons of security.* (**Блокирање информација** је понекад неопходно због безбедносних разлога.)

- ❑ **inoperable** – impossible to carry out.
e.g. The plan is now inoperable. (План је сада **неизводљив**.)
- ❑ **inoperative** – not working properly.
e.g. All our communications equipment was made inoperative by the nuclear explosion. (Сва наша комуникацијска опрема постала је **неисправна** након нуклеарне експлозије.)
- ❑ **insubordinate** – unwilling to carry out orders and show respect to your superiors.
e.g. *He was quite insubordinate and had to be punished.* (Био је прилично **недисциплинован** и морао је да буде кажњен.)
- ❑ **insurgency** – armed resistance to the established government or foreign domination.
e.g. *The insurgency has to be suppressed as soon as possible.* (**Побуна** мора бити угушена што је пре могуће.)
- ❑ **in-survey/marching-in survey** – physical verification of all contingent owned stores, equipment and vehicles and UN owned accountable items when a member nation's contingent enters the mission area.
e.g. *In-survey is carried out by the contingent as well as by UN experts who assess the actual value of the equipment as it enters the mission area and is used by the UN as a basis for settlement of claims for reimbursement.* (**Преглед по размештају јединица** врше сами припадници контингента и експерти УН који процењују стварну вредност опреме после доласка у рејон задатка, а УН га користе као основу за решавање одштете.)
- ❑ **insert** – 1. to put one thing into another.
e.g. *He inserted a new battery into his torch.* (**Убацио** је нову батерију у батеријску лампу.)
2. to move into an area of operations.
e.g. *We will insert by helicopter.* (**Убацићемо се** хеликоптером.)
- ❑ **interception** – 1. the act of intercepting a person or vehicle.
e.g. *The aircraft interception was carried out according to the plan.* (**Пресретање** ваздухоплова је извршено по плану.)
2. the act of locating and listening to another person's radio transmission.
e.g. *These countermeasures are designed to confuse the enemy interception.* (Ова противдејства су намењена за ометање непријатељевог **радио-извиђања**.)
- ❑ **interdiction** – the attack of lines of communication to disrupt supply flows and if possible isolate specific zones or enemy forces therein; preventing transportation of supplies, equipment and troops past a particular point or along some route, especially through the use of air power to destroy bridges, railway junctions, etc.
e.g. *Our principal role is the interdiction of the enemy railway network.* (Наша првенствена улога јесте **пресецање /изоловање** непријатељеве железничке мреже.)
- ❑ **interfere** – 1. to interfere (in) – to involve oneself in another person's activity without being asked.
e.g. *He is always interfering in the running of my platoon.* (Увек се **меша** у руковођење мојим водом.)
2. to interfere (with) – to obstruct or hinder.
e.g. *These air strikes interfere with the enemy's supply system.* (Ови ваздушни напади **ометају** непријатељев систем снабдевања.)
- ❑ **interposition force / inter-positional force / interposing force**

– force used by peacekeeping force to secure the withdrawal of opposing forces behind lines.

e.g. *Interposition force is engaged in the first stage of the negotiations concerning armistice demarcation line.* (**Снаге за обезбеђивање повлачења** ангажују се у првој фази преговора који се односе на успостављање демаркационе линије.)

- ❑ **intersection** – a junction.

e.g. *Turn left at the next intersection.* (Скрените десно на следећој **раскрсници**.)

- ❑ **intervasion – intervention and invasion** – invading a state's sovereign territory with the reluctant approval of that state's government in order to deal with hostile elements within the population.

e.g. *Intervasion is the only solution to some situations.* (**Упад и интервенција** јесу једино решење у неким ситуацијама.)

- ❑ **ISB – intermediate staging base** – an administration area located en route to a war zone or in the rear area.

e.g. *A deploying force can offload and assemble its equipment in ISB before moving forward to the front line.* (Јединице у размештању могу да истоваре и склопе опрему у **међубази** пре напредовања ка првој линији фронта.)

- ❑ **issue** – 1. an act of supplying equipment, supplies, etc.

e.g. *There will be an issue of rations at 1600hrs.* (Следовање ће се издавати у 16 часова.)

2. on issue – provided by the logistical system.

e.g. *These boots are no long on issue.* (Ове чизме више нису за **издавање**.)

J

- ❑ **J, j - Juliet** (AmE **Juliett**) – the tenth letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **J1** – the department of a JHQ responsible for personnel.
- ❑ **J2** – the department of a JHQ responsible for intelligence.
- ❑ **J3** – the department of a JHQ responsible for operations and training.
- ❑ **J4** – the department of a JHQ responsible for materiel.
- ❑ **J5** – the department of a JHQ responsible for civil/military relations.
- ❑ **jam** – 1. to block the enemy's radio transmissions by causing interference.
e.g. *Our phone lines are being jammed.* (Наше телефонске везе се **ометају**.)
2. (of automatic weapons) to stop firing because of a mechanical failure.
e.g. *The machine-gun jammed.* (Митраљез је **заблокирао**.)
3. (of road transport) to crowd.
e.g. *All the roads leading to the city have been jammed for hours.* (Сви путеви ка граду **закрчени** су већ сатима.)
- ❑ **jeopardize** – to place someone or something in a dangerous situation.
e.g. *Your actions have jeopardized the entire mission.* (Ваши поступци **угрозили** су целокупну мисију.)
- ❑ **jettison** – to throw objects out of an aircraft, ship or vehicle because they are no longer needed or are dangerous, or in order to lighten the load.

e.g. *The aircraft was forced to jettison its bombs.* (Авион је морао да **избаци** бомбе.)

□ **JHQ – joint headquarters**

e.g. *JHQ comprises the headquarters of a joint force, with staff officers and other personnel from all three arms (navy, army and air force).* (**Штаб здружених снага** обухвата штабове здружених снага, са штабним официрима и осталим људством сва три вида, морнарице, КоВ и авијације).

□ **join** – 1. to become a part of something..

e.g. *She joined the team after six months of medical treatment.* (**Прикључила се** тиму после шест месеци лечења.)

2. to come together.

e.g. *They joined us in the briefing room.* (**Придружили су** нам се у сали за састанке.)

3. to connect two objects to each other.

e.g. *He joined the wires together.* (**Спојио је** жице.)

□ **join up** – to join the armed forces.

e.g. *He joined up at the age of 18.* (**Ступио је** у војну службу са 18 година.)

□ **JTF – joint task force**

e.g. *JTF is a large combined arms grouping involving different branches of the armed forces formed for a specific operation.* (**Оперативна здружена јединица** је велика групација здружених родова, која укључује различите родове оружаних снага, а која се формира ради извођења специфичних операција.)

K

□ **K, k - Kilo** – the eleventh letter of the phonetic alphabet.

□ **kevlar** – a synthetic fiber of very high tensile strength, woven into bulletproof vests, molded into solid sheets of lightweight armour (from aircraft to helmets).

e.g. *Kevlar is used in the manufacture of body armour, helmets, and some types of vehicle armour.* (**Кевлар се** користи у производњи оклопа за људство, шлемова и неких врста оклопа за возила.)

□ **key terrain** – ground which you must occupy or control in order to achieve your mission.

e.g. *Key terrain is any locality or area seizure, retention, or control of which affords a marked advantage to either combatant.* (**Доминантан део земљишта** је било који локалитет или област чије заузимање, задржавање или контрола пружају значајну предност било којој страни.)

□ **khaki** – a brownish-green colour used for army uniforms and vehicle camouflage.

e.g. *As he was getting ready for the military exercise due to start in an hour, he was wearing a khaki uniform.* (Пошто се припремао за војну вежбу која је требало да почне за сат носио је **маскирну униформу**.)

□ **KIA – killed in action** – killed during an engagement.

e.g. *Are there any KIA reports?* (Има ли извештаја о **погинулима у борби**?)

□ **Kim's Game** – an activity designed to develop observation skills. A selection objects are placed on the ground and covered with a blanket. The blanket is removed for a few seconds and then replaced again. The participants then have to remember exactly what they saw.

Note: Kim's Game is taken from the adventure story "Kim" by Rudyard Kipling, in which the above exercise was used in the training of spies.

e.g. *Kim's Game is extremely worthwhile, especially if practised on a regular basis.* (**Кимова игра** је изузетно корисна, нарочито уколико се редовно вежба.)

□ **kit** – equipment; a set of tools or other articles used for a specific purpose (e.g. cleaning kit, decontamination kit, first aid kit, etc.).

e.g. *All the platoon's kit was left behind on the truck.* (Сва **опрема** вода је остала у камиону.)

□ **klick/click** – (informal) a kilometer

e.g. *The bridge is three clicks down that road.* (Мост је удаљен три **километра** низ тај пут.)

□ **knock out** – 1. to destroy a vehicle.

e.g. *We knocked out three tanks.* (**Уништили** смо три тенка.)

2. to make someone unconscious.

e.g. *He was knocked out by the blast.* (**Оборила** га је експлозија.)

□ **KP – key point** – a location or installation which is of strategic importance (such as docks, government or other administrative building, power installation, etc.).

e.g. *Commandos are used to seize the key points.* (Командоси се ангажују ради заузимања **кључних тачака**.)

□ **KPH / km/h / kmph – kilometers per hour**

e.g. *He was driving at 120KPH.* (Возио је брзином од 120 **километара на час**.)

L

□ **L, l - Lima** - the twelfth letter of the phonetic alphabet.

□ **laager/lager/leaguer** - 1. an encampment of armoured vehicles; defensive position (especially one protected by armoured vehicles) organized by a motorized force as it stops for a night or lesser period.

e.g. *The laager was attacked during the night.* (**Привремени логор оклопно-моторизованих јединица** нападнут је у току ноћи.)

2. to form a laager.

e.g. *We will laager at grid 417339.* (**Формираћемо логор** на координати 417339.)

□ **land** - 1. to bring a flying aircraft back onto the ground.

e.g. *The squadron has just landed.* (Ескадрила је управо **слетела**.)

2. to leave a ship and go back onto dry land.

e.g. *We will start landing tomorrow morning.* (Почећемо са **искрцавањем** сутра ујутру.)

3. to deploy troops from aircraft or ships.

e.g. *Enemy paratroopers are landing to the north of Arnhem.* (Непријатељеви падобранци се **искрцавају** северно од Арнема.)

□ **land-line** - a telephone system which operates through electrical cable placed on, under or above the ground.

e.g. *I will call you on land-line.* (Позваћу те **земаљском /жичном везом**.)

□ **landmark** - a distinctive natural or man-made feature, which can be used as a reference point or as an aid to navigating.

- e.g. *It's easy to get lost when there are so few landmarks.* (Јако је изгубити се када има тако мало **оријентира**.)
- ❑ **lane** - 1. a narrow rural road.
e.g. *These lanes are not wide enough for tanks.* (Ове **стазе** нису довољно широке за пролазак тенкова.)
2. a cleared route through a minefield or other obstacle.
e.g. *The lane is marked with mine tape.* (**Пролаз** је обележен траком.)
3. one of several parallel routes.
e.g. *The brigade advanced along three parallel lanes.* (Бригада је напредовала дуж три паралелна **правца кретања**.)
4. recognized route for aircraft or ships.
e.g. *We must avoid the main shipping lanes.* (Морамо избећи главне **линије кретања** бродова.)
- ❑ **Last Post** - a bugle call blown in barracks and bases at bedtime and also at military funerals.
e.g. *Last Post is around 2200hrs.* (**Позивни знак/сигнал пред повечерје** је око 22 часа.)
- ❑ **launch** - 1. to put a boat into the water (especially for the first time).
e.g. *The new destroyer was launched by the Queen.* (Краљица је **поринула** нови разарач.)
2. to fire a missile or rocket into the air.
e.g. *They launched the rockets at the enemy position.* (**Лансирани** су ракете на непријатељев положај.)
3. to set an attack or other offensive operation in motion.
e.g. *The enemy launched a furious attack on the castle.* (Непријатељ је **извео** жесток **напад** на замак.)
- ❑ **lay** (lay-laid-laid) - 1. to place or position an object.
e.g. *The engineers are laying mines.* (Инжињерци **постављају** мине.)
2. (a gun) to aim an artillery piece at a target by adjusting the direction and height of the barrel.
e.g. *Our next task is to lay a gun properly.* (Наш следећи задатак је да прописно **поставимо** оружје.)
- ❑ **LD - line of departure/start line** - a real or imaginary line, the crossing of which marks the start of an advance, attack or other offensive operation.
e.g. *Our LD is formed by the main road.* (**Полазна линија** је формирана уз главни пут.)
- ❑ **lead** - 1. to move in front of others.
e.g. *B Company was leading.* (Чета Б је **ишла прва**.)
2. to command men by inspiring them and setting a good example.
e.g. *He leads from the front.* (**Руководи** с предњег положаја.)
3. to aim in front of a moving target.
e.g. *You don't lead your targets well enough.* (Не **наводиш** циљеве довољно добро.)
- ❑ **leapfrog operation** - moving in alternate bounds, with one person, vehicle or sub-unit stationary giving, or is prepared to give, covering fire, while the other moves past to occupy a fire position beyond.
e.g. *Leapfrog operation was the best solution in such circumstances.* (**Кретање у скоковима** било је најбоље решење у таквим околностима.)
- ❑ **leg** - one section of a journey.
e.g. *The first leg is 520 metres, on a bearing of 3214 mils.* (**Прва деоница** износи 520 метара, на курсу од 3.214 хиљадитих.)
- ❑ **level I medical support** – refers to the kind and level of medical care that is given at that level: casualty collection, triage and immediate life saving measures, preventive measures against disease, non-battle injury and combat stress, routine sick calls; corresponds to NATO classification role I.
e.g. *Level I medical support is the responsibility of the national contingents.* (За **медицинску подршку нивоа 1** одговорни су национални контингенти.)
- ❑ **level II medical support** – refers to the kind and level of medical care that is given at that level: evacuation from level I, triage resuscitation and stabilization, sustaining treatment for those requiring further evacuation, reinforcement to level I organizations, centralization of medical supplies; corresponds to NATO classification role II.
e.g. *Depending on the mission, level II medical support may be the responsibility of UN medical planning staff or of national contingents.* (У зависности од задатка, **медицинску подршку нивоа 2** може да пружи или особље УН за планирање медицинске подршке или национални контингенти.)
- ❑ **level III medical support** – refers to the kind and level of medical care that is given at that level i.e. (command level): evacuation from levels I and II, triage, resuscitation and stabilization, life and limb-saving surgery, diagnosis and treatment of serious diseases, centralization of diagnostic resources and of specialist surgical and medical capabilities.
e.g. *Level III medical support is the responsibility of UN medical planning staff.* (За **медицинску подршку нивоа 3** одговорно је особље УН за планирање медицинске подршке.)
- ❑ **level IV medical support** – refers to the kind and level of medical care that is given at that level: definitive care: specialist surgical and medical procedures, reconstruction, rehabilitation and convalescence.
e.g. *Level IV medical support is usually provided in the country of origin (after repatriation).* (Земља порекла /после репатријације/ обично пружа **медицинску подршку нивоа 4**.)
- ❑ **levy** – soldiers who are forced to join the army.
e.g. *The army relies on levies from the provinces.* (Војска се ослања на **мобилисане** из унутрашњости.)
- ❑ **lie** (lie-lay-lain) – to be in or adopt a horizontal position.
e.g. *He lay down on the floor.* (**Леогао** је на под.)
- ❑ **lie** (lie-lied-lied) – to deliberately say something which is untrue.
e.g. *He lied to his superiors about the troop movements.* (**Леогао** је своје претпостављене о кретању јединице.)
- ❑ **lights out** – the time by which people in the armed forces are supposed to be in bed or asleep, or a signal indicating this.
e.g. *He was still outside the barracks when lights out was announced.* (Још увек је био ван касарне када је најављено **повечерје**.)
- ❑ **limit of exploitation** – a point on the ground beyond which the exploitation of a successful attack should not continue.
e.g. *Our limit of exploitation is the rear edge of the wood.* (**Крајња линија развијања успеха** је задња ивица шуме.)
- ❑ **link up** – to come together.

e.g. *The battalion linked up with the armoured units on the left bank of the river.* (Батаљон се **спојио** са оклопним јединицама на левој обали реке.)

- **liquidation** (of peace-keeping mission) – activities executed in the closure of a field mission.

e.g. *Liquidation includes the physical withdrawal of equipment, supplies and personnel from the AO, and the administrative closure action.* (Ликвидација укључује физичко повлачење опреме, залиха и људства из зоне дејства, као и завршне административне послове.)

- **load** - 1. to put a load or cargo onto an aircraft, vehicle or ship.

e.g. *They were attacked as they were loading the ship.* (Нападнути су док су **утоварали** брод.)

2. to put ammunition into a weapon or magazine.

e.g. *Have you loaded your weapon yet?* (Да ли сте већ **напунили** оружје?)

- **loan service** – a temporary appointment of servicemen and servicewomen to the armed forces of a friendly foreign state, usually to provide military expertise or training.

e.g. *He has been in loan service for six months already.* (На **привременој** је **служби** у страним оружаним снагама већ шест месеци.)

- **log** – 1. the official diary of a ship.

e.g. *The captain entered the ship's position in the log.* (Капетан је унео позицију брода у **бродски дневник**.)

2. a chronological record of events.

e.g. *All radio operators must keep a log.* (Сви радио-оператори морају да воде **дневник**.)

3. A record of journeys, maintenance, repairs, etc., for an aircraft, piece of equipment or vehicle.

e.g. *He inspected the vehicle's log.* (Прегледао је **картон/књижицу** возила.)

- **loot** – any private property which is taken in wartime or during a period of civil disorder.

e.g. *Several valuable paintings were discovered amongst the loot.* (Међу **ратним пленом** је нађено неколико вредних уметничких слика.)

- **loss** – 1. an act of losing something.

e.g. *He did not report the loss of his rifle.* (Није пријавио **губитак** пушке.)

2. (plural) **losses** - casualties/personnel losses

e.g. *The battalion suffered heavy losses.* (Батаљон је претрпео тешке **губитке**.)

- **low observables** - stealth technology

e.g. *This aircraft design incorporates all the latest low observables.* (Овај авион укључује најновију **технологију тешке учљивости**.)

- **LS – landing site** – an area within a landing zone containing one or more places where helicopters can land or take off.

e.g. *The LS was not properly secured.* (Место **слетања** није било прописно обезбеђено.)

- **LUP – lie-up position**

e.g. *LUP is a concealed position where a patrol can rest, wait or observe, before carrying out the next phase of a covert operation.* (Заклон је сакривени положај где патрола може да се одмори, чека или посматра пре него што изведе следећу фазу тајне операције.)

- **lurk** – to wait in a concealed position in the hope that a target might present itself.

e.g. *I think there is a tank lurking in that wood.* (Мислим да се тенк **притајио** у оној шуми.)

- **LZ – landing zone** – an area of ground selected for the landing or pick-up of troops by helicopter or for the landing of troops by parachute.

e.g. *Has LZ already been designated?* (Да ли је **зона слетања/искрцавања** већ одређена?)

M

- **M, m – Mike** – the thirteenth letter of the phonetic alphabet.

- **MA – marshalling area** – unit preparation area, close to departure airfields; a location where vehicles assemble before moving to another location or before deploying into formation.

e.g. *The units are at stand-by in MA.* (Јединице су у приправности у **рејону прикупљања**.)

- **Mach number** – the speed of an aircraft or missile in relation to the local speed of sound.

e.g. *The Mach number of an aircraft or missile will vary at different altitudes. An aircraft which travels faster than Mach 1 is said to be supersonic.* (Махов број авиона или ракете разликује се на различитим висинама. За авион који лети брзином већом од једног маха каже се да је суперсоничан.)

- **magazine** – 1. (informal **mag**) a metal or plastic ammunition container, which is fitted to a gun and is designed to feed the rounds directly into the breech.

e.g. *Every man is to carry five extra magazines.* (Сваки човек треба да има пет резервних **оквира/магашина**.)

2. a building or a compartment in a ship, used for storing ammunition and explosives.

e.g. *We have captured an enemy magazine.* (Заузели смо непријатељево **складиште**.)

3. a building or compound, used for storing military supplies (such as ammunition, clothing, food, fuel, weapons, etc.)

e.g. *The enemy is resupplied by a network of magazines located in his rear areas.* (Непријатељ се снабдева посредством мреже **складишта** која се налазе у позадини.)

- **Main** – main headquarters.

e.g. *Main is located at grid 675784.* (Главни штаб се налази на координати 675784.)

- **maintenance** – the inspection and repair of equipment and materiel to make sure it is kept in working order, the repair and upkeep of buildings and other facilities, and the continued supply of materiel to forces in the field.

e.g. *Maintenance includes inspection, testing, servicing, classification as to serviceability, repair, rebuilding, and reclamation.* (Ремонт, **оправка и одржавање** укључују преглед, проверу, сервисирање, класификацију употребљивости, поправку, реконструкцију и рекламације.)

- **malfunction** – a failure to work properly.

e.g. *The accident was due to a malfunction in the steering system.* (Узрок несреће био је **квар** у систему управљања.)

- **man** – to provide personnel to make something work.

e.g. *The battery is manned by six gunners.* (Батерију **попуњавају**, /чине/ шесторица нишанџија.)

- **man-management** – the practice of getting the best out of your soldiers, by treating them with respect and looking after their welfare.

- e.g. *His man-management is very poor.* (Његова **способност руковођења људима** је на веома ниском нивоу.)
- ❑ **man-pack** – to transport something using people (as opposed to animals or vehicles or aircraft or boats).
e.g. *The ammunition will have to be man-packed.* (Наоружање ће морати да **преносе људи**.)
- ❑ **man-portable** – designed to be carried by one or more persons.
e.g. *The enemy is equipped with man-portable boats.* (Непријатељ је опремљен **преносивим чамцима**.)
- ❑ **МАРЕХ** – map exercise – an exercise involving command elements of a grouping in which a tactical scenario is played out on a map.
e.g. *МАРЕХ is going to take place from August 5th – 15th.* (**Штабна вежба на картама** одржати ће се од 5. до 15. августа.)
- ❑ **marshal** – to direct and organize vehicles at an assembly point or any other place where a lot of vehicles are gathered.
e.g. *We'll need some NCOs for marshalling the vehicles.* (Биће нам потребно неколико подофицира за **прикупљање возила**.)
- ❑ **matching arrangements** – (peace-keeping) partnerships arrangements between Member States with complementary strengths.
e.g. *Matching arrangements are established between those willing to provide troops and those willing to provide equipment for deployment; such matching arrangements should extend to training, not exclusively on designated equipment.* (**Споразум о сарадњи** успоставља се између оних који су вољни да обезбеде снаге и оних који су вољни да обезбеде опрему за размештање; ово може да обухвати и обуку, не искључиво из употребе планиране опреме.)
- ❑ **material** – 1. any substance from which things can be made.
e.g. *This armour is made of steel and other materials.* (Овај оклоп се прави од челика и других **материјала**.)
2. a fabric or cloth
e.g. *The new uniforms are made of flame-resistant material.* (Нове униформе се праве од **тканине** отпорне на ватру.)
3. information or data
e.g. *This material is classified secret.* (Овај **материјал** спада у поверљив.)
- ❑ **materiel** – equipment and supplies (as opposed to personnel).
e.g. *Logistics involves the purchase, transport and storage of materiel.* (Логистика укључује набавку, транспорт и складиштење **опреме и материјалних средстава**.)
- ❑ **maul** – to inflict a lot of casualties (Note: normally used in the passive).
e.g. *The brigade was badly mauled.* (Бригада је **претрпела велике губитке**.)
- ❑ **МВА** – **main battle area** – the part of a battlefield or operational area in which most of the activity is taking place.
e.g. *Currently, MBA is 10km north of Kabul.* (Тренутно, **главна зона борбених дејстава** налази се 10 km северно од Кабула.)
- ❑ **MDPU** – **mail and diplomatic pouch unit**
e.g. *MDPU is in charge of the mail and documents dispatched through the diplomatic pouch.* (**Одељење за дипломатску пошту** задужено је за слање поште и докумената дипломатским каналима.)
- ❑ **MEDEVAC** – **medical evacuation** – the evacuation of a person due to illness rather than injury.
e.g. *We need to arrange a MEDEVAC in due time.* (Треба да организујемо **медицинску евакуацију** правовремено.)
Note: (verb) e.g. *He was MEDEVACed because he had malaria.* (**Евакуисан** је јер је имао маларију.)
- ❑ **mess** – 1. a place where servicemen and servicewomen of equal or similar rank eat and relax together.
e.g. *There is enough time for us to have a coffee in the mess.* (Има довољно времена за кафу у **кантини**.)
2. a meal.
e.g. *He's at mess.* (На **доручку/ручку/вечери** је.)
- ❑ **МЕТТ-Т** – **mission, enemy, terrain, troops available, time**
e.g. *METT-T are factors which a commander must consider in planning.* (**Задатак, непријатељ, терен, расположиве снаге, време** су фактори које командант мора да узме у обзир при планирању.)
- ❑ **MIA** – **missing in action**
e.g. *MIA refers to a combatant of unknown whereabouts during military operations.* (**Нестао у дејствима** – односи се на војника коме се губи траг у току војних операција.)
- ❑ **mission creep** – alteration to an original mission, in response to a changing situation (for example: troops being deployed to a disaster area to help in the rescue work, and then having to assist the local authorities in restoring order because rioting has broken out over a shortage of food).
e.g. *Insurgency brought about a mission creep.* (Масовни отпор је довео до **промене плана задатака**.)
- ❑ **MLC** – **military load classification** – a standard system in which a route, bridge or raft is assigned class number(s) representing the load it can carry; vehicles are also assigned class number(s) indicating the minimum class of route, bridge or raft they are authorized to used.
e.g. *Who is in charge of MLC?* (Ко је задужен за **класификовање носивости**?)
- ❑ **momentum** – the forward movement of an advance or attack.
e.g. *If do not take that position immediately, the whole attack will lose momentum.* (Ако одмах не заузмемо тај положај, читав напад ће изгубити на **силини/темпу**.)
- ❑ **mount** – 1. (of attacks, campaigns, operations, etc.) to plan, prepare and carry out.
e.g. *This is the biggest operation which has ever been mounted by the allies.* (Ово је највећа операција коју су савезници икада **извели**.)
2. (of weapons and other equipment) to attach to a supporting structure.
e.g. *This machine-gun can be mounted on a tripod.* (Овај **митраљез** може да се **постави** на треножац.)
3. to get into a high vehicle.
e.g. *He was shot as he was mounting his tank.* (Погођен је док се **пењао** на тенк.)
- ❑ **mounting area** – a place where forces are assembled ready to be moved to the scene of an operation.
e.g. *ETD from the mounting area is 1000hrs.* (Очекивано време поласка из **рејона прикупљања пред операцију** је 10 часова.)
- ❑ **МОУТ** – **military operations in urban terrain**
e.g. *MOUT is tactically complicated to carry out.* (**Војне операције у градској средини** су тактички компликоване за извођење.)

- ❑ **MRE – meal ready-to-eat** – American-produced individual ration of food.
e.g. *How many MREs are supposed to be delivered to our unit?* (Колико **готових оброка** је предвиђено за нашу јединицу?)
- ❑ **muster** – 1. to assemble troops.
e.g. *They mustered all available forces.* (**Прикупили су** све расположиве снаге.)
2. (of troops) to come together.
e.g. *B Company will muster at 0800hrs.* (Чета Б ће се **окупити** у 8 часова.)
- ❑ **mutiny** – a rebellion by servicepeople against the military authorities.
e.g. *The mutiny has spread to other units.* (**Побуна** се проширила на остале јединице.)

N

- ❑ **N, n – November** – the fourteenth letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **NAAFI – Navy, Army and Air Force Institutes (BrE) / NATEX – NATO Exchange / PX – Post Exchange (AmE)** – 1. an organization responsible for the welfare of people in the services.
e.g. *NATEX provides shops and other services for personnel on some NATO bases.* (**Војнотрговинска служба** обезбеђује продавнице и остале услуге за састав у неким базама НАТО-а.)
2. a bar, canteen or shop which is run by the NAAFI/NATEX.
e.g. *Let's have a NAAFI break.* (Хајдемо на паузу у **кантину**.)
- ❑ **natural features** – hills, ridges, rivers, valleys, woods, etc.
e.g. *In tactical planning, we must consider both natural and man-made features of the terrain.* (Приликом тактичког планирања морамо размотрити и **природне** и вештачке **одлике** терена.)
- ❑ **NBC suit/Noddy suit** – special clothing, which provides protection from radioactive fallout and biological and chemical weapons.
e.g. *In case of high NBC state, NBC suits must be ready for use.* (У случају велике вероватноће АБХ напада, **АБХ одела** морају бити спремна за употребу.)
- ❑ **NCO – non-commissioned officer** – (informal) **non-com** – an enlisted person promoted from the ranks, in any of the gradations of corporal or sergeant.
e.g. *He sent a squad of men with an NCO to investigate.* (Послао је одељење под командом **подофицира** да изврше истрагу.)
- ❑ **ND – negligent discharge/accidental discharge** – the unintentional firing of a weapon.
e.g. *He was killed by his comrade's negligent discharge.* (Погинуо је од **случајног метка** свог саборца.)
- ❑ **negative** – 1. incorrect
e.g. *That is negative.* (То **није тачно**.)
2. (radio terminology) that is incorrect.
e.g. *„Hullo 23D this is 2, are you in position, over?“*
„23D, negative, over“

(„Хало 23 Делта, овде 2, да ли сте на положају, пријем?“
„23 Делта, **нисам**, пријем“.)

- ❑ **negligence** – a lack of attention or proper care; a failure to carry out correct procedure.
e.g. *The device malfunctioned because of negligence by the operator.* (Уређај није исправно радио због **немарности /пропушта** оператера.)
- ❑ **negotiated access** – a process in which humanitarian organizations negotiate with one warring party the right to deliver a specified number of aid shipments, along a specified route, to a population in need (usually in exchange for helping other groups less in need at the request of the warring party), instead of demanding unhindered access and delivery of relief aid strictly according to need.
e.g. *Negotiated access is sometimes criticized as it facilitates the incorporation of relief aid into military strategies.* (**Споразумни приступ** се понекад критикује јер олакшава укључивање хуманитарне помоћи у војну стратегију.)
- ❑ **next of kin** – a person closest living relative, who must be informed in the event of death or injury or other misfortune.
e.g. *For most married people, the next of kin is their wife.* (Већини ожењених **најближи сродник** /коме се јавља за несрећан случај/ јесте супруга.)
- ❑ **NGO – non-governmental organization** – a humanitarian organization, which is not sponsored by any particular government, and can thus claim neutral status in a war zone.
e.g. *Several NGOs are already established in the region.* (Неколико **невладиних организација** је већ установљено у том региону.)
- ❑ **nickname** – a number used to denote a location on the ground.
e.g. *Have you written down all the nicknames you might need?* (Да ли си записао све **бројчане ознаке** које би ти могле бити потребне?)
- ❑ **night-capable** – able to be used in darkness.
e.g. *This equipment is night-capable.* (Ову опрему је **могуће користити ноћу**.)
- ❑ **Nissen hut** – a semi-permanent structure with a curved roof of a corrugated iron which extends down to ground level.
e.g. *Your objective is the group of Nissen huts at the northern end of the airfield.* (Ваш циљ је група **монтажних барака** на северном крају аеродрома.)
- ❑ **NLT – not later than**
e.g. *A Company requests fuel replenishment NLT 1645hrs.* (Чета А захтева попуну горивом **најкасније до 16.45 часова**.)
- ❑ **NODUF/noduf** – radio terminology indicating that the message refers to a real situation rather than an exercise scenario.
e.g. *22 has just sent a noduf message saying that someone has been shot.* (22 је управо послао поруку **о стварној ситуацији**, у којој се каже да је неко погођен.)
- ❑ **no-go area** – an area which is too dangerous for routine patrolling by security forces or peacekeepers.
e.g. *The eastern part of the town is now a complete no-go area.* (Источни део града је сада потпуно **небезбедна зона**.)
- ❑ **NTM – notice to move** – a period within which a person or a unit must be ready to move.
e.g. *We were at five minutes' notice to move.* (Имали смо **петоминутно упозорење за покрет**.)

- ❑ **nuclear deterrent/deterrence** – the possession of nuclear weapons in order to deter an attack by a foreign power (i.e. discourage the enemy's attack).
e.g. *Nuclear deterrents are widely used in modern warfare.* (Претње нуклеарним оружјем веома су распрострањене у модерном ратовању.)
- ❑ **nuke** – a nuclear weapon; to attack with nuclear weapons.
e.g. *They threatened to nuke us.* (Претили су да ће да нас нападну нуклеарним оружјем.)

O

- ❑ **O, o – Oscar** – the fifteenth letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **objective** – 1. something which must be accomplished or achieved
e.g. *Our first objective is to improve radio security throughout the brigade.* (Наш први циљ/задатак јесте да побољшамо радио-безбедност у целој бригади.)
2. a location or position which must be destroyed or captured.
e.g. *Our next objective is the enemy OP at grid 668526.* (Наш наредни циљ јесте непријатељева осматрачница на координати 668526.)
- ❑ **obstacle course** – a training area where soldiers have to get past various obstacles such as ditches or high walls as quickly as possible.
e.g. *Obstacle course is a constituent part of BCT.* (Полигон са препрекама јесте саставни део основне борбене обуке.)
- ❑ **obstruct** – 1. to make it difficult or impossible for a person or vehicle to pass.
e.g. *The road was obstructed by a burning tank.* (Тенк који је горео блокирао је пут.)
2. to make it difficult or impossible for a person to carry out a task or duty.
e.g. *He was constantly obstructed by his platoon commander.* (Стално га је ометао његов командир вода.)
- ❑ **OC – officer commanding** – an officer commanding a company or equivalent-sized grouping.
e.g. *His OC showed great understanding concerning his personal problems.* (Командир је показао велико разумевање за његове личне проблеме.)
- ❑ **offence** – 1. (more often: **offensive**) an aggressive military action (such as advance, attack, invasion, etc.)
e.g. *The country has been condemned for its use of offence to control the indigenous population.* (Земља је доживела осуду због употребе силе ради контроле над побуњеним становништвом.)
2. an illegal act.
e.g. *He has committed several offences.* (Починио је неколико преступа.)
- ❑ **office** – 1. room used for administrative and clerical work.
e.g. *The CO's office has to be redecorated.* (Командантова канцеларија мора да се преуреди.)
2. an administrative or supervisory position within an organization.
e.g. *He is unsuitable for this office.* (Неподесан је за тај положај.)
- ❑ **officer of the watch** – an officer on duty.

e.g. *The list of the officers of the watch is available in room 8.* (Списак дежурних официра доступан је у канцеларији број 8.)

- ❑ **off limits/OOB – out of bounds** – prohibited (to the persons specified).
e.g. *This pub is off limits to officers and NCOs.* (Овај паб је забрањен за официре и подофицире.)
- ❑ **O Group – Orders group** – 1. a meeting, where a commander issues operational orders to subordinate commanders.
e.g. *The O Group is at 2200hrs.* (Састанак командантске/командирске групе којој се издаје заповест јесте у 22.00 часа.)
2. people who attend an O Group.
e.g. *The O Group was informed that the CO had been killed.* (Командантска група је обавештена да је командант погинуо.)
- ❑ **OOTW – operations other than war** – peacekeeping operations.
e.g. *OOTW are military activities during peacetime and conflict that do not necessarily involve armed clashes between two organized forces.* (Мировне операције/неборбена дејства јесу војне активности у миру и рату које не подразумевају оружане сукобе између две организоване силе.)
- ❑ **OP – observation post** – 1. a covert position from which an area of ground may be observed.
e.g. *An enemy OP has been located at grid 882014.* (Непријатељева осматрачница је лоцирана на координати 882014.)
2. troops occupying an observation post.
e.g. *All of the OP were captured.* (Целокупно људство на осматрачници је заробљено.)
- ❑ **ORBAT – order of battle** – identification, strength, command structure and disposition of the personnel, units and equipment of any military structure.
e.g. *ORBAT is defined in tables of organization and equipment.* (Борбени поредак се дефинише у табелама организације и опреме.)
- ❑ **ordnance** – military equipment and supplies in general; weapons and munitions.
e.g. *All the aircraft carried heavy ordnance.* (Сви ваздухоплови су носили тешко наоружање.)
- ❑ **outflank** – to maneuver around an enemy's flank.
e.g. *The enemy are outflanking us on the left.* (Непријатељ нас обилази с леве стране.)
- ❑ **outpost** – a small detachment of troops placed at a distance from the main force, in order to provide warning of an approaching enemy.
e.g. *All the outposts have withdrawn to the main position.* (Све јединице предстраже повукле су се на главни положај.)
- ❑ **out-survey/marching-out survey** – physical verification of all contingent owned stores, equipment and vehicles and UN owned accountable items upon rotation of a contingent.
e.g. *Out-survey is carried out by the contingent as well as by UN experts who assess the actual value of the equipment as it leaves the mission area.* (Преглед после напуштања рејона обављају сам контингент и експерти УН-а, који процењују стварну вредност опреме.)

Р

- **P, p** – **Para** – the sixteenth letter of the phonetic alphabet.
- **parade ground/square** – a large area near a barracks, where troops can parade.
e.g. *The passing-out ceremony followed by a parade was held at the parade square.* (Завршна церемонија и парада одржане су на **зборном месту**.)
- **parole** – the release of a prisoner on the condition of a promise made by that prisoner (e.g. that they will no longer fight against the army which captured them).
e.g. *He was released on parole.* (Пуштен је **условно**.)
- **pass** – (verb) 1. to go past something.
e.g. *We passed the fuel dump an hour ago.* (**Прошли смо поред** складиште горива пре један сат.)
2. to move on.
e.g. *We passed through the village without stopping.* (**Прошли смо кроз** село без заустављања.)
3. to hand something to another person.
e.g. *Pass me that map, please.* (**Додај** ми ту карту, молим те.)
4. to approve or allow something.
e.g. *I have passed your application to join the Mortar Platoon.* (**Одобрио** сам вашу молбу за премештај у минобачачки вод.)
5. to complete an examination or test successfully.
e.g. *You have passed the sergeants' exam.* (**Положио** си под-официрски испит.)
(noun) 1. a document authorising the holder to do something.
e.g. *Show me your leave pass, please.* (**Покажите** ми вашу **дозволу** за излазак, молим вас.)
2. a narrow route through mountainous country.
e.g. *The enemy had blocked all the passes through the mountains.* (Непријатељ је блокирао све **пролазе** кроз планину.)
3. an approach flight towards a target made by an attacking aircraft.
e.g. *We hit the tank on our second pass.* (**Погодили** смо тенк у другом **прелету**.)
- **path** – 1. a small track, which has been made artificially, or simply by people walking along it over a long period.
e.g. *The guide led the group along steep mountain paths.* (Водич је предводио групу уз стрме планинске **стазе**.)
2. a line along which something travels.
e.g. *The path of a missile has to be strictly designated.* (**Путања** ракете мора се јасно одредити.)
- **patrol** – 1. a detachment of soldiers or vehicles sent out by a larger unit to carry out a specific task.
e.g. *The patrol was ambushed as it entered the village.* (**Патрола** је упала у заседу док је улазила у село.)
2. a covert or overt task carried out by a small detachment of soldiers or vehicles.
e.g. *We will have to mount a patrol to check the route.* (Мо-раћемо да изведемо **акцију патролирања** да бисмо проверили правац.)
3. an act of walking or driving around an area on a regular basis in order to deter or prevent illegal or hostile activity.
e.g. *There are regular enemy patrols along this route.* (Непри-јатељеве **патроле** су редовне дуж овог правца.)
- **payload** – 1. ordnance and equipment carried by an aircraft.
e.g. *This fighter is capable of carrying an enormous payload.* (Овај ловац може да носи огроман **корисни терет**.)
2. a type of ordnance delivered by a missile (such as bomblets, chemical agent, high explosive, etc.)
e.g. *This missile is designed to carry a variety of payloads.* (Ова ракета је пројектована за ношење различитих типова **наоружања**.)
- **perimeter (defence)** – an outer boundary of a fortified or de-fended area.
e.g. *They strengthened the perimeter fence with barbed wire.* (Појачали су **предњи крај кружне одбране** бодљика-вом жицом.)
- **PGM – precision guided munitions** – refers to bombs, mis-siles and artillery projectiles with a single-shot kill probabilities from ten to one hundred times greater than unguided munitions.
e.g. *PGM reduce the circular error probability.* (**Прецизно вођена муниција** смањује вероватноћу радијалне гре-шке.)
- **phase line** – an imaginary line (often defined by a topographi-cal feature, such as road), used as reference point or objective during movement.
e.g. *The company crossed Phase Line Charlie at 1345hrs.* (Чета је прешла **регулативну/контролну линију** у 13.45 часова.)
- **picket/picquet** – 1. a small group of soldiers sent out to watch for the enemy or to cover the activities of other troops.
e.g. *It was necessary to place pickets along the route.* (Било је неопходно поставити **пред/стражу** дуж пута.)
2. a metal stake used in the revetting of trenches and other fortifications.
e.g. *It is necessary to deploy pickets on the high ground.* (Неопходно је да се постави **коље** на узвишењу.)
- **P-INFO – public information.**
e.g. *P-INFO is a department responsible for dealing with the media.* (**Центар за односе са јавношћу** одговоран је за контакте са медијима.)
- **(the) Pink** – a document containing the planned or probable se-quence of events for military exercise.
e.g. *The Pink should be carefully considered.* (**Радни план** треба пажљиво размотрити.)
- **plot** – 1. to make a secret plan to carry out an illegal act.
e.g. *They were plotting a coup.* (**Ковали** су **заверу** о изво-ђењу преврата.)
2. to plan a course or route on a chart or map.
e.g. *He plotted a course between the islands.* (**Означио** је правац између острва.)
- **point** – (noun) 1. a sharp or tapered end.
e.g. *The point of my pencil has broken.* (**Врх** моје оловке се сломио.)
2. a location.
e.g. *They found a suitable point to dump the ammunition.* (Нашли су погодна **место** за складиштење муниције.)
3. a precise moment.
e.g. *It was at this point that he decided to withdraw.* (У овом **тренутку** решио је да се повуче.)
4. the reason or purpose.

- e.g. *There was no point in continuing the patrol.* (Није било **сврхе/смисла** наставити са патролирањем.)
5. an important factor.
- e.g. *The point is that we are short of ammunition.* (**Суштина** је у томе да смо остали без муниције.)
6. the leading soldier, vehicle or unit in a formation.
- e.g. *The point was hit in the first exchange of fire.* (**Претходница** је погођена у првој размени ватре.)
- (verb) 1. to indicate with finger, hand or other object.
- e.g. *He pointed at the wood.* (**Показао** је на шуму.)
2. to direct or aim a weapon.
- e.g. *He pointed his gun at the officer.* (**Усмерио** је пушку на официра.)
- ❑ **POL (service) – petroleum, oil and lubricants (service)**
e.g. *The term POL includes all petroleum and associated products used by the armed forces.* (Термин **гориво и мазиво** укључује нафту и нафтне деривате које користе оружане снаге.)
- ❑ **post** – 1. to assign a serviceman or servicewoman to a new grouping or location.
e.g. *I've been posted to Belgium.* (**Постављен** сам на службу у Белгији.)
2. to position soldiers for a task.
e.g. *The sentries have been posted.* (Стражари су **постављени на положаје**.)
- ❑ **POW – prisoner of war** – a detained person as defined in the Geneva Convention.
e.g. *A POW is the person captured by the armed forces of the enemy while engaged in combat under orders of his government.* (**Ратни заробљеник** јесте особа коју, у периоду ангажовања у борби по налогу сопствене владе, заробе непријатељеве оружане снаге.)
- ❑ **pre-emptive strike** – an act of attacking a potential enemy force before it attacks your own forces or territory.
e.g. *They are getting ready for a pre-emptive strike.* (Спремају се за **превентивни напад**.)
- ❑ **prepositioning** – placing military units, equipment, or supplies at or near the point of planned use or at a designated location.
e.g. *Prepositioning is done in order to reduce reaction time, and to insure timely support of a specific force during initial phases of an operation.* (**Претпозиционирање** се предузима да би се смањило време реаговања и да би се обезбедила правовремена подршка одређених снага у почетној фази операције.)
- ❑ **presence patrol** – a patrol conducted for the purpose of reminding people that there is a military presence in the area.
He was engaged in the presence patrol. (Био је ангажован у **патроли упозоравања на војно присуство**.)
- ❑ **preventive diplomacy** – action to prevent disputes from arising between parties and prevent existing disputes from escalating into conflicts.
e.g. *Preventive diplomacy involves the peaceful resolution of disputes before they develop into armed conflict.* (**Превентивна дипломатија** укључује мирно решавање неспоразума пре него што они прерасту у оружани сукоб.)
- ❑ **PSYOPS – psychological operations** – planned psychological operations activities in peace and war directed to enemy, friendly, and neutral audiences in order to influence attitudes and behavior affecting the achievement of political and military objectives.
- e.g. *PSYOPS are designed to lower the enemy's morale (such as the use of leaflets, radio transmissions, etc.).* (**Психолошка дејства** примењују се ради смањења морала непријатеља, нпр. употребом летака, радио-емисијама, итд.)
- ❑ **PT – physical training** – activities and exercises designed to improve or maintain physical fitness.
e.g. *PT is supervised by a PTI (physical training instructor).* (**Физичку обуку** изводи инструктор.)
- ❑ **pull back** – to withdraw.
e.g. *We were forced to pull back.* (Били смо присиљени да се **повучемо**.)
- ❑ **pull out** – to abandon a position.
e.g. *The enemy is pulling out.* (Непријатељ се **извлачи**.)
- ❑ **pursue** – to follow a retreating or withdrawing enemy force, with the intention of destroying or capturing as much of it as possible.
e.g. *We were too exhausted to pursue the enemy into the mountains.* (Били смо сувише исцрпљени да бисмо **гонили** непријатеља у правцу планина.)
- ❑ **push on** – to move forwards as fast as possible.
e.g. *Our aim is to push on as fast as possible to capture the capital.* (Наш циљ јесте да **напредујемо** што брже можемо да бисмо заузели престоницу.)

Q

- ❑ **Q, q – Quebec** – the seventeenth letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **quarter** – (noun) 1. a house or flat provided for married personnel and their families.
e.g. *We've got a lovely quarter.* (Имамо диван **смештај**.)
2. sparing an enemy's life on condition that he surrenders.
e.g. *Quarter was neither suspected nor given.* (**Милост** се није ни очекивала, нити је дата.)
3. (plural) living accommodation on a military base
e.g. *He is in his quarters.* (Он је у својим **просторијама**.)
(verb) 1. (someone on someone) – to provide accommodation for someone in another person's house.
e.g. *He was quartered on the local priest.* (Био је **смештен** код локалног свештеника.)
- ❑ **quartering** – providing shelter for troops, headquarters, establishments and supplies.
e.g. *Who is in charge of quartering?* (Ко је задужен за **смештај**?)
- ❑ **Q-matters** – logistics and battalion level (i.e. those dealt with by the quartermaster or company quartermaster sergeants.)
e.g. *Quartermaster service is in charge of Q-matters.* (Интендантска служба је задужена за **интендантска питања**.)
- ❑ **quartermaster stores** – accommodation equipment
e.g. *Quartermaster stores include: sleeping bags, cots, mosquito netting, wardrobes, tables, desks, chairs, blankets, sheets, disinfectants, fumigants, chemical toilets, paper products, garbage bags, water and fuel cans, crockery, cutlery, batteries, butane gas, etc.* (**Интендантска опрема** укључује: вреће за спавање, пољске лежаче, мреже против комараца, ормаре, столове, клупе, столице, ћебад, постељину, средства за дезинфекцију, санитарну опрему, папирне производе, корпе за отпатке, резервоаре за воду и гориво, посуђе и есцајг, батерије, бутан гас, итд.)

- **QRA** – **quick reaction alert** – an air force state of readiness, where aircraft are prepared to take off and go into action at very short notice.
e.g. *The squadron is on QRA.* (Ескадрила је у **стању борбене готовости**.)

R

- **R, r** – **Romeo** – the eighteenth letter of the phonetic alphabet.
- **radio silence** – a state when no one is allowed to transmit on the radio.
e.g. *Radio silence was imposed at 1000hrs and lifted at 1400hrs.* (**Радио-ћутање /забрана радио-везе/** ступило је на снагу у 10.00 часова, а укинато у 14.00 часова.)
- **raise** – 1. to lift or put an object into a higher position.
e.g. *The tank raised its gun barrel.* (Топовска цев на тенку је **подигнута**.)
2. to promote to a higher rank.
e.g. *He was raised to corporal.* (**Унапређен** је у чин десетара.)
3. (radio terminology) to establish radio contact with another call sign.
e.g. *I can't raise 22B.* (Не могу да **успоставим везу** са 22Б.)
- **rally** – to reassemble after a period of confusion.
e.g. *The platoon rallied at the edge of the village.* (Вод се **сакупио** на крају села.)
- **range** – 1. the maximum distance that a weapon can fire.
e.g. *This missile has a range of 100 kilometers.* (Ова ракета има **домет** 100 километара.)
*This tank is **in/within range**.* (Овај тенк је у **домету**.)
*That tank is **out of range**.* (Овај тенк је **ван домета**.)
2. the distance between a weapon and its target.
e.g. *He destroyed the tank at a range of 200 meters.* (Уништио је тенк на **удаљености** од 200 метара.)
3. an area of ground used for shooting practice.
e.g. *The shooting range is behind the main building.* (**Стреlišте/полигон** је иза главне зграде.)
- **rank** – 1. an official title indicating a service person's position in the military hierarchy.
e.g. *He holds the rank of lieutenant colonel.* (Има чин потпуковника.)
*I'll have to **pull rank** on you over this matter.* (Мораћу да се **позовем на чин** у вези са овим.)
2. (plural)
e.g. *He was reduced to the ranks.* (**Враћен је у нижи чин**.)
He rose through the ranks to become a general. (**Напредовао је до чина генерала**.)
3. a parade formation, in which men stand side-by-side in a line.
e.g. *Form three ranks!* (**Формирајте три врсте!**)
- **RDF** – **rapid deployment force** – described as short-notice contingency forces, RDFs can be formed both unilaterally and with partners, and be deployed in situations where their military organization, training, and equipment, such as transport and communications, enable them to cope with a totally civil situation; RDF is the generic term, whereas rapid reaction force is the name given to various specific formations.

e.g. *RDF activities range from disaster relief (earthquakes, floods etc), to humanitarian relief (famines), to operations to maintain the peace by separating warring sides, to actual warfare.* (Активности **снага за брзо размештање** обухватају помоћ у случају природних катастрофа /земљотреса, поплава, итд./, те хуманитарну помоћ /проблем глади/, операције за очување мира раздвајањем зараћених страна и само вођење ратних дејстава.)

- **RECCE** – **reconnaissance** – 1. an examination or survey of ground or a specific location, in order to plan an operation or task; an act of examining terrain in order to identify suitable routes and give warning of natural and man-made obstacles.

e.g. *He carried out a detailed reconnaissance of the enemy position.* (Извршио је детаљно **извиђање** непријатељевог положаја.)

We need to carry out a recce of the bridge. (Треба да извршимо **извиђање** моста.)

2. an act of looking for the enemy.

e.g. *Reconnaissance by fire is the act of firing at likely enemy positions, in order to cause the enemy force to reveal their location by moving or by returning fire.* (**Извиђање** ватром је гађање вероватних непријатељевих положаја да би се непријатељ изазвао да открије положај померањем или узвраћањем ватре.)

3. reconnaissance units

e.g. *Enemy reconnaissance has been sighted to the east of the village.* (Непријатељева **извиђачка јединица/група** уочена је источно од села.)

- **recover** – 1. to become healthy after illness or injury.

e.g. *He's recovering from his wounds.* (**Опоравља се** од рана.)

2. to find and bring back.

e.g. *The crew of the helicopter which was brought down have all been recovered.* (Целокупна посада обореног хеликоптера је **извучена**.)

3. to collect a damaged or broken-down vehicle and bring it back for repair.

e.g. *The tank has been recovered.* (Тенк је **извучен**.)

- **redeploy** – 1. to deploy to a new location.

e.g. *We redeployed to a position south of the hill.* (**Дислоцирали** смо се на положај јужно од брда.)

2. to deploy into a different tactical formation.

e.g. *They redeployed into columns.* (**Прегруписали** су се у колоне.)

- **redeployment phase** – logistics; fifth and final phase in a peace-keeping operation, during which the mission is phased out.

e.g. *Redeployment phase includes stores drawdown, out-survey procedures and transportation planning.* (**Фаза премештања** укључује попис залиха, преглед и планирање транспорта.)

- **rehearse** – to practise carrying out an operation or task, before doing it for real.

e.g. *The brigade rehearsed the passage of lines in some fields outside the town.* (Бригада је **увежбавала** пролазак кроз борбене поретке на пољима ван града.)

- **release** – 1. to let a prisoner go free.

e.g. *We captured the camp and released the prisoners.* (Заузели смо логор и **ослободили** заробљенике.)

2. to remove a control or restriction.

- e.g. *He released the safety catch on his rifle.* (**Откочио** је осигурач на пушци.)
3. to allow a substance to come out.
- e.g. *The missile released a chemical agent over our position.* (Ракета је **испустила** хемијски агенс на наш положај.)
- **relief** – 1. (**aid**) an act of providing assistance or support.
- e.g. *Providing humanitarian relief is one of the most significant aspects of PKO.* (Пружање хуманитарне **помоћи** јесте један од најзначајних видова мировних операција.)
2. an act of destroying or driving off an enemy force which has surrounded another friendly force or is besieging or investing a friendly town or city.
- e.g. *He took part in the relief of the city.* (Учествовао је у **ослобађању** града.)
3. an act of taking over a duty or a task from another person or unit.
- e.g. *My relief is at 2000hrs.* (Моја **смена** је у 20.00 часова.)
- **replenishment/replen** – an act of providing fresh supplies (such as ammunition, food and water, fuel, etc.)
- e.g. *Replenishment is most commonly carried out on a regular basis and sometimes on request.* (**Попуна залиха** се најчешће обавља редовно, а понекад по захтеву.)
- **requisition** – to replenish stocks and obtain new items required by contingents.
- e.g. *Requisition takes place at the service and supply points of the PK force.* (**Требовање** се врши на сервисним и снабдевачким местима мировних снага.)
- **residual force** – a small security force which remains in a war zone after hostilities have ended and the main force has withdrawn.
- e.g. *The basic task of the residual force in this area is providing security.* (Основни задатак **преосталих снага** у овој области јесте обезбеђење.)
- **retreat** – 1. an act of retreating.
- e.g. *The enemy forces are in retreat. The retreat is accompanied by huge losses.* (Непријатељеве снаге су у фази **повлачења**. **Повлачење** је праћено огромним губицима.)
2. a ceremony to signify the close of the working day in barracks (usually around 1800hrs.) when the flags are lowered.
- e.g. *If you are visiting a British barracks and you hear 'Retreat' being blown on the bugle, it is good manners to stop what you are doing and stand still until the call has finished.* (Уколико посетите британску касарну и чујете **звук трубе који најављује повечерје**, пристојно је прекинути са активностима и стати мирно док звук не престане.)
- **revetment**; a protective wall (dirt, sandbags, etc.) for gun emplacements and other equipment or personnel; any earthwork that affords protection against explosive (tank dikes fuel tanks and ammo dumps); on an airfield, pad where combat aircraft are parked (outside of HAS (hardened aircraft shelter)), surrounded by concrete blast-walls or screens, or by earth mounds, as a protection against bomb blast.
- e.g. *Pickets are used in the revetment of trenches and other fortifications.* (Коље се користи за **ојачавање** ровова и других утврђења.)
- **ROE – rules of engagement** – directives issued by PKO that specify the way how units in PKOs have to act with hostile parties and the population.
- e.g. *ROE comprise a set of rules governing the firing of weapons and use of force by soldiers.* (**Правила ангажова-**
- ња/начини дејства ватром** обухватају низ правила која се односе на гађање и употребу силе.)
- **roger** (radio terminology) – 1. that is correct
- e.g. *'Hello 22, this is 2, confirm that you are at the RV, over.'*
'2, roger, out.'
- („Хало 22, овде 2, потврди да си на месту састанка, пријем“
„2, **све је у реду**, крај.“)
2. I have understood your instructions.
- e.g. *'Hello 22, this is 2, move now, over.'*
'2, roger, out.'
- („Хало 22, овде 2, сада крени, пријем“
„2, **разумем**, крај“.)
- **RPV – remotely piloted vehicle**
- e.g. *A RPV is controlled and directed from afar during its mission, whereas a UAV (an unmanned aerial vehicle) is preprogrammed for a mission and executes it without further intervention.* (**Летелица са даљинским управљањем** контролише се и њом се управља из даљине у току операције, док је беспилотна летелица унапред програмирана за операцију и извршава је без даљих интервенција.)
- **R&R – rest and recuperation** – a period of holiday taken during operational duty.
- e.g. *American troops come to the resort for a period of R&R.* (Амерички војници су стигли у одмаралиште на **рекреативни опоравак**.)
- **RRF – rapid reaction force** – name of various specific formations: one set up by NATO, another created to support UNPROFOR, another proposed under UNSAS (UN Special Air Service); the generic term used for this type of formations is „rapid deployment force“.
- e.g. *RRF is a multinational combined-arms force under the command of the EU. Its main role is peacekeeping.* (**Снаге за брзо реаговање** су мултинационалне снаге здружених родова под командом ЕУ. Њихова основна улога је очување мира.)
- **RTD – return to duty** – (after completion of a medical treatment).
- e.g. *Here's the RTD list for 7 battalion.* (Ово је списак **повратника** у Седми батаљон.)
- **run** – 1. to move quickly on foot.
- e.g. *He ran as quickly as he could.* (**Трчао** је што је брже могао.)
2. to manage something.
- e.g. *He is running the mortar course.* (**Води** курс руковања минобацачима.)
- **RV – rendezvous** – a place where people have agreed to meet up with each other.
- e.g. *We made a secret rendezvous at grid 735426.* (**Место** нашег тајног **састанка** било је на координати 735426.)

S

- **S, s – Sierra** – the nineteenth letter of the phonetic alphabet.
- **safe haven** – a secure area in which members of an ethnic or sectarian minority can seek safety from the hostility of the main population.
- e.g. *Their movement was limited to the safe haven.* (Њихово кретање је било ограничено на **сигурну зону**.)

- **SALUTE – Size, Activity, Location, Unit, Time, Equipment**
e.g. *SALUTE is an expression used to help soldiers remember the important things to note when observing a situation. („Величина, активност, локација, јединица, време, опрема“* јесте израз који се користи да помогне војницима да запамте оно што је важно при осматрању ситуације.)
- **SAR – search and rescue** – an operation to look for someone and rescue them.
e.g. *SAR involves the use of aircraft, surface craft, submarines, specialized rescue teams and equipment to search for and rescue personnel in distress on land or at sea. (Потрага и спасавање укључују употребу ваздухоплова, пловила, подморница, специјализованих спасилачких тимова и опреме ради трагања за угроженим људством на копну и на мору и њиховог спасавања.)*
- **say again** (radio terminology) – to repeat a message.
Note: On the radio, **repeat** is only used when you want the artillery or mortars to repeat a fire-mission. It is never used when you want someone to repeat a message.
e.g. *‘Hello 2, this is 22. Say again last message. Over.’ („Хало 2, овде 22. Понови последњу поруку. Пријем.“)*
- **scale** – 1. the ratio of size between a map and the area of ground which it represents.
e.g. *Most military maps have a scale of 1:50,000. (Већина војних мапа има **размеру** 1: 50.000.)*
2. a diagram representing distance, which is usually found on the key of a map.
e.g. *Look at the scale to work out how far the village is from here. (Погледајте **скалу/таблицу** да бисте израчунали колико је село удаљено одавде.)*
3. a quantity of ammunition, equipment or weapons, which are allocated to a unit or grouping.
e.g. *Special forces have larger scales of ammunition than normal units. (Специјалне снаге имају веће **норме** муниције него обичне јединице.)*
- **scatter** – 1. to throw or drop objects over a wide area.
e.g. *These shells are designed to scatter leaflets over the enemy lines. (Ове гранате су намењене за **растурање** летака изнад непријатељевих положаја.)*
2. (of a group or crowd) to run away or take cover in different directions.
e.g. *The protesters scattered when we opened fire. (Побуњеници су **се разбежали** када смо отворили ватру.)*
- **secure** – 1. (of ground) to capture or otherwise take possession of a location, and prepare it for defence.
e.g. *The objective has been secured. (Циљ је **утврђен**.)*
2. (of objects) to attach or fasten properly.
e.g. *He secured the field dressing to his webbing. (Причврстио је паковање на реденик.)*
3. to make sure that something happens.
e.g. *The aim of the operation is to secure the release of the hostages. (Циљ операције је да се **осигура** ослобађање талаци.)*
- **seize** – 1. to capture.
e.g. *A Company has seized the objective. (Чета А је **заузела** циљ.)*
2. to take something by force.
e.g. *The security forces have seized a large quantity of explosives. (Снаге безбедности су **одузеле** велику количину експлозива.)*
- **self-sufficient** – a force capable to feed, clothe and house itself during at least the initial period of a crisis or deployment; is distinct from „self-sustaining“.
e.g. *Peace-keeping forces are to be self-sufficient in food-ration items for a period of 60 days from their deployment. (Мировне снаге треба да буду **самосталне/независне** у снабдевању храном у периоду од 60 дана од дана размештања.)*
- **self-sustaining** – self-supporting
e.g. *Self-sustaining concept includes a logistics support for troop contingents in a peace-keeping mission area whereby a country provides some or all logistics support to the contingent on a reimbursable basis. (Концепт **аутономности** укључује логистичку подршку контингентима у зони мировних операција где нека земља обезбеђује део или целокупну логистичку подршку контингенту по принципу надокнаде.)*
- **sentry** – a serviceman or servicewoman assigned to guard a military base or installation; a soldier assigned to watch for any approaching enemy, while others rest or carry out other tasks.
e.g. *A sentry challenged us as we approached the perimeter fence. (Док смо се приближавали огради, **стражар** је повикао: „Ко иде?“)*
- **set up** – 1. to assemble something.
e.g. *We will set up the mortar here. (Склопићемо минобацич овде.)*
2. to establish something at a location.
e.g. *The RAP (regimental aid post) has been set up in the village. (Здравствена станица је **успостављена** у селу.)*
- **SHOOTREP** – shooting report
e.g. *SHOOTREP includes date and time and location of incident, identity of originator, number and type of weapons used, nature of fire (rounds, bursts, spasmodic or sustained), etc. (Извештај о **оружаном инциденту** укључује датум, време и место инцидента, идентитет особе која га је изазвала, број и тип употребљеног оружја, природу ватре /појединачна, рафална, спорадична или непрекидна/, итд.)*
- **show of force** – the deploying of military forces to deter a potential aggressor and to demonstrate UN resolve.
e.g. *Show of force turned out to be extremely useful in the area. (Демонстрација **силе** показала се изузетно корисном у тој области.)*
- **sight** – (noun) 1. the ability to see.
e.g. *They are out of sight. (Нису у **видокругу**.)*
2. a device on a weapon, which is used by a the firer to aim at a target.
e.g. *They are adjusting the sights as required. (Подешавају **нишане** по пропису.)*
(verb) 1. to see something for the first time.
e.g. *The enemy destroyer was sighted on the horizon. (Непријатељев разарач **уочен** је на хоризонту.)*
- **signals** – communications (especially radio).
e.g. *We have captured an enemy signals detachment. (Заробили смо непријатељев одред **везе**.)*
- **site** – a location which is selected for a particular purpose.
e.g. *This would be a good site for the OP. (Ово би била добра **локација** за осматрачницу.)*
- **SITREP – Sit Rep – situation report** – a verbal or written message describing everything of importance which is happening or has happened in a unit’s AOR.

- e.g. *Routine SITREPs are sent to summarize each day's events: number of shooting incidents, activity by the two sides and irregular forces, actions of peacekeeping force and relevant civilian activity.* (Рутински **извештаји о ситуацији** шаљу се ради сумирања свакодневних догађаја: броја оружанних инцидената, активности обеју снага и ирегуларних снага, дејстава мировних снага и релевантних цивилних активности.)
- **small arms** – arms which can be carried, such as rifles, machine-guns and sub-machine guns.
e.g. *Small arms use ammunition up to 20mm.* (**Јако наоружање** користи муницију до 20 милиметара.)
- **SOC** – special operations capable – having sufficient training and expertise to carry out specialised military tasks.
e.g. *He meets all the SOC criteria.* (Задовољава све критеријуме **оспособљености за специјалне операције**.)
- **solution** – 1. a mixture of a solid substance with a liquid.
e.g. *He cleaned the wound with a solution of salt and water.* (Очистио је рану **раствором** соли и воде.)
2. an answer to a problem.
e.g. *We've got a solution to your supply problem.* (Имамо **решење** за проблем снабдевања.)
3. (also: **acquisition/lock-on**) - a moment when the operator of a guided weapon has the target in sights and the guidance system is activated.
e.g. *He achieved a solution on the leading plane.* (**Ухватио/открио** је водећи авион.)
- **SOP – standing/standard operating procedures** – a set of instructions, produced by an arm, grouping or unit, which explain exactly how various duties and tasks should be carried out.
e.g. *SOP detail the political and military situation in the area, staff duties, structure of force, the mandate and methods of operations, the rules applicable to the carriage of weapons, the use of force and the states of alert.* (**Стандардне оперативне процедуре** садрже детаље о политичкој и војној ситуацији у одређеној зони, штабним дужностима, структури снага, трајању и начинима дејстава, правилима ношења оружја, употреби силе и стањима приправности.)
- **sortie** – 1. an operational flight.
e.g. *We lost two aircraft in the last sortie.* (Изгубили смо два авиона у последњем **борбеном лету/авио-полетању**.)
2. a small offensive operation mounted by troops who are occupying a defensive position.
e.g. *We made a sortie while the enemy were reorganizing.* (Извршили смо **јуриш/испад из одбрамбеног положаја** док се непријатељ реорганизовао.)
- **SPG/SPH – self-propelled gun/howitzer**
e.g. *SPG and SPH are artillery pieces, in the form of armoured fighting vehicles.* (**Самоходни топ и самоходна хаубица** јесу артиљеријска оруђа у облику оклопног борбеног возила.)
- **spoiling attack** – an attack mounted on an advancing enemy force in order to disrupt its activities and prevent it carrying out its intentions.
e.g. *H-hour was delayed when the enemy mounted a spoiling attack in 3 Brigade's sector.* (Час напада је одложен када је непријатељ извршио **превентивни напад/испад** у сектору Треће бригаде.)
- **stand by** – to be ready to do something; military command – („На готовс!“/„На своја места!“)
- e.g. *B Company is standing by to give fire support.* (Чета Б је **у приправности** да пружи ватрену подршку.)
The battalion is on stand-by to deploy to the Gulf. (Батаљон је **спреман** за размештање у Залив.)
- **stand down** – to stop standing by/to
e.g. *The brigade was ordered to stand down.* (Бригада је добила наређење о **престанку борбене готовости**.)
- **stand fast** – to stop what you are doing and wait for further instructions; military command („Стој!“)
e.g. *We were ordered to stand fast.* (Наређено нам је **да станемо**.)
- **stand-off weapon** - a weapon that permits the attacking aircraft to launch an attack on the target at a safe distance, usually outside the range of counterfire.
e.g. *One of the most commonly used stand-off weapons is SLAM (stand-off land attack missile).* (Једно од најчешће коришћених **оружја са даљине** јесте даљинска ракета за напад на земаљске циљеве.)
- **stand to** (of a unit or sub-unit) – to be awake and at battle stations, in order to receive an enemy attack; military command – („К оружју!“)
e.g. *Stand to is at 0545hrs.* (**Узбуна** је у 05.45 часова.)
- **strength** – 1. a state of being strong; the number of troops, aircraft, ships or vehicles available to a grouping.
e.g. *This projectile will test the strength of the tank's armour.* (Овај пројектил ће тестирати **јачину** тенковског оклопа.)
What is the strength of the army measured by? (Чиме се мери **снага** војске?)
2. **at full strength** – having all the troops, aircraft, ships or vehicles which one should have.
e.g. *We've found out that all the units are at full strength.* (Установили смо да су све јединице **максимално формацијски попуњене**.)
3. **in strength/in force** – in large numbers.
e.g. *The enemy is crossing the river in strength.* (Велики број непријатељевих војника прелази реку.)
4. **on strength** – available to a unit.
e.g. *We have 875 men on strength.* (**На располагању** имамо 875 људи.)
- **supply** – 1. an act of supplying something.
e.g. *He's responsible for the supply of food.* (Одговоран је за **снабдевање** храном.)
2. a quantity of equipment, materiel, etc., which is available for use.
e.g. *We have a large supply of fuel.* (Имамо велику **резерву** горива.)
3. (plural) items which an army needs in order to carry out its tasks; the US distinguishes Class I supplies (subsistence), Class II (clothing, tentage, individual tools), Class III (POL), Class IV (construction), Class V (ammo), Class VI (equipment of troops), Class VII (tanks, artillery, trucks, planes), Class VIII (medical supplies), Class IX (parts and assemblies), Class X (non-military programme supplies).
e.g. *The enemy is short of supplies.* (Непријатељ нема довољно **залиха**.)
- **suppress/neutralize** – to fire at an enemy force, in order to prevent them using their weapons.
e.g. *When suppressing enemy forces, it is not necessary to kill them. The object is simply to make them keep their heads down.*

(При **сузбијању/неутралисању** непријатељевих снага, није их неопходно убијати. Циљ је једноставно – не дозволити им да дигну главу.)

- **surveillance** – 1. any method which can be used to locate the enemy force or observe their activities and movements or listen to their radio transmissions.

e.g. *The general places great importance on good surveillance.* (Генерал придаје велики значај добром **извиђању осматрањем**.)

2. people or equipment involved in surveillance.

e.g. *This manoeuvre is designed to confuse the enemy surveillance patrol.* (Циљ овог маневра јесте да збуни непријатељеву **осматрачку/извиђачку патролу**.)

- **survival area** – a concealed location, to which a unit deploys when war is imminent, because the unit's peacetime location is probably registered as a target and may be attacked as soon as hostilities begin.

e.g. *Survival area has to be determined for each unit.* (**Ратни распоред** се мора одредити за сваку јединицу.)

- **sustainability** – the ability of a force to remain equipped and ready for action during the whole operation.

e.g. *Mobility, survivability and sustainability of all mission contingents vary depending on tasks deployment areas and national support. Medical sustainability is the ability to maintain quality and quantity of treatment and evacuation, and to resupply and replace personnel.* (Покретљивост, способност преживљавања и **издржљивост** свих контингената разликује се у зависности од рејона размештаја и националне подршке. Медицинска издржљивост је способност да се одржи квалитет и квантитет лечења и евакуације, те да се људство попуни и замени.)

- **sustainment phase** – logistics.

e.g. *Sustainment phase is the fourth phase in a peace-keeping operation, during which the logistic support of the contingents (once deployed) are arranged by the UN.* (**Фаза обезбеђивања** јединица јесте четврта фаза мировних операција, током које УН организују позадинску подршку размештених контингената.)

T

- **T, t – Tango** – the twentieth letter of the phonetic alphabet.

- **tail** – 1. the rear elements of a large military force or grouping.

e.g. *The enemy's tail is now extremely vulnerable to air attack.* (Непријатељева **позадина** сада је изузетно рањива на ваздушни напад.)

2. the rear end of an aircraft.

e.g. *Look out! There is a bogey on your tail.* (Пази! На **репу** је непријатељев ловац.)

- **tailing** – a kind of vehicle patrol or mobile surveillance, in which the military observers follow openly a vehicle of interest.

e.g. *I was responsible for tailing and everything went well.* (Био сам задужен за **пратњу** и све је добро прошло.)

- **tailor** – (of forces or units) to fit the need of a particular operation.

e.g. *The next task will be to tailor the battalion for the operation next week.* (Следећи задатак биће **формирање** батаљона за операцију следеће недеље.)

- **task** – (noun) something which must be done.

e.g. *He failed to complete his task.* (Није успео да изврши **задатак**.)

(verb) to allocate a task.

e.g. *B Company has been tasked for this mission.* (Овај задатак је **додељен** чети Б.)

- **teeth arms** – branches of the armed forces which actually fight; opposite to **supporting arms**.

e.g. *Armour, artillery and infantry are teeth arms.* (Оклопне, артиљеријске и пешадијске јединице јесу **борбени родови** војске.)

- **TF – task force** – a temporary grouping of units, under one commander, formed for the purpose of carrying out a specific operation or mission.

e.g. *The government is sending a TF to the area.* (Влада шаље **привремену оперативну тактичку групу** у ту област.)

- **threat** – 1. something which is dangerous or hostile.

e.g. *The irregular forces are posing a major threat to our supply routes.* (Нерегуларне снаге представљају главну **опасност** за наше правце снабдевања.)

2. enemy forces.

e.g. *The main threat is from the east.* (Главна **претња** долази са истока.)

3. a statement declaring a person's intention to do harm.

e.g. *His threats scared everybody.* (Сви су се плашили његових **претњи**.)

- **threaten** – 1. to maneuver against.

e.g. *The enemy is threatening our left flank.* (Непријатељ **угрожава** наше лево крило.)

2. to say that you intend to do harm to someone.

e.g. *He threatened to kill her.* (**Претио** је да ће да је убије.)

- **TOA – transfer of authority** – the action of passing authority over forces from one commander to another, or from a national command to a NATO command.

e.g. *TOA from the UNPROFOR Commander to the IFOR Commander is planned for the next month.* (**Пренос надлежности** са команданта УНПРОФОР-а на команданта ИФОР-а планиран је за следећи месец.)

- **tow** – to move a vehicle, aircraft or ship by pulling it.

e.g. *We had to tow the tank (off) as it lost one of its tracks.* (Морали смо да **вучемо /извучемо/** тенк јер је изгубио једну гусеницу.)

- **track** – (noun) 1. marks on the ground, made by the movement of a person or vehicle (also: **trail**; the actual path of an aircraft above, or a ship on, the surface of the earth.

e.g. *We followed the tracks of the convoy.* (Пратили смо **трагове** конвоја.)

2. (**trail**) rough path or road.

e.g. *There are several tracks through the wood.* (Има неколико **стаза** кроз шуму.)

3. a railway line.

e.g. *The track has been blown up in several places.* (**Пруга** је разорена експлозијом на неколико места.)

4. (**caterpillar**) a moving band of metal links fitted around the wheels of a tank or other armoured vehicle, enabling it to move over soft or uneven ground.

e.g. *The tank came off the road when it lost a track.* (Тенк је слетео са пута када му је отпала **гусеница**.)

(verb) 1. to follow the track of a person or vehicle.

- e.g. *The deserters were tracked to the local railway station.* (Дезертери су **праћени** до локалне железничке станице.)
2. to follow the movement of an aircraft, vehicle or ship using surveillance equipment or a missile guidance system.
- e.g. *We are being tracked.* (**Прате** нас.)
- ❑ **train** – (noun) 1. several railway carriages towed by a railway engine.
e.g. *The battalion will move by train.* (Батаљон ће се транспортовати **возом**.)
2. a column of vehicles carrying supplies, which accompanies a military force.
e.g. *The enemy has captured our train.* (Непријатељ је заробио нашу **колону/композицију**.)
- (verb) 1. to teach or instruct.
e.g. *He has been trained in the use of explosives.* (**Обучен** је за употребу експлозива.)
2. (of artillery) to point a gun.
e.g. *They trained their guns on the town.* (**Усмерили** су оружје према граду.)
- ❑ **transmit** – 1. to send a radio signal.
e.g. *We were unable to transmit the signal.* (Нисмо били у стању да **пошаљемо/емитујемо** сигнал.)
2. to infect with a disease.
e.g. *The disease is transmitted by a parasite.* (Та болест **преноси се** посредством паразита.)
- ❑ **TRAP – tactical recovery of aircraft and personnel** – a mission to recover an aircraft and its crew, after it has been shot down or crashed in enemy territory.
e.g. *They were issued TRAP order an hour ago.* (Добили су наређење за **тактичко извлачење авиона и посаде** пре један сат.)
- ❑ **traverse** – 1. to move across an area of ground.
e.g. *We had to traverse 200m of open field.* (Морали смо да **пређемо** 200 метара отвореног терена.)
2. (of guns) to move the barrel sideways when aiming or firing.
e.g. *Traverse left!* (**Окрени** лево!)
- ❑ **triage** – evaluation and classification of casualties for purposes of treatment and evacuation, according to type and seriousness of injury, and likelihood of survival.
e.g. *We'll set up triage over there.* (Тамо ћемо успоставити **тријажу/одвајање болесника–рањеника** према потреби санитарске обраде.)

U

- ❑ **U, u – Uniform** – the twenty-first letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **UAV – unmanned aerial vehicle**
e.g. *UAV is used for surveillance, targeting and bomb damage assessment.* (**Беспилотна летелица** се користи за извиђање осматрање, гађање и процену штете.)
- ❑ **umpire** – a person assigned to observe a military training exercise and to assess the performance of those taking part.
e.g. *He was acting as umpire.* (Имао је улогу **посредника** на војној вежби.)

- ❑ **UNCLAS – unclassified** – (of documents or information) – without a security classification (such as **confidential** – high security classification but flexible distribution; **restricted** – distribution limited to UN staff, **secret** – top security classification.)
e.g. *Unclassified information may be passed to the media and the general public.* (**Интерне** информације могу се преносити медијима и јавном мњењу.)
- ❑ **unconditional surrender** – surrender where the side which is surrendering is not permitted to dictate any of its own terms or conditions.
e.g. *They demanded the unconditional surrender of the whole battalion.* (Захтевали су **безусловну предају** целог батаљона.)
- ❑ **unit** – 1. a military grouping with its own organization and command structure.
e.g. *In the army, a unit normally refers to a battalion or equivalent-sized grouping.* (У војсци, **јединицом** се обично сматра батаљон или групација исте величине.)
2. a standard quantity.
e.g. *A kilometre is a unit of linear measure.* (Километар је **јединица** линеарне мере.)
- ❑ **unload** – 1. to remove ammunition from a weapon.
e.g. *They were ordered to unload.* (Наређено им је да **испразне оружје**.)
2. to remove a load from an aircraft, ship or vehicle.
e.g. *The enemy attacked while we were unloading the ship.* (Непријатељ нас је напао док смо истоварали брод.)
- ❑ **unobtainable** – (radio terminology) not in radio contact.
e.g. *B Company is unobtainable at the moment.* (Чета Б тренутно **није у радио-дому**.)
- ❑ **untenable** – impossible to defend.
e.g. *Our position is untenable.* (Наш положај је **неодржив**.)
- ❑ **upgrading** – improving the design or capability of something; (of airstrips or roads) goes beyond repairing and returning an infrastructure to its initial state; for an airstrip, it often involves lengthening the landing strip, adding beacon lights and all-weather landing guidance equipment, changing the tarmac to accommodate heavy cargo planes, etc.
e.g. *Upgrading the runway took three months.* (**Модернизација** писте је трајала три месеца.)
- ❑ **utility vehicle** – a general purpose vehicle.
e.g. *Utility vehicles include cargo, water, fuel and recovery vehicles.* (**Возила опште намене** укључују теретна возила, цистерне за воду и гориво и тегљаче.)
- ❑ **UXO – unexploded ordnance** – any bomb, missile, explosive projectile or other explosive device which has been dropped or fired or initiated and has failed to explode, either partly or completely.
e.g. *They are doing UXO disposal in the village.* (Уклањају **неексплодирале гранате** у селу.)

V

- ❑ **V, v – Victor** – the twenty-second letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **van** – 1. a light motor vehicle designed for carrying goods.
e.g. *The bomb was hidden in a small white van.* (Бомба је сакривена у малом белом **комбију**.)

2. (**vanguard**) leading elements of the main body of an advancing force.

e.g. *The general was moving in the van(guard) of the advancing force.* (Генерал је био у **првим редовима** напада.)

□ **vantage point** – a place from which one can observe a thing or area.

e.g. *That hill is an excellent vantage point.* (То брдо је одличан **положај за осматрање**.)

□ **VCP – vehicle check-point** – a place on a road where soldiers or policemen stop vehicles in order to search them or to check the identity of the occupants.

e.g. *We set up a VCP at the crossroads.* (На раскрсници смо поставили **контролни пункт за возила**.)

□ **vehicular first-aid kit** – a first aid kit kept in a vehicle.

e.g. *We were fined for not having vehicular first-aid kit.* (Платили смо казну јер нисмо имали **комплет прве помоћи у возилу**.)

□ **veiled speech** – an act of speaking on a telephone or radio, in such a way as to conceal the true meaning of the conversation, without actually using a code.

e.g. *We had to resort to veiled speech as we got the impression of being tapped.* (Морали смо да прибегнемо **увијеном разговору** пошто смо стекли утисак да нас прислушкују.)

□ **velocity** – the speed at which an object travels.

e.g. *We put these rounds under a velocity test.* (Тестирали смо **брзину** ових зрна.)

□ **vet** – to check a person's history and family and social connections, in order to establish whether they are suitable for a job or to have access to classified information.

e.g. *He will have to be vetted.* (Мораће да буде **проверен**.)

□ **vicinity** – an area which surrounds a place.

e.g. *Enemy special forces are operating in the vicinity of Kabul.* (Непријатељеве специјалне снаге дејствују у **близини** Кабула.)

□ **vigilance** – the action of guarding against a possible danger or threat.

e.g. *We need to show extra vigilance tonight.* (Треба да покажемо изузетну **будност** вечерас.)

□ **vigorous** – showing or demanding strong physical effort.

e.g. *Paratroops undergo a vigorous training course.* (Падобранци пролазе кроз **жесток** обуку.)

□ **volatile** – likely to change suddenly, or likely to become violent and dangerous without warning.

e.g. *The situation in the capital is still extremely volatile.* (Ситуација у престоници је још увек крајње **неизвесна**.)

□ **VOR – vehicle off (the) road** – vehicle not available because it awaits repair, or needs other vital services.

e.g. *The number of VORs is important when determining the number of vehicles needed for a particular mission.* (Број **возила ван употребе** важан је при одређивању броја возила потребних за одређени задатак.)

□ **VRP – vehicle report(ing) point** – predetermined point on a patrol route where the patrol calls in its position to base on the radio net.

e.g. *VRP is ten miles south of the village.* (**Контролна тачка за возила** је десет миља јужно од села.)

□ **vulnerable** – 1. (of people) easy to injure or kill.

e.g. *We are extremely vulnerable in this position.* (Изузетно смо **рањиви** на овом положају.)

2. (of things) easy to damage or destroy.

e.g. *This vehicle is vulnerable to small-arms fire.* (Ово возило **може бити оштећено** ватром из лаког наоружања.)

3. (of groupings) easy to outmaneuver or overrun.

e.g. *Our left flank is now extremely vulnerable.* (Наше лево крило је сада изузетно **угрожено**.)

W

□ **W, w – Whisky/Whiskey** – the twenty-third letter of the phonetic alphabet.

□ **wade** – to walk through water.

e.g. *The company had to wade the river.* (Шета је морала да **прегази** реку.)

□ **wage** – to fight a war against someone.

e.g. *Germany, Italy and Japan waged war on Great Britain and its allies.* (Немачка, Италија и Јапан су **водили рат** против Велике Британије и њених савезника.)

□ **wait out** (radio terminology) – I am too busy to give you further information at the moment, but I will call you as soon as I am able to.

e.g. *'Hello 3, this is 33, I am being shelled, wait out!'* („Хало 3, овде 33, гранатирају ме, **чекајте настављање!**“)

□ **war** – 1. **to declare war on someone** – to state officially that you are in a state of war with someone.

e.g. *Germany declared war on Poland on Sept. 1st, 1939.* (Немачка је **објавила рат** Пољској 1. септембра 1939. године.)

2. **to be on a war footing** – to be at full strength and fully equipped and prepared to fight a war.

e.g. *The battalion is now on a war footing.* (Батаљон је сада **потпуно спреман за борбу**.)

□ **wargame** (to) – to simulate, by whatever means, a military operation involving two or more opposing forces, using rules, data, and procedures designed to depict an actual or assumed real life situation; to test the viability of an operational plan, by playing it out on a map and calculating likely enemy responses.

e.g. *We wargamed several different scenarios.* (**Симулирали** смо неколико различитих сценарија.)

Note: **war game/exercise/maneuver** (commonly used in plural form) – a military training exercise.

□ **waypoint** – a place or feature on the ground which is used as a navigational reference point (especially with satellite navigation systems).

e.g. *Our next waypoint is the church at grid 637921.* (Наш следећи **оријентир** је црква на координати 637921.)

□ **WCP – weapons collection point** – a location set up by a peacekeeping force to collect weapons from soldiers who have been involved in an armed conflict.

e.g. *WCP has to be established in a suitable area.* (**Место прикупљања оружја** мора да се успостави на погодном месту.)

□ **WIA – wounded in action** – a battle casualty other than „killed in action“ who has incurred an injury due to an external agent or cause.

e.g. *The term WIA encompasses all kinds of wounds and other injuries incurred in action.* (Израз **„рањен у борби“** обухвата све врсте рана и других повреда задобијених у дејствима.)

- ❑ **wilco – will comply** – (radio terminology) I understand and will carry out your instructions.
e.g. ‘Hello 22, this is 2, move now, over.’
‘22, wilco, out.’
(„Хало 22, овде 2, крени сада, пријем“.
„22, **поступићу**, крај.“)
- ❑ **winch** – to lift or drop from helicopter using a rope.
e.g. *The iwured man was winched to safety.* (Рањеник је **извучен** на сигурно.)
Two crew members were winched down to the forward position. (Два члана посаде су **спуштена** на истурени положај.)
- ❑ **wipe out** – to kill all the members of a grouping.
e.g. *B Company has been almost wiped out.* (Чета Б је готово у потпуности **ликвидирана**.)
- ❑ **withdraw/retire** – to move away from the enemy; to move back towards your forces or territory.
e.g. *The enemy withdrew across the border.* (Непријатељ се **повукао** преко границе.)
- ❑ **WMD – weapon of mass destruction**
e.g. *WMD, usually nuclear, biological, or chemical, can cause huge devastation and loss of life.* (**Оружје за масовно уништење**, обично нуклеарно, биолошко или хемијско, може изазвати огромна разарања и људске жртве.)

X

- ❑ **X, x – X-ray** – the twenty-fourth letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **XO – executive officer** – an officer responsible for coordinating staff functions within a headquarters.
e.g. *In many groupings, the XO is also the second in command (2IC).* (У многим јединицама **начелник штаба јединице/заменик команданта** такође је и другокомандујући.)
- ❑ **X-point – crossing point** – a place where e.g. a river can be crossed.
e.g. *The incident occurred at the X-point B.* (Инцидент се догодио на **тачки прелаза Б**.)
- ❑ **X-ray** – (noun) 1. electromagnetic radiation of a very short wavelength, which is able to pass through the human body and can thus produce photographs of internal iwuries.
e.g. *X-ray can be dangerous if done more frequently than recommended.* (**Рендгенско зрачење** може бити опасно уколико се врши чешће него што се препоручује.)
2. an X-ray photograph.

- e.g. *You will need a chest X-ray.* (Биће вам потребан **рендгенски снимак** грудног коша.)
(verb) 1. to produce an X-ray photograph.
e.g. *We will have to X-ray your leg.* (Мораћемо да ти **урадим** **рендгенски снимак** ноге.)

Y

- ❑ **Y, y – Yankee** – the twenty-fifth letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **yard** – 1. (**yd**) a unit of linear measure corresponding to 3 feet or 0.9144 meters.
e.g. *There are 1,760 yards in a mile.* (У једној миљи има **1.760 јарди**.)
2. an area of enclosed ground attached to a building.
e.g. *The vehicles were parked in the yard next to HQ.* (Возила су била паркирана у **дворишту** поред зграде штаба.)
- ❑ **yield** – (noun) the amount of explosive power produced by a nuclear weapon.
e.g. *The explosive yield of nuclear weapons is measured in kilotons or megatons.* (**Количина нуклеарног пуњења** изражава се у килотонама или мегатонама.)
(verb) to yield ground – to withdraw, to go back from.
e.g. *The brigade was forced to yield the high ground in front of the village.* (Бригада је била присиљена да **се повуче** са узвишења испред села.)
- ❑ **Y-junction/fork** – a place where a single road divides into two.
e.g. *They came to a Y-junction and did not know where to go.* (Дошли су до **места рачвања пута** и нису знали куда да крену.)

Z

- ❑ **Z, z – Zulu** – the twenty-sixth letter of the phonetic alphabet.
- ❑ **zed bag** – a sleeping bag.
e.g. *How many zed bags do we have for the exercise?* (Колико **врећа за спавање** имамо за вежбу?)
- ❑ **zero** – to ensure that a weapon is accurate, by firing a few rounds at a target and then adjusting the sights as required.
e.g. *3 Section are zeroing their weapons.* (Треће одељење **испробава и подешава оружје**.)
- ❑ **Zulu time** – Greenwich Mean Time (GMT) – the local time on the meridian at Greenwich, London, which is used to calculate international time.
e.g. *Zulu time is used by NATO forces on operations.* (**Време по Гриничу** користе снаге НАТО-а приликом извођења операција.)

Издавач:
Новински центар „ОДБРАНА“
Београд

За издавача:
Славољуб М. МАРКОВИЋ, потпуковник
Директор и главни и одговорни уредник

Аутори:
Валентина МИКЛУЦ
Бранка ДИМИТРОВ

Рецензент за енглески језик:
Џејмс САДЕРЛЕНД СМИТ

Лектор за српски језик:
Мира ПОПАДИЋ

Коректор:
Слађана ГРБА

1. јул 2007.